

GÖTEBORGS STAD ÅRSREDOVISNING 2017



Göteborgs
Stad





Kommunstyrelsens ordförande, Ann-Sofie Hermansson, reflekterar över året som gått.

Foto: Lena Dahlström

Kommunstyrelsens ordförande sammanfattar året som gått

Ännu ett gott år. 2017 blev ett mestadels positivt år för Göteborg. En redan stark konjunktur fortsatte att förstärkas. Staden gick på allvar in i det stora utvecklingssprånget. Under de kommande 10–15 åren ska nybyggnation och omvandling sätta en tydlig prägel på stadsmiljön. Viktiga strategiska grepp togs om bland annat skol-, trygghets-, jämlikhets- och näringslivsfrågorna.

Fortsatt goda tider

Den starka samhällsekonomiska utvecklingen höll i sig. Trenderna från tidigare år blev starkare snarare än svagare. Tillväxten var hög. Många branscher gick in i mycket starka konjunkturlägen. Staden fick alltfler besökare. Arbetslösheten

sjönk på bred front. Inom Göteborg har ungdomsarbetslösheten mer än halverats sedan 2010. Arbetslösheten i Göteborgsregionen ligger klart under rikssnittet och har nu varit lägst bland storstadsregionerna i mer än två år. Som en konsekvens av detta, men också tack vare aktiva insatser

runtom i staden, föll kostnaderna för försörjningsstöd för fjärde året i rad. Massor av göteborgare, inte minst ungdomar, gick från bidrag till egenförsörjning.

Nya jobbinsatser

För att fortsätta att pressa tillbaka arbetslösheten har det byggts upp en gedigen struktur för de aktiva arbetsmarknadsinsatserna. En ny kompetensförsörjningsplan, med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt Business Region Göteborg i förarsätena, antogs under sensommaren. Den ska bidra till att mer effektivt matcha de arbetssökandes kompetens mot

företagens behov. I december öppnades det sista av de fyra kompetenscenter som nu etablerats runtom i stan. Tanken är att på dessa lokala och lättillgängliga mötesplatser satsa på kartläggning, kompetenshöjning och matchning med målet att stötta arbetslösa göteborgare hela vägen fram till ett viktigt, riktigt jobb.

Utvecklingssprång på gång

Under 2017 startade flera stora byggprocesser. Överdäckningen av E45 och bygget av Hisingsbron gjorde särskilt starka avtryck. Bostadsbyggandet låg på högre nivåer än på 40 år. Under hösten pågick nybyggen som totalt omfattade drygt 4 000 bostäder. Framtidsplanerna är offensiva. Älvstaden och Västsvenska paketet ska fullföljas. Det ska systematiskt byggas nytt i ytterstaden. När allt är klart, framåt 2035, kommer Göteborg att ha lyfts till en helt ny nivå. Till allt detta ska läggas Sverigeförhandlingens storstadspaket. Att detta i somras gick att sy ihop var en viktig framgång. En styrka med paketet är att investeringarna kommer att knyta ihop staden. Det kommer bli smidigare att ta sig till och från Biskopsgården och Backa samt över älven utan att passera Brunnsparken.

Framgångsrikt trygghetsarbete

Det förebyggande trygghetsarbetet fortsatte att trappas upp. Samverkan inom "Trygg i Göteborg"-modellen utvecklades positivt i många stadsdelar. Det togs specifika trygghetsinitiativ, med många aktörer engagerade, för Kanaltorget och Nordstan. "Purple Flag", en satsning som staden gör tillsammans med Fastighetsägarna och en rad andra aktörer i city, sattes igång. Syftet är att bygga upp en mer dynamisk kvällsekonomi. I en stadsmiljö med ett varierat kvällsutbud, och därmed liv och rörelse, ökar både den upplevda och faktiska tryggheten. Mycket tyder på att trygghetssituationen i staden har förbättrats. En indikation är att antalet skjutningar, som haft en nedåtgående trend sedan 2013, minskade ytterligare under 2017.

Vassare jämlikhetsagenda

Storsatsningen på "Jämlikt Göteborg" fick allt starkare fäste i staden. Både strategier och engagemang kom allt bättre på plats. Ett ambitiöst och långsiktigt program för jämlikhetsarbetet arbetades fram – och antogs i början av 2018. I december presenterades en stor jämlikhetsrapport. Den visade att det aktiva jämlikhetsarbetet verkligen behövs. Även om utvecklingen i vissa delar går åt rätt håll återstår det massor att göra.

Skolreform för ökad likvärdighet

Inom skolan och förskolan inleddes en omfattande organisatorisk reformprocess. Ansvar ska flyttas från stadsdelarna till en central skolnämnd och en central förskolenämnd. Övergången ska ske 1 juli 2018. Huvudsyftet är att förbättra likvärdigheten. Det nya systemet ska göra det enklare att säkra en god grundkvalitet i hela staden samt att ge alla barn samma eller likartade förutsättningar. Det ska bli lättare att fördela resurser efter behov och att gå in med punktåtgärder där sådana är nödvändiga.

Nej till våldsbejakande extremism

Särskilt under hösten blev demokrati- och rättighetsfrågorna högaktuella. I september försökte nazistiska NMR, utan framgång, att genomföra en större demonstration i Göteborg. Det bestående intrycket blev i stället de aktiva och omfattande protesterna från göteborgarna. Väldigt många manifesterade och markerade på flera olika sätt: nazismen har absolut ingenting i Göteborg att göra. I mitten av december attackerades synagogan med brandbomber. Motreaktionen blev kraftfull. Göteborg slöt upp bakom Judiska Församlingen. Synagogan "kärleksbombades". Före jul nåddes politisk enighet om att ta fram ett åtgärdsprogram för att stärka stadens arbete mot antisemitism. Då beslutades också att insatserna mot våldsbejakande extremism ska utökas.

Blomstrande näringsliv

Mobilitetsklustret gick under året från klarhet till klarhet. Att Geely

i juni bestämde sig för att lägga sitt nya europeiska innovationscenter på Lindholmen blev en av årets höjdpunkter. Det nya komplexet, med rum för cirka 3 500 personer, blir ett viktigt lyft för hela staden. I september blev det klart att staten och ett antal ledande företag ska bygga upp ett nytt testcenter för elektromobilitet. Merparten av verksamheten ska landa på Lindholmen. Också detta blir en tung och värdefull investering. RISE, det statliga bolaget för industriforskning, öppnade i höstas sitt nya huvudkontor på Lindholmen. Samtidigt fortsatte AB Volvo sin kraftsamling på närbelägna Campus Lundby. Sammantaget blir Göteborg alltmer ett ställe där man "måsta vara" för att kunna leda teknologiutvecklingen på mobilitetsområdet.

Ett förslag till näringslivsstrategiskt program togs fram i en öppen och lyhörd process. Om programmet antas i början av 2018 kommer detta att öka tyngden och den strategiska styrkan i de näringslivsutvecklande insatserna.

För besöksnäringen blev 2017 ännu ett rekordår. Lisebergs jubileumssatsning, som fick grönt ljus under våren, blir ett avgörande lyft. EU-toppmötet i Göteborg i november bidrog inte bara till att lyfta de sociala frågorna på den europeiska agendan. Det blev också ett prickfritt och sympatiskt event som ännu tydligare satte Göteborg på den internationella kartan. Även specifikt för besöksnäringen togs ett förslag till nytt strategiskt program fram i en inkluderande process. Förslaget, som är både offensivt och engagerande, antogs i början av 2018.

Ann-Sofie Hermansson (S)
Ordförande Kommunstyrelsen

Göteborgs Stads årsredovisning är kommunstyrelsens rapport till kommunfullmäktige om den samlade verksamheten och ekonomin för året. Den vänder sig även till externa intressenter så som kreditgivare, leverantörer och andra myndigheter men också till boende i staden. Årsredovisningen produceras av stadsledningskontoret för kommunstyrelsen.

Inledningsvis i årsredovisningen ger kommunstyrelsens ordförande Ann-Sofie Hermansson sin sammanfattande kommentar till det gångna året. Vidare redovisas en översiktlig bild av Göteborgs Stads organisation, uppdrag och framtida utmaningar. Göteborgs Stads årsredovisning delas sedan upp i fem block:

Så läser du Göteborgs Stads årsredovisning

1 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE sid 11–32

Det första blocket innehåller förvaltningsberättelsen som enligt redovisningslagen ska upprättas i årsredovisningen. Den är en sammanfattning med fokus på väsentliga delar av stadens ekonomi och verksamhet. Inledningsvis redovisas viktiga beslut och händelser under 2017 och en framtidsbedömning för Göteborgs Stad utifrån en omvärldsanalys. Därefter presenteras en bedömd uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål och en uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige. Dessutom beskrivs utvecklingsarbetet för att bättre tillvarata medborgarnas synpunkter i de demokratiska processerna, liksom arbetet för att tydliggöra stadens ledningsprocesser. Vidare beskrivs frågor och utveckling inom personalområdet och avslutningsvis redovisas en sammanfattande finansiell analys av kommunen och sammanställd redovisning.

2 GÖTEBORGS STADS VERKSAMHET sid 33–62

I detta block redovisas delar av den verksamhet som bedrivits i Göteborgs Stads 30-tal nämnder samt i ett 20-tal koncerner och bolag under året. Blocket delas upp i verksamhetsområden hämtade ur kommunfullmäktiges budget. Inom varje område beskrivs viktiga händelser och trender utifrån olika perspektiv. Varje område avslutas med de viktigaste framtidsfrågorna.

3 GÖTEBORGS KOMMUN FINANSIELL ANALYS sid 63–78

Med Göteborgs kommun avses nämnderna och så kallade kommuncentrala poster. Blocket inleds med en finansiell analys av kommunens räkenskaper och en redovisning görs av begreppet god ekonomisk hushållning och balanskravet. I blocket återfinns även en sammanställning över finansiella nyckeltal och avslutningsvis görs en kort beskrivning av stadsdelsnämndernas och facknämndernas ekonomiska utfall följt av kommunens driftredovisning.

4 SAMMANSTÄLLD REDOVISNING FINANSIELL ANALYS sid 79–94

Koncernredovisningen kallas i kommunsektorn för sammanställd redovisning. Förutom kommunen består koncernen av de kommunala bolagen och av kommunal- och samordningsförbund. Inledningsvis redovisas en finansiell analys av räkenskaperna. Efter detta görs en sammanfattande analys av Göteborgs Stadshus AB och dess kluster med en sammanställning över resultat och balansomslutning samt bolagens investeringar. Vidare redovisas förvaltning av stiftelser och vilken sponsring som förekommit inom Göteborgs Stad under året. I avsnittet Finansiell uppföljning och riskhantering analyseras finansiella åtaganden i form av bland annat upplåning.

5 RÄKENSKAPER FÖR KOMMUNEN OCH SAMMANSTÄLLD REDOVISNING sid 95–117

I det avslutande blocket redovisas kommunens och den sammanställda redovisningens resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys med tillhörande noter. Här framgår även Göteborgs Stads tillämpade redovisningsprinciper.

Göteborg är Sveriges näst största stad med drygt en halv miljon invånare. Staden har ett strategiskt läge mitt emellan Oslo och Köpenhamn och är kärnan och tillväxtmotorn i Göteborgsregionen och i Västra Götalandsregionen. Här finns många starka industrier och Skandinavien största hamn. Göteborg har alltid varit öppen för människor och influenser från hela världen.

Hållbar stad – öppen för världen

Detta präglar bland annat stadens varierade näringsliv, som kännetecknas av innovation, kreativitet och högt kunskaps- och teknikinnehåll. Inom Göteborgsregionen finns multinationella företag, småföretagare och kluster inom 750 olika branscher. Göteborg är också en studentstad med hundratals yrkesutbildningar, två universitet och 50 000 studenter.



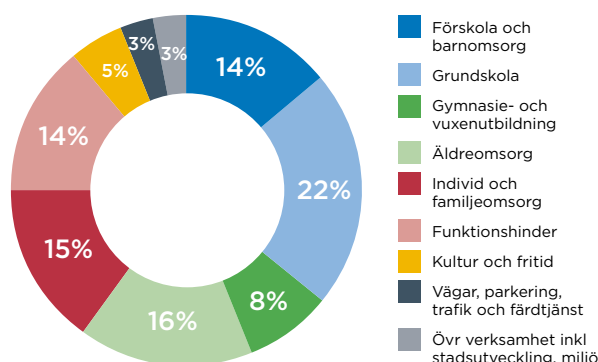
Våra stora utmaningar: Just nu står Göteborg inför ett stort utvecklingssprång. Staden växer kraftigt för att kunna göra plats för 700 000 göteborgare år 2035, vilket är 150 000 fler än idag. En sådan förändring märks, och den kräver att vi tänker hållbart. De närmaste 20 åren ska vi bygga 80 000 nya bostäder och arbetsplatser. Kollektivtrafiken ska utvecklas för att göra det lättare för människor att förflytta sig inom staden och arbetspendla hållbart.

Vårt uppdrag: Sveriges kommuner ansvarar för ett antal lagstadgade områden inom samhällsviktig verksamhet. Här ingår vård, skola och omsorg, men bland de obligatoriska uppgifterna finns även bibliotek, plan- och byggfrågor, miljö- och hälsoskydd, renhållning, vattenförsörjning och räddningstjänst. Utöver dessa utförs frivilliga verksamheter som också är viktiga för samhället, till exempel fritids- och kulturverksamhet, parkskötsel och annan teknisk försörjning.

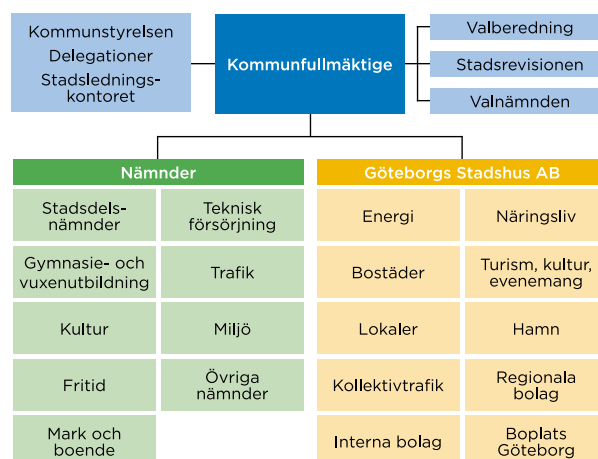
En vanlig arbetsdag: ansvarar vi för verksamhet för 30 000 barn i förskola, 57 000 barn och ungdomar i grundskola och 17 000 ungdomar i gymnasiet. 7 500

personer med funktionshinder får stöd och service, 8 000 får hemtjänst och 4 000 får omsorg på äldreboenden. Under året hade våra simhallar 1,1 miljoner och biblioteken 4,4 miljoner besök. Liseberg hade 3,1 miljoner gäster och museibesöken uppgick till 0,7 miljoner.

Så här används 100 kronor av skattepengarna: 90 procent går till vård, skola och omsorg.



Vår organisation: Göteborgs Stad leds innevarande mandatperiod av den styrande minoriteten Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Kommunfullmäktige är det högsta beslutande organet och dess politiker väljs av medborgarna. Under kommunfullmäktige finns kommunstyrelsen som leder och samordnar verksamheterna. Göteborgs Stad har en organisation med både förvaltningar och bolag.

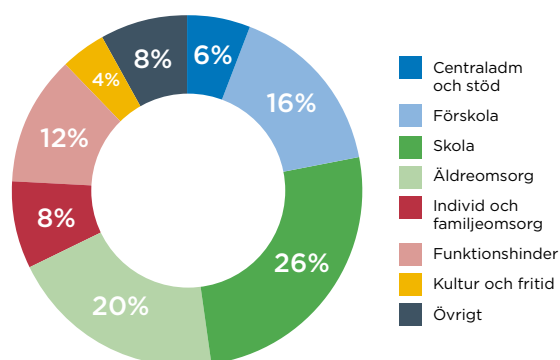




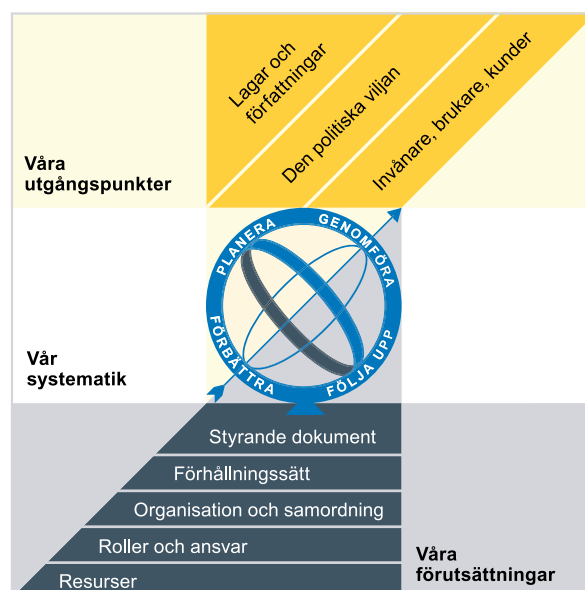
Stadsrevisionen granskar och utvärderar kommunstyrelsens, nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhet för att bland annat se till att de uppdrag som kommunfullmäktige har beslutat om genomförs effektivt och ändamålsenligt.

Våra anställda: Göteborgs Stad är den största arbetsgivaren i Göteborg med 55 000 personer som arbetar i över 100 olika yrken inom stadsdelar, fackförvaltningar eller kommunala bolag. Vårt gemensamma uppdrag är att skapa en bra vardag för alla göteborgare och att utveckla Göteborg för framtiden. Medelåldern för tillsvidareanställda i förvaltningarna är 45 år och andelen utrikes födda är 25 procent, vilket ungefär speglar befolkningens sammansättning i staden.

Antal anställda i Göteborgs kommuns förvaltningar



Vår styrning: Göteborgs Stads styrsystem är det ramverk av systematik, struktur och kultur som organisationen använder för att åstadkomma resultat i enlighet med uppdrag, krav och mål. Styrsystem utgår från lagar och övriga författningar som reglerar verksamheterna inom ett antal områden. Den politiska viljan tar form genom beslut om långsiktig inriktning, mål för den närmaste perioden och verksamheternas grundläggande uppdrag. Boende, besökare och näringsliv har genom sina dagliga kontakter med organisationen en påverkan på verksamheten.



Soluret symboliserar det ständigt pågående cykliska arbetet med att planera, genomföra, följa upp och förbättra. Soluret drivs av utgångspunkterna och stöds av förutsättningarna.

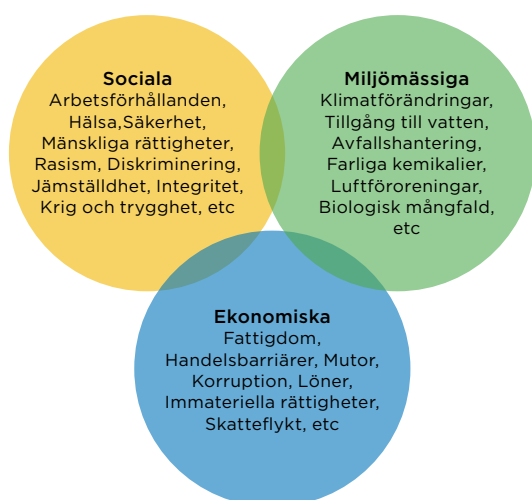
Budgetbeslut ger verksamheten resurser för att nå mål och utföra uppdrag. Interna styrande dokument konkretiserar verksamhetsstyrningen. Vi organiserar oss och fördelar roller och ansvar för att effektivt utföra uppgifter. Vi har uttalade förhållningssätt som vägleder oss i våra uppdrag.

En viktig del i styrsystemet är kvalitetssäkring och kontroll. Genom uppföljning och analys säkerställer vi resultat och låter förbättringsarbete och förnyelse ta vid när vi ser brister eller för att driva oss mot önskad utveckling. Verksamheternas egna uppföljning och kontroll är en grundbult i detta. Därutöver genomförs granskningar av olika parter. Kommunstyrelsen bedriver omfattande uppsikt över stadens olika verksamheter, stadsrevisionen gör löpande granskningar och det finns en rad externa tillsynsmyndigheter som kontrollerar verksamheten.

Hållbar utveckling: Göteborgs Stads budget är i sin helhet inriktad på att skapa ett hållbart samhälle. Där uttrycks bland annat "Vi vill skapa ett jämlikt och hållbart Göteborg. Därför styr vi staden utifrån tre hållbarhetsdimensioner; social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet som är ömsesidigt beroende av varandra". För respektive mål i budgeten finns utsedda nämnder och styrelser som processägare och har en ledande, samordnande och uppföljande roll i samverkan för att nå målen. Samverkan går tvärs igenom organisationen och berör både den kommunala sektorn och bolagssektorn.

Den kommunala sektorn arbetar uteslutande för en hållbar samhällsutveckling. Grunden ligger i vård, skola, omsorg, fritid och kultur tillsammans med myndighetsutövning som ger förutsättningar för individer, grupper och samhället att skapa hållbarhet i olika aspekter. Bolagssektorn, som bedrivs utifrån affärsmässiga grunder, har motsvarande direktiv från budgeten att bidra utifrån sina villkor i detta arbete.

Göteborgs Stads bolagssektor arbetar enligt EU:s direktiv om hållbarhetsredovisning vilket innebär att företag ska inkludera hållbarhetsfaktorer som en del av sin årliga finansiella rapportering. I korthet handlar det om att mäta, följa upp, beskriva och kommunicera en organisations påverkan på hållbar utveckling. Hållbarhetsredovisningen visar hur ett företags värdekedja, från råvaror, leverantörer, produktion, marknadsföring, distribution, kunder och slutligen avfallshantering påverkar i de olika dimensionerna. Göteborgs Stadshus AB har tagit fram ett förslag till beslut avseende en gemensam struktur för hållbarhetsrapportering inom koncernen för att leva upp till lagkravet samt för att kunna visa hur alla bolag/kluster enskilt och tillsammans bidrar till ett jämlikt och hållbart Göteborg.



Hållbara affärer ger hållbar utveckling eller, om man så vill, hållbar utveckling ger hållbara affärer.

Hållbar utveckling på samhällsnivå: Utvecklingen i Göteborg påverkas av olika aktörer så som näringsliv, föreningsliv, kommunen, men även av alla som bor och vistas i staden och av förändringar i omvärlden som trender, teknikutveckling och lagstiftning.

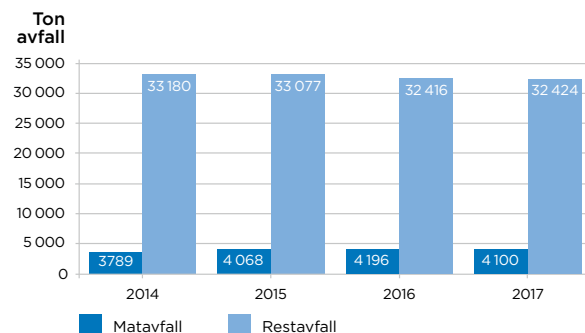
Göteborgs Stad följer och analyserar samhällsutvecklingen vilket bidrar till ökad förståelse för hur och i vilken utsträckning verksamheten påverkar samhällets utveckling. Uppföljningen av hållbar utveckling på samhällsnivå består av ett antal etablerade och långsiktiga indikatorer och av analyser som översiktligt beskriver göteborgssamhällets utveckling inom de tre dimensionerna. Det är en föränderlig och successivt växande uppföljning som kan följas på länken <http://statistik.goteborg.se/HU>.



Miljönyckeltal: Nedan redovisas några miljönyckeltal som ger en bild över hur den verksamhet Göteborgs Stads bedriver utvecklats avseende påverkar på miljön.

Avfall

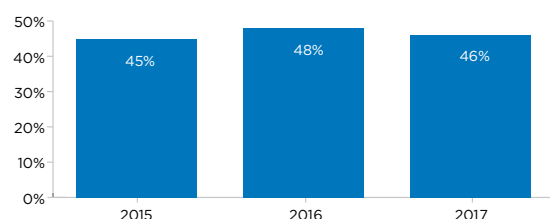
Avfallsmängder bolag och förvaltningar



Källa: Kretslopp och vatten

Antalet verksamheter som har möjlighet att sortera matavfall ökar stadigt. Det är enbart det restavfall och matavfall som kretslopp och vattennämnden har ansvar för att samla in och behandla vid stadens förvaltningar och bolag som ingår i statistiken. Antalet verksamheter varierar något över tid vilket försvårar analysen. Avfallstrenden är inte tydlig men bedömningen är att mängden utsorterat matavfall ökar. Annat avfall uppstår också i den mångfald av verksamheter som bedrivs i stadens regi, allt från förpackningar till byggavfall eller slagg från förbränning. Ökad resurshushållning är del av det lokala miljömålet God bebyggd miljö.

Ekologiska livsmedel

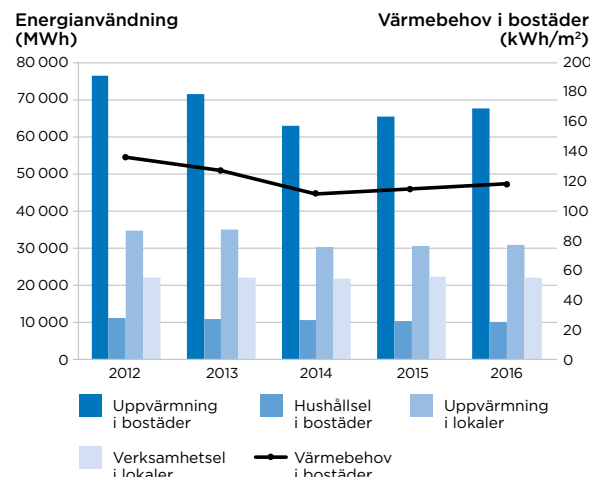


Källa: Inköp och upphandlingsförvaltningen

I kommunfullmäktiges budget finns ett uppdrag att andelen ekologisk mat ska uppgå till minst 50 procent innan mandatperiodens slut. Göteborgs Stad köpte totalt in 46 procent ekologisk mat på ramavtal under 2017, mätt i kg. Från att som högst varit 48 procent 2016 så har andelen nu sjunkit. Även om utbudet av ekologisk mat har ökat över tid så är utbudet begränsat och volymtillgången ojämn på marknaden. Generellt är ekologisk mat dyrare än konventionell mat.

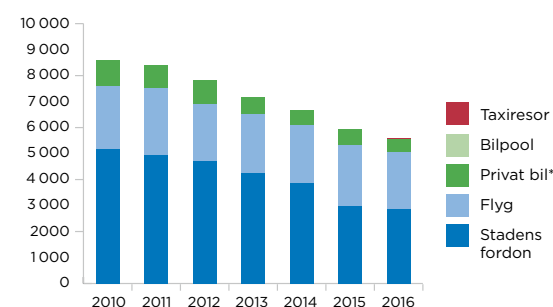
Energi

Energianvändning i bostäder och lokaler i Göteborgs Stads ägo



Göteborgs Stad äger ett stort antal bostäder och lokaler. Energieffektivisering är del av det lokala miljömålet Begränsad klimatpåverkan. Göteborg har en strategi som sträcker sig till 2020. Utöver åtgärder i befintliga fastigheter så är all nyproduktion av förskolor och skolor lågenergibyggnader, oftast i nivå med passivhusstandard. Lokalnämnden har också antagit ett ambitiöst program för solenergi.

Växthusgaser från stadens tjänsteresor



Källa: Trafikkontoret

Utsläpp av växthusgaser från stadens fordon har minskat successivt genom åren. Energieffektivare fordon och större andel fossilfritt bränsle har bidragit till minskningen. Utsläppen för de flygresor som görs ligger mer konstant medan utsläpp från privatbilar som används i tjänsten har minskat något. Staden arbetar sedan många år för ökad användning av miljöfordon. Kommunfullmäktige beslutade under året om en reviderad plan för miljöfordonsarbete, fordonspooler och stöd till introduktion av elfordon. Staden har även riktlinjer och policy för resor som styr val av färdssätt samt arbetar med intern klimatkompensation.



Kommunstyrelsens ledamöter 2017



Ann-Sofie
Hermansson (S)
Kommunalråd,
ordförande



Ulf Kamne (MP)
Kommunalråd,
1:e vice ordförande



Jonas Ransgård (M)
Kommunalråd,
2:e vice ordförande



Daniel Bernmar (V)
Kommunalråd



Helene Odenjung (L)
Kommunalråd



David Lega (KD)
Kommunalråd



Mariya Voyvodova (S)
Kommunalråd



Kristina Tharing (M)
Kommunalråd



Marina Johansson (S)
Kommunalråd



Johan Nyhus (S)
Kommunalråd



Maria Rydén (M)
Kommunalråd



Martin Wannholt
Kommunalråd



Lars Hansson (SD)
Kommunalråd



Karin Pleijel (MP)
Biträdande
kommunalråd



Jonas Attenius (S)
Biträdande
kommunalråd



Hampus Magnusson (M)
Biträdande
kommunalråd



Ann Catrine Fogelgren (L)
Biträdande
kommunalråd



Tord J A Karlsson (S)
Biträdande
kommunalråd



1

FÖRVALTNINGS- BERÄTTELSE

Enligt fjärde kapitlet i den kommunala redovisningslagen ska kommunen upprätta en förvaltningsberättelse i årsredovisningen. Den ska vara en sammanfattning av årsredovisningen med fokus på väsentliga delar av stadens ekonomi och verksamhet.



FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

13

Viktiga beslut och händelser under året

Här presenteras ett urval av viktiga beslut tillsammans med ett antal väsentliga händelser som inträffat under året.

14

Framtidsbedömningar utifrån en omvärldsanalys

En sammanfattning görs av Göteborgs Stads främsta utmaningar vilka till stor del består i att möta ett antal händelser och utveckling som sker i omvärlden med påverkan på samhällsutvecklingen.

17

Kommunfullmäktiges mål och uppdrag

En viktig del av styrningen i Göteborgs Stad utgörs av de mål som kommunfullmäktige fastställt i budgeten för mandatperioden. Här redovisas en översiktlig bedömning av måluppfyllelsen. Vidare sker en uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige.

24

Demokrati Ledning och styrning

Här beskrivs det utvecklingsarbete som gjorts för att bättre ta tillvara medborgarnas synpunkter i de demokratiska processerna liksom det arbete som skett för att tydliggöra Göteborgs Stads ledningsprocesser.

26

Väsentliga personalförhållanden

Förvaltningsberättelsen ska beskriva väsentliga personalförhållanden. Detta avsnitt fokuserar på Göteborgs Stads personal ur ett antal aspekter.

30

Sammanfattande finansiell analys

Den sammanfattande finansiella analysen lyfter fram den viktigaste finansiella utvecklingen och trenderna inom kommunen och den sammanställda redovisningen (koncernen).

Nedan presenteras ett urval av beslut som tagits och händelser som inträffat under året.

Viktiga beslut och händelser

BESLUT

- Elever och pedagoger i årskurs 4 och 5 får fri entré till Universeum
- Hbtq-plan för att förbättra livsvillkoren antas
- Plan antas för hjälp till människor som fastnat i etablerat missbruk av alkohol, droger eller spel
- Ny Översiktsplan (ÖP) ska tas fram
- Sverigeförhandlingen resulterar i ökad satsning på kollektivtrafik och bostäder
- Utredning för att ersätta Scandinavium och Lisebergshallen med en Arena fortsätter
- Ytterligare en älvskytte ska köpas in för ökad älvtrafik
- Västlänken kom ytterligare steg närmare genomförande
- Lisebergs jubileumsprojekt med hotell och äventyrsbad ska genomföras



HÄNDELSE

- Fler göteborgare försörjer sig själva och sina familjer på egen hand
- En projektorganisation startar arbetet med genomförande av de nya grund- och förskole-nämnderna
- Jubileumssatsningen BoStad 2021 invigs, ett snabbare arbetssätt för att skapa 7 000 nya bostäder
- Hisingsbron börjar byggas och ska stå klar till 400-årsjubileet 2021
- Allt blir klart för start av valfrihetssystemet för hemtjänst 2018
- Ryaverket får nytt reningssteg för avloppsvatten
- Två familjecentraler startar under året
- Stenpiren tilldelas Sienapriset för bästa landskapsarkitektur
- Framgångsrikt fjärrvärmeprojekt skapar ett nätverk inom Europa för fortsatt utvecklingsarbete
- Containervolymer i hamnen minskar kraftigt på grund av konflikter mellan parter
- EU-toppmöte med tema att främja rättvisa jobb och tillväxt hålls i Göteborg
- Skjutningarna i staden halveras jämfört med året innan, men arbete för trygghet är fortsatt viktigt
- Jämlikhetsrapport visar på skillnader i livsvillkor, men också att fler elever gick ut nian med behörighet till gymnasiet och att fler fick jobb
- Göteborgsförslag och Stadsutvecklingswebben för ökat medborgarinflytande startar
- Nationella motståndsrörelsens demonstration i samband med Bokmässan avvärjs
- EM i ridsport blev en sportslig framgång, men hade en baksida i ekonomin
- Geely gör en avsiktsförklaring om att bygga ett stort innovationscenter på Lindholmen
- AllAgeHub, en plattform med syfte att främja tillgängliga boendemiljöer och tjänster inom välfärdsteknik startar

Göteborg är i början av ett stort utvecklingsprång som kommer att vara i många år framöver. Staden växer och moderniseras. Befolkningen ökar och därigenom även det kommunala uppdraget med service och tjänster till de som bor, lever och verkar i staden. Det byggs infrastruktur och byggnader i en utsträckning som påminner om 60-talet. En prioriterad fråga i denna tillväxt är att skapa en socialt sammanhållen stad.



Framtidsbedömningar utifrån en omvärldsanalys

Tankemodellen med att Grunduppdraget, Stadsutveckling och Social hållbarhet hänger ihop och är beroende av varandra, pekar på ett antal utmaningar att hantera.

Det kommunala grunduppdraget

Göteborgs demografiska fördelning har en förskjutning mot ökad andel barn och unga samt äldre, medan andelen invånare i arbetsför ålder minskar. Detta påverkar den så kallade försörjningskvoten, det vill säga att en mindre andel av befolkningen kommer att försörja en ökad andel. Detta är en utveckling som sker över hela landet och innebär att den idag dominerande finansieringen av välfärdsuppdraget, inkomstskatten, försvagas i relation till uppdraget.

En konkret utmaning som Göteborgs Stad står inför redan idag är ökad svårighet att rekrytera personal inom ett antal yrkesområden. Det handlar om rekrytering numerärt men även om svårigheten att få tag i rätt kompetenser. Just nu är det främst den rådande högkonjunkturen med arbetsgivare som konkurrerar om personal som bidrar till situationen, men på sikt är det försörjningskvoten som blir en allt större utmaning. Utöver detta bidrar ett generellt ökat välbefinnande i landet till ökade förväntningar på tillgång till och kvalitet i den kommunala servicen. Välfärdsuppdraget behöver effektiviseras genom bland annat digitalisering och användande av artificiell intelligens (AI).

Några framgångsfaktorer:

- Bedriva verksamhetsutveckling och effektivisera uppdrag
- Skapa attraktiva jobb för att bemanna det kommunala välfärdsuppdraget

Stadsutveckling

Stadsutveckling består av en komplex helhet för att skapa attraktiva stadsdelar genom bostäder, affärer, arbetsplatser, kommunal verksamhet, mötesplatser, parker och möjlighet till fritidssysselsättning och nöjen. Utbyggnaden av infrastruktur som i historiska mått är betydande med nya tunnlar och broar ger förutsättningar för stadsutvecklingen. Stora krav ställs på hållbarhet och modern infrastruktur. Komplexiteten ställer stora krav på samverkan mellan stadens olika aktörer och samarbetet med externa aktörer. Den egna organisationen kan bara till del påverka flödet i arbetet så att tiden från planering till det att bostäder är inflyttningsklara förkortas. En viktig del i processen är kommunikation och medborgardialoger.

Den omfattande stadsutvecklingen går mer och mer

över till ett konkret genomförande efter att tidigare främst bestått av planeringsarbete. Den goda konjunkturen är en förutsättning för att byggnation kan ske, men har även en baksida i form av att det blir allt svårare att upphandla byggtreprenader och rekrytera kompetens till den egna organisationen. Då det i stor utsträckning är privata byggbolag som står för byggandet är marknadens vilja att investera en väsentlig faktor för att planer ska förverkligas, och marknaden är konjunkturkänslig. Detaljplaner finns framtagna och beslutade i stor omfattning men en uppbromsning av konjunkturen riskerar medföra lägre takt i genomförandet.

Några framgångsfaktorer:

- Effektiva arbetsprocesser
- Inriktningsbeslut tidigt i planeringen och medborgardialoger

Social hållbarhet

Social hållbarhet är långsiktigt kanske den viktigaste av de tre områdena i tankemodellen. I grunden handlar det om ett samhälle där människor känner stor delaktighet. Så är det inte för alla i Göteborg idag. Människor och grupper upplever sig vara utanför vilket bland annat avspeglar sig i minskad trygghet och framtidstro. Livsvillkoren för människor behöver utjämnas.

En viktig förutsättning för aktivt deltagande i samhället är bostad, skolgång och arbete. Fler barn och ungdomar behöver ges ökade förutsättningar att lyckas bättre i skolan. Att nå gymnasiebehörighet och möjlighet att läsa vidare ger ungdomar hopp och möjlighet att påverka sin livssituation. Arbetsmarknadens utveckling är ytterst en grundförutsättning för att fler ska komma i arbete och egenförsörjning. Arbetslösheten har minskat under senare år men mer marginellt bland de grupper som står längre från arbetsmarknaden, till exempel de som är nykomna till landet eller har bristande utbildning. För att underlätta för denna grupp och möta näringslivets behov av arbetskraft är jobbmatchning angeläget. Det är viktigt att arbetet inom Jämlikt Göteborg bedrivs engagerat och långsiktigt för att bygga en socialt sammanhållen stad.

Några framgångsfaktorer:

- Uthållighet i arbetet med Jämlikt Göteborg
- Fokus på bostad, skolgång och arbete

Fortsatt hög befolkningstillväxt

Göteborgs befolkning ökade med 7 400 personer 2017. Det är en stor befolkningstillväxt även om det är något mindre än rekordåret 2016. De senaste tio åren har stadens befolkning växt med 70 000 personer, dubbelt så mycket som tioårsperioden innan. Det är framför allt ett ökat antal födda och en ökad invandring som bidragit till den snabbare befolkningstillväxten de senaste tio åren.

Befolkningstillväxten innebär att Göteborg har en i ett nationellt perspektiv ung befolkning och att medelåldern sjunker. Både invandringen och inflyttningen av unga medför att försörjningskvoten, andelen i förvärvsarbete bland äldre, i förhållande till andelen barn och pensionärer, stiger i en långsammare takt i Göteborg än landet som helhet.

Inom några års perspektiv kan stadens befolkningsutveckling påverkas av förändrade flyttströmmar. Flyttströmmarna påverkas av det planerade bostadsbyggandet i Göteborg och kommunerna runt Göteborg, av en inrikes omflyttning av den stora gruppen flyktingar som anlänt under senare år och av ett generationsskifte i de stora småhusområdena i grannkommunerna.

Minskat antal asylsökande till Europa och Sverige

Under 2015 ökade migrationstrycket kraftigt mot Europa då ett stort antal asylsökande mottogs i europeiska länder. Trycket ledde så småningom till att olika åtgärder vidtogs för att begränsa antalet asylsökande. Bland annat tecknade EU en migrationsöverenskommelse med Turkiet och interna gränskontroller infördes på Balkan och i Schengenområdet. Därefter har migrationstrycket minskat bland annat till Sverige. Under 2017 sökte cirka 26 000 personer asyl i Sverige jämfört med 163 000 under 2015. Överenskommelsen mellan EU och Turkiet förväntas bestå och gränskontroller inom EU behållas.

Sveriges attraktionskraft i förhållande till andra länder inom EU påverkar hur stor migrationen till Sverige kommer att vara. Legala förutsättningar såsom lag- och praxisändringar sänder signaler som påverkar Sveriges attraktionskraft i förhållande till övriga länders. Migrationsverkets handläggningstider i asylärenden kortas, vilket på sikt kan öka Sveriges attraktionskraft för asylsökande.

Göteborg tog under året emot cirka 2 900 nyanlända som fått uppehållstillstånd, vilket motsvarade 4,4 procent av samtliga i landet. Eftersom Göteborgs befolkning motsvarar 5,6 procent av Sveriges befolkning innebär det att staden tog emot en lägre andel nyanlända än riksgenomsnittet. Många små kommuner som under lång tid haft en negativ befolkningsutveckling har de senaste åren ökat sin befolkning på grund av asyl- och flyktmottagandet. Det är emellertid osäkert om de nyanlända vill eller har möjlighet att stanna i dessa kommuner över tid. Historiskt har många av dem

inom några år sökt sig till större städer, särskilt till de tre storstadsregionerna.

Sverige står sig ekonomiskt väl i förhållande till omvärlden

När året summeras kan det konstateras att konjunkturutvecklingen varit positiv inom euroområdet och i stort sett över hela världen. Avseende konjunkturutvecklingen i världen var det ett flertal bedömare som hyste farhågor om en dämpad konjunkturutveckling 2017. Men resultatet är att de allra flesta länder hade en BNP-tillväxt om två procent eller däröver. Inom euroområdet hamnar BNP-utvecklingen kring drygt 2 procent. För svensk del är det viktigt med möjlighet till export och därmed är denna utveckling klart gynnsam för svensk ekonomi. Utvecklingen kan inte sägas vara särskilt stark, och den bedöms dessutom falla de kommande åren. Vidare är det viktigt att konstatera att flertalet riksbanks i världen för närvarande driver en expansiv penningpolitik vilket innebär att verktygen i en konjunktursvängning till stor del redan är använda. Den räntemiljö som nu råder sedan lång tid tillbaka riskerar vidare att skapa tillgångsbubblor i ekonomin som förr eller senare måste hanteras. I vårt närområde står nu fas 2 i Brexitförhandlingarna för dörren, och utgången av dessa kan självklart påverka förutsättningarna för Europas och därmed Sveriges ekonomi.

Den svenska ekonomin har de senaste åren utvecklats positivt och slutet av 2017 gav också en något förbättrad skatteprognos, om än väsentligt fallande mot föregående år. Samtliga prognosmakare bedömer en fallande BNP-utveckling de kommande åren från drygt 3 procent 2016 till knappa 2 procent 2021. Sverige står sig väldigt väl i förhållande till omvärlden. Sysselsättningsnivåer visar "all time high" och Sverige utmärker sig positivt i förhållande till övriga länder i EU.

I ett längre perspektiv visar den demografiska utvecklingen, för Göteborg liksom kommunsektorn i stort, att finansieringen av det kommunala välfärdsuppdraget blir allt mer ansträngd. Rapporten Göteborgs Stads långsiktiga ekonomiska förutsättningar 2017–2035 visar ett gap mellan intäcks- och kostnadsutveckling kring 1 procent årligen fram till 2035.

Arbetsmarknaden på högvär

Den starka konjunkturen innebär en fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft. Arbetslösheten i landet ligger runt 6 procent. Siffran som kan tyckas hög i en högkonjunktur har sin bakgrund i den tydliga uppdelning som finns på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland den inrikes födda befolkningen låg på endast 4 procent av arbetskraften medan motsvarande siffra för utrikes födda var 15 procent. För den förstnämnda gruppen råder i praktiken full sysselsättning. Däremot finns det utrymme att öka sysselsättningen bland stora delar av den utrikesfödda delen av befolkningen. Här krävs

kraftfulla insatser för att förbättra chanserna till ett inträde på arbetsmarknaden.

Arbetsgivarna har allt svårare att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Bristen på arbetskraft är ett strukturellt problem och beror delvis på att antalet personer med rätt utbildning är för litet, oavsett konjunkturläge. Göteborgsregionen har sedan 2010 haft en bättre arbetslöshetsutveckling än Sverige i sin helhet. En stor del av de nya arbetstillfällena har skapats inom tjänstesektorn som kopplas till industrin, framför allt inom it-tjänster.

Förändringskrafter och samhällsströmningar

Globaliseringen innebär att världen knyts samman i beroendeförhållanden så som handel, investeringar, kapitalflöden, arbetsmarknad, utbyte av information och teknik. När människor knyts samman i större utsträckning påverkas även utbytet av kultur, värderingar och livsåskådning. Men globaliseringen medför även ökad polarisering, till exempel vad gäller inkomst, hälsa och åsikter. Människor med olika bakgrund och förutsättningar lever allt mer segregat, speciellt i storstäderna. Risk finns att grupper ställs mot varandra vilket kan skapa motsättningar.

Den nya kommunikationsteknologin innebär att idéer, kunskap och trender får snabb spridning och når fler människor än tidigare. Metoo-upproppet är ett exempel på digitaliseringens möjligheter till genomslag över hela världen. De globala variationerna kollektivt sett tenderar att bli mindre, samtidigt som variationer i värderingar mellan olika individer ur samma generation troligtvis kommer att öka. En ökad tillgång till information kan leda till ökad kunskap, förståelse och tolerans men det kan även leda till att åsikter polariseras då debatten förs på många olika ställen och ibland med avsaknad av källkritik.

Digitaliseringen i samhället bidrar till förenklingar och rationaliseringar. Stora förväntningar finns på artificiell intelligens (AI), vilket enkelt beskrivet handlar om att få datorer att göra det människor gör. Hittills har datorerna tilldelats de arbetsuppgifter människor inte klarar av, till exempel avancerade beräkningar. Under de senaste åren har stora framsteg gjorts och datorer har blivit mycket bättre på att tillgodogöra sig mänskliga förmågor, till exempel förstå sig på bilder.

Det finns en trend i att den allmänna välfärdsökningen medför ökade förväntningar på det kommunala uppdraget. Att använda AI kan vara en del av lösningen

då det i och med demografisk förändring blir allt svårare att kompetensförsörja och finansiera verksamheten.

Ökad oro i samhället

Terrorismen kom nära befolkningen när Sverige utsattes för ett terroråd på Drottninggatan i Stockholm. Utöver terrorhot och extremism ger även en ökad global sårbarhet vad gäller klimatförändringar, pandemier, social oro en känsla av otrygghet. Säkerhetsbristen på Transportstyrelsen är ett exempel som har påverkat enskilda personers liksom organisationers syn på trygghet och säkerhet.

Klimatpåverkan en utmaning för stadsutvecklingen

Även 2017 var ett mycket varmt år. FN:s klimatpanel arbetar med en specialrapport om 1,5 graders global uppvärmning vilken ska presenteras i oktober 2018. När kunskaperna om riskerna och konsekvenserna ökar, ökar också kraven på förmåga att hantera dessa. Inom Göteborgs stadsutveckling är planeringshorisonten så lång att vi redan idag måste ta hänsyn för kommande höjda havsnivåer. Några av de nya stadsdelar som planeras ligger så lågt att staden måste vidta vissa åtgärder redan nu.

Tätt kopplat till klimatfrågan och utsläpp från fossila bränslen är luftföroreningar. I vissa städer i världen är frågan akut. I Göteborg finns det fortfarande vissa mätstationer som visar nivåer av kväveoxid som är över miljökvalitetsnormen vilket innebär att staden inte kan utveckla fler bostäder där utan åtgärder.

Agenda 2030 med 17 globala hållbarhetsmål beslutades för ett par år sedan och under året har arbetet börjat ta fart både nationellt och internationellt. Den svenska delegationen för Agenda 2030 släppte sin första delrapport och SCB har gjort en första statistikuppföljning av nuläget för Sverige. Den lokala nivån är utpekad som den som måste genomföra arbetet för att nå målen. Göteborg har en lång historik av att arbeta med hållbar utveckling i alla tre dimensionerna och de globala målen stämmer väl överens med ambitionen om att skapa en hållbar stad. Det faktum att det nu finns en gemensam agenda för en hel värld som samlar både nationer, näringslivet och civilsamhället borde ge ytterligare kraft och styrka till det lokala arbete som bedrivs i Göteborg.

Kommunfullmäktiges mål och uppdrag

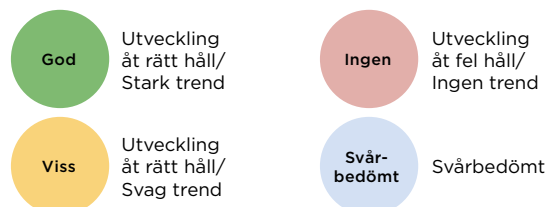
Sammanfattande måluppföljning

Kommunfullmäktiges (KF) budgetmål för Göteborgs Stad är i flertalet fall långsiktiga och kan endast nås i ett tidsperspektiv på mer än ett år. Under innevarande mandatperiod har inriktningen därför varit att under år ett och två följa upp hur nämnder och bolagsstyrelser tagit sig an målet. I år, det tredje året av mandatperioden, har inriktningen i stället varit att följa upp vilket resultat nämnders och bolagsstyrelsernas arbete med målen har gett.

På stadennivå är bedömningen att en viss måluppfyllelse har nåtts för sjutton av kommunfullmäktiges budgetmål. För det artonde målet, Bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre, är bedömningen att trots stora insatser har utvecklingen inte gått åt rätt håll.

För varje mål följer nedan en redogörelse dels för nämnders och styrelsernas bedömning av måluppfyllelsen, dels av en övergripande bedömning på hela staden-nivån.

Följande bedömningsgrunder har använts:



I de fall nämnd/bolagsstyrelse inte har rapporterat om målet eller angett att målet inte har prioriterats har det i sammanställningen angetts som "Svårbedömt".

Bedömningarna har för varje mål även kompletterats med en kort beskrivande text.

Göteborgs Stad bedöms uppnå god ekonomisk hushållning utifrån att kommunfullmäktiges långsiktiga mål visar på viss måluppfyllelse över lag, samtidigt som inriktningar avseende det finansiella perspektivet uppnås.

Göteborg ska vara en jämlik stad

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svårbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	1	8	0	1
Facknämnder	4	9	0	6
Bolagsstyrelser	7	8	0	1

Det pågår ett brett och aktivt arbete i hela Göteborgs Stad för att förverkliga målet. Trots det går det ännu inte att utläsa några reella resultat i form av minskade skillnader i livsvillkor. Arbetet med jämlikhet är långsiktigt och kräver kontinuitet och uthållighet. Framtagna strategier och planer är viktiga för det fortsatta arbetet.

De mänskliga rättigheterna ska genomsyra alla stadens verksamheter

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svårbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	1	9	0	0
Facknämnder	6	11	0	2
Bolagsstyrelser	10	3	0	3

Den samlade bedömningen utifrån nämnders och styrelsernas rapportering är att det finns en otydlighet hos en del nämnder och styrelser i vad som ska åstadkommas. För högre måluppfyllelse behöver målet brytas ner och anpassas till verksamheterna med stöd av de insatser och tillvägagångssätt som finns angivna i stadens övergripande MR-plan. Olika metoder för uppföljning behöver också utvecklas för att belysa resultat och måluppfyllelse på olika nivåer inom ramen för det mänskliga rättighetsarbetet.

Den strukturella könsdiskrimineringen ska upphöra

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svårbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	1	7	0	2
Facknämnder	9	7	0	3
Bolagsstyrelser	12	1	0	3

Könsuppdelade indikatorer finns kopplade till flera av kommunfullmäktiges mål. Generellt visar dessa att inga förändringar skett som skulle visa på att den strukturella könsdiskrimineringen minskat. Ett viktigt undantag är att löneskillnaderna fortsatt att minska mellan kvinnor och män anställda i staden. Ett annat positivt resultat är att kultursektorns systematiska jämställdhetsarbete har medfört att representationen av kvinnliga och manliga konstnärer, artister med mera på våra kulturinstitutioner och stadens scener blivit jämlik. Som tidigare rapporterar majoriteten bolag om jämställdhet endast utifrån ett arbetsgivarperspektiv.

Göteborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande ska öka

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svårbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	7	3	0	0
Facknämnder	8	7	0	4
Bolagsstyrelser	4	5	0	7

Det har under mandatperioden skapats fler faktiska forum för delaktighet och inflytande, genom ett ökat fokus på medborgardialoger och nya kanaler, såsom stadsutvecklingswebb och Göteborgsförslag. Det är dock för tidigt att utläsa om dessa strategier gett resultat i form av ökad känsla av delaktighet bland invånarna. Uppföljningar visar att Göteborg fortfarande har svårigheter att skapa tillit till de demokratiska processerna i staden.

Idrotts- och föreningslivet ska nå fler målgrupper

Nämndernas rapportering					Stadsledningskontorets bedömning
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat	Viss
Stadsdelsnämnder	4	4	0	2	
Facknämnder	0	2	0	17	
Bolagsstyrelser	3	3	0	10	

Göteborgarnas möjlighet att turista i sin egen stad ska öka

Nämndernas rapportering					Stadsledningskontorets bedömning
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat	Viss
Stadsdelsnämnder	3	3	0	4	
Facknämnder	3	4	0	12	
Bolagsstyrelser	4	5	0	7	

Tillgängligheten till kultur ska öka

Nämndernas rapportering					Stadsledningskontorets bedömning
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat	Viss
Stadsdelsnämnder	6	3	0	1	
Facknämnder	2	4	0	13	
Bolagsstyrelser	6	1	0	9	

Dessa tre mål har liknande innehåll, gemensamma strategier och närliggande slutsatser, därför rapporteras dessa ihop.

Målen syftar till att ge fler barn, unga och vuxna en meningsfull fritid och bidra till att uppnå ett jämlikt Göteborg. De strategier som nämnder och bolag redovisar när de beskriver hur de tagit sig an målen passar i flera fall in under alla tre målen och de resultat som redovisas passar lika bra in under något av de andra målen.

Staden har ett rikt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter som nämnder, styrelser och föreningar bidrar till. Hur göteborgarna tar del av detta utbud skiljer i stadens olika delar vilket redovisats i flera rapporter. Nämnder och styrelser har prövat flera strategier som haft effekt på kort eller lång sikt. Viss måluppfyllelse har uppnåtts men det skiljer sig stort i olika områden och förutsättningar för långsiktiga resultat saknas delvis.

Livsvillkoren för personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning ska förbättras

Nämndernas rapportering					Stadsledningskontorets bedömning
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat	Viss
Stadsdelsnämnder	5	5	0	0	
Facknämnder	3	10	0	6	
Bolagsstyrelser	3	7	0	6	

Målet syftar till att förbättra livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning utöver de krav som ställs på god kvalitet i lagstiftningen. Ett normkritiskt förhållningssätt och hög grad av medvetenhet om de mänskliga rättigheterna har bedömts vara grundläggande förutsättningar för att nå målet. Det pågår kompetenshöjande arbeten i flertalet av stadens nämnder och bolag.

Individ- och familjeomsorgen ska skapa mer jämlika livschanser för stadens invånare

Nämndernas rapportering					Stadsledningskontorets bedömning
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat	Viss
Stadsdelsnämnder	2	8	0	0	
Facknämnder	0	2	0	17	
Bolagsstyrelser	1	1	0	14	

Målet är nytt och rapporteras för första gången. Nämnderna beskriver flertalet strategier för måluppfyllelse, men resultaten är delvis svåra att utläsa. Resultatet och effekterna kommer sannolikt att visa sig först över tid. Områdena försörjningsstöd, tidigt och förebyggande arbete för barn och unga, ökad samverkan, arbete med våld i nära relationer, hemlöshet och vräkningsförebyggande arbete bedöms ha störst påverkan på måluppfyllelsen.

Alla elever ska oavsett bakgrund nå målen inom skolan och kunna utvecklas till sin fulla potential

Nämndernas rapportering					Stadsledningskontorets bedömning
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat	Viss
Stadsdelsnämnder	2	7	1	0	
Facknämnder	1	1	0	17	
Bolagsstyrelser	1	1	0	14	

Målet innebär att alla elever ska ges förutsättningar att nå bättre kunskapsresultat, att de skolor som har lägst kunskapsresultat ska öka mest. Dessutom ska alla elever ges möjlighet att finna och utveckla sin egenart. En samlad bedömning är att nämnderna till viss del klarat uppdraget att kompensera för elevernas olika behov och att valda strategier varit framgångsrika.

Äldres livsvillkor ska förbättras

Nämndernas rapportering					Stadsledningskontorets bedömning
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat	Viss
Stadsdelsnämnder	7	3	0	0	
Facknämnder	4	5	0	10	
Bolagsstyrelser	1	3	0	12	

En samlad bedömning är att viss måluppfyllelse uppnåtts med motivering att det pågår många initiativ som syftar till att äldres livsvillkor ska förbättras. Samtidigt kan det konstateras att det hittills är svårt att finna en koppling mellan aktiviteter och önskvärt resultat. För att uppnå målet krävs långsiktighet och uthållighet.

Göteborg ska minska sin miljö- och klimatpåverkan för att bli en hållbar stad med globalt och lokalt rättvisa utsläpp

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	1	6	0	3
Facknämnder	7	7	1	4
Bolagsstyrelser	10	3	0	3



Bedömningen av den samlade måluppfyllelsen är komplex då målet innefattar samtliga tolv lokala miljömål där måluppfyllelsen varierar. Fem av tolv miljömål kommer inte att nås. En stor anledning är att måluppfyllelsen är beroende av nationellt eller internationellt agerande. De valda klimatindikatorerna hade en positiv trend i början av mandatperioden men visade en försämring under 2016.

Bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	0	5	1	4
Facknämnder	3	5	0	11
Bolagsstyrelser	3	4	0	9



Många göteborgare har fått sina bostadsbehov tillgodosedda i det växande bostadsbeståndet eller genom stadens omfattande bostadssociala arbete. Trots det har bostadsbristen inte minskat och göteborgarnas bostadsbehov som helhet tillgodoses inte bättre idag än vid föregående bedömning. Orsaken är att bostadsbyggandet inte håller jämna steg med det ökande behovet.

Det hållbara resandet ska öka

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	2	4	0	4
Facknämnder	6	5	0	8
Bolagsstyrelser	8	4	0	4



Sedan 2011 ser vi en viss förändring i resandet mot det mer hållbara, men det är inte tillräckligt – cyklandet behöver öka snabbare och för bil behöver vi vända utvecklingen och få bilresandet att minska. Kollektivtrafiken är det enda trafikslag som hittills utvecklas i linje med trafikstrategin.

Sysselsättningen för grupper långt från arbetsmarknaden ska öka

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	3	5	1	1
Facknämnder	2	8	0	9
Bolagsstyrelser	5	5	0	6



Målet i kommunfullmäktiges budget omfattar unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning. Arbetslösheten i gruppen unga 18–24 år minskade snabbare än i befolkningen i sin helhet mellan 2013 och 2016. Minskningen har fortsatt 2017. Även i gruppen utrikes födda har arbetslösheten minskat de senaste åren, men i långsammare takt än i befolkningen totalt.

Göteborg ska vara en hållbar innovationsstad med ökad jobbtillväxt

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	0	4	0	6
Facknämnder	2	7	0	10
Bolagsstyrelser	7	6	0	3



Nämnders och bolagsstyrelsernas rapportering återspeglar det faktum att målet inte engagerar alla verksamheter i staden, samt att processägarens (Business Region Göteborg AB) egna aktiviteter med fokus på målet ofta inte involverar stadens övriga verksamheter och bolag. Flera av de aktiviteter som redovisas har också karaktär av sådant som normalt kan antas ingå i den löpande verksamheten.

Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska upphöra

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	7	3	0	0
Facknämnder	15	3	0	1
Bolagsstyrelser	16	0	0	0



Hittills genomförda satsningar har lett till en viss måluppfyllelse. Under åren 2015–2017 har kvinnors medellön ökat med 2,6 procentenheter i förhållande till mäns medellön i staden. Stadsledningskontoret konstaterar att måluppfyllelsen att de önskade löneskillnaderna ska minska mellan yrkesgrupper i förhållande till andra sektorer på arbetsmarknaden utvecklas långsamt.

Göteborg ska öka andelen hållbara upphandlingar

Nämndernas rapportering	Stadsledningskontorets bedömning			
Måluppfyllelse	God	Viss	Ingen	Svärbedömd/ej rapporterat
Stadsdelsnämnder	0	1	0	9
Facknämnder	4	8	0	7
Bolagsstyrelser	10	3	1	2



I det som rapporterats framkommer att stadens upphandlande enheter arbetar med kravställande utifrån de hållbarhetskriterier som möjliggörs i lagstiftning. Rapporteringen visar att tyngden ännu ligger på miljömässigt och etiskt kravställande. Det finns även exempel på krav rörande sociala hänsyn och arbetsrättsliga villkor med i rapporteringen, men ännu i mindre omfattning.

Sammanfattning budgetuppdrag

Inför 2017 fördelade kommunfullmäktige 83 uppdrag till nämnder och styrelser. Av dessa var 79 helt nya och hade inte funnits med i Göteborgs Stads budget tidigare och 4 uppdrag var likalydande eller med liknande formulering.

För 5 av uppdragen låg ansvaret på samtliga nämnder och styrelser och för ytterligare 15 av uppdragen låg ansvaret på fler än en nämnd eller styrelse. Särskilt för de sistnämnda krävdes samverkan. Övriga uppdrag hade en nämnd eller styrelse som ansvarig.

Av de 83 uppdragen rapporterades 54 som genomförda och 29 som inte genomförda. Majoriteten av de som rapporteras som ej genomförda är påbörjade eller delvis

genomförda. Många av uppdragen är av den art att ett år inte varit tillräckligt med tid för att kunna genomföras under 2017.

Vid bedömningen av genomförandet av uppdraget har "nej" rapporterats när uppdraget inte är utfört i samtliga ansvariga nämnder och styrelser. Då vissa uppdrag har fler än en eller till och med samtliga nämnder och styrelser som ansvariga krävdes därför ett unisont "ja" för att uppdraget skulle anses som helt genomfört. Eftersom nämnder och styrelser är olika i storlek och verksamhetstyp är vissa uppdrag svåra att genomföra.

Inför 2018 ligger 17 styck kvar i kommunfullmäktiges budget ifrån 2017 och 82 nya uppdrag har tillkommit.

Uppdrag	Har uppdraget utförts? Ja/Nej	Kommentar
Ett långsiktigt program för Jämlikt Göteborg ska tas fram och alla stadens nämnder och styrelser ska involveras i arbetet.	Ja	Programmet beslutades i kommunfullmäktige den 18 januari 2018.
Långsiktiga samhällsekonomiska beräkningar ska genomföras och fungera som ett stöd för ekonomistyrningen i arbetet med Jämlikt Göteborg.	Ja	Arbetet med samhällsekonomiska beräkningar och analyser påbörjades i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).
Ett utvecklingsstöd för specifika satsningar inom ramen för Jämlikt Göteborg ska inrättas.	Ja	Stödet användes inom fokusområdena i Jämlikt Göteborg för att utveckla pågående insatser så som skolnärvaro och stegvisa jobb- och kunskapslyftet.
Satsningen inom mobiliseringsfrågan "Staden där vi läser för våra barn" ska byggas ut i full skala. Alla relevanta nämnder och styrelser ska ta fram initiativ i frågan.	Nej	Örgryte-Härlanda leder fokusområdet där mobiliseringssatsningen ingår. Förvaltningen följer och arbetar i enlighet med de initiativ som tas.
Likabehandlingsplaner ska tas fram utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Arbetet ska gälla ur både invånar- och medarbetarperspektiv.	Nej	Uppdraget har till stor del genomförts. Av 43 som rapporterat om uppdraget uppger 37 att de fullgjort det. De flesta uppger dock inte om planen omfattar både invånar- och medarbetarperspektiv.
Utbildningsinsatser ska genomföras för att höja den normkritiska kompetensen i stadens verksamheter.	Ja	Utbildningar har getts till olika yrkesgrupper i staden i normkritik under året. Utbildningarna har hållits av intraservice och externa konsulter.
Mötesplatser ska skapas för HBTQ-personer med särskilt fokus på unga transpersoner som ett led i det preventiva arbetet för gruppens hälsa.	Nej	Inte prioriterats
Fler boendeplatser för utsatta EU-medborgare ska inrättas genom idéburet offentligt partnerskap där det är möjligt att stanna längre än tre dagar.	Nej	Antalet boendeplatser har inte ökat. Däremot är det färre utsatta EU-medborgare i staden och antalet bosättningar har minskat. Boendetiden är längre och inriktningen på stödet är mer individualiserat.
En inventering ska göras av vilka verksamheter som ännu inte har ett system för samordningsnummer. De som har möjlighet ska införa det	Nej	Uppdraget för intraservice sträcker sig även över 2018 och planeras färdigställas under år 2018.
Ett idéburet offentligt partnerskap för arbetet med papperslösa ska inledas.	Ja	
Initiativ för social hållbarhet ska tas inom Göteborg som turist-, mötes- och evenemangstad med särskilt fokus på att motverka trafficking.	Ja	Göteborg & Co har i samverkan genomfört aktiviteter med fokus på kunskapsspridning inom besöksnäringen samt hur man kan arbeta preventivt. En plan för det långsiktiga arbetet har tagits fram.
Insatser ska göras för att det ska bli enklare att starta upp kvinnojourer.	Nej	Ej genomfört på grund av besparingar.
Talarstatistik ska föras under nämnd- och styrelsemöten minst tre gånger för att synliggöra könsskillnader. Statistiken ska bifogas protokoll.	Nej	Uppdraget har till stor del genomförts. Av totalt 44 som rapporterat har 39 fullgjort uppdraget; 2 har fört statistik en gång; 2 uppger ej orsak och 1 handhavandefel med appen.
Metoder ska utvecklas och aktiviteter genomföras i samarbete med föreningslivet för att öka valdeltagande i de tre stadsdelar som har lägst valdeltagande.	Ja	Förvaltningen har fördelat pengar till projekt i de tre stadsdelarna för att öka förtroendet mellan stad och medborgare. Gemensamt för projekten är samverkan med civilsamhälle och föreningar.
Förslag ska tas fram för hur arbetet med stadens principer för medborgardialog kan synliggöras i stadens alla nämnder och styrelser.	Ja	En inventering över hur stadens nämnder och styrelser arbetar med principerna resulterade i informationsinsatser om desamma.
Kompetensen och kvaliteten i stadsdelarnas arbete med medborgardialoger ska utvecklas	Ja	Uppdraget kvarstår och förvaltningen ska även under 2018 vara ett stöd för nämnderna i deras arbete med delaktighet och tillit.

Gratis simskola ska erbjudas från och med hösten 2017 för alla barn.	Ja	"Simlyftet" har startats upp. Det har funnits utmaningar med bokningsprocess och marknadsföring vilket gör att satsningen ännu inte nått önskad effekt.
System för uppföljning av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet ska tas fram i de föreningar som får föreningsstöd.	Nej	Arbetet är påbörjat och beräknas bli klart under våren 2018. I detta uppdrag har förvaltningen även arbetat in hanteringen av en del av aktiviteterna som formulerats i HBTQ-planen.
En utredning ska göras för hur staden tillsammans med föreningslivet kan skapa bättre möjligheter till meningsfull fritid för ungdomar i områden där föreningsdeltagandet är lågt.	Nej	Uppdraget har påbörjats under 2017 och förväntas vara klart i början av hösten 2018. Planeringsarbetet är genomfört liksom undersökning rörande målgruppen.
Möjligheten att starta sportotek ska utredas.	Nej	Arbetet är påbörjat och kommer att redovisas under våren 2018.
Metoder för att mäta och minska miljöpåverkan från konstgräs ska utvecklas.	Ja	Arbete pågår. En rapport beräknas vara klar i början av 2018.
En gym- och motionsanläggning ska byggas i ett område med stora socioekonomiska utmaningar.	Nej	Uppdraget ska genomföras under mandatperioden. Ett inriktningsbeslut har tagits om var anläggningen ska placeras.
En modell för socioekonomiskt differentierade aktivitetsbidrag ska införas i syfte att stärka resurserna för föreningar i eller med koppling till områden med stora socioekonomiska utmaningar.	Ja	Modellen prövas och är under uppbyggnad.
Alla enkelt avhjälpbara hinder ska vara undanröjda i kommunens publika lokaler och på allmän platsmark.	Nej	Uppdraget har genomförts till del och åtgärder pågår i ansvariga nämnder.
Målet att bygga ikapp behovet av boenden med särskilt stöd ska säkerställas.	Nej	Cirka 60 lägenheter i Bostäder med särskild service (BmSS) har markanvisats 2017. Uppdraget är förlängt till 2018 enligt stadens budget. Full behovstäckning uppnås 2021 enligt fastställd produktionsplan för BmSS.
En plan för arbetet med sexualitet och SRHR (Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter) ska tas fram.	Nej	Planen är framtagen men ej beslutad. Planen är ute på remiss.
Det familjecentrerade arbetssättet ska utvecklas och implementeras bland annat genom att familjecentraler inrättas i alla stadsdelar samt att de öppna och uppsökande aktiviteterna förstärks.	Ja	Två nya familjecentraler öppnade under året. Tre stadsdelar har ännu inte en familjecentral men planering pågår. Implementering och utveckling av det familjecentrerade arbetssättet är ett långsiktigt och kontinuerligt arbete.
Utbildningsinsatser ska göras för främst förste socialsekreterare och chefer inom individ- och familjeomsorgen för att höja kunskapsnivån om personer som är papperslösa eller socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare.	Ja	Utbildningsuppdraget har genomförts i samverkan med GR och Sveriges kommuner och landsting.
Koncept för att utveckla hur cykelkök ska spridas till fler stadsdelar ska utredas.	Ja	Social resursnämnd har tagit fram en rapport som underlag för hur konceptet kan utvecklas och spridas i flera stadsdelar.
Försörjningsstödet ska utökas under sommarmånaderna för barnfamiljer.	Ja	Uppdraget genomfördes med att stadsdelarna gemensamt höjde försörjningsstödsnormen för barnfamiljer under sommarmånaderna.
Stadsdelarna ska aktivt verka för att så många barn som möjligt utnyttjar möjligheten till förskola eller pedagogisk omsorg.	Ja	Generellt är andelen barn som utnyttjar möjligheten till förskola eller pedagogisk omsorg hög.
En plan ska tas fram för att förbättra vikariesituationen inom förskolan.	Ja	En webbaserad introduktionsutbildning för vikarier har tagits fram för att vikarierna ska vara bättre förberedda för arbetet inom förskolan.
Generationsmöten mellan unga och äldre ska prövas i alla stadsdelar.	Ja	Samverkan mellan verksamhetsområden har genomförts. Ett exempel är att förutsättningar skapats för odling där flera generationer möts, inom Grön och skön stad.
Modellen interprofessionell teamsamverkan med utgångspunkt i personcentrerad vård ska införas i alla stadsdelar inom äldreomsorgen.	Nej	En stadenövergripande handlingsplan är framarbetad. Flertalet stadsdelsnämnder har implementerat arbetssättet och i några stadsdelsnämnder pågår detta.
Fler boendelösningar med inriktning på dels språk och dels HBTQ ska utredas.	Ja	Utredningen visade att det endast fanns behov för finskspråkiga äldre. Avseende HBTQ, ville intresseorganisationerna inte ha ett särskilt boende för gruppen, utan gemenskaps- eller kollektivboende där yngre och äldre HBTQ-personer bor. Då blir det inte en verksamhetsfråga utan en fastighetsfråga.
Mer specialiserade korttidsenheter med exempelvis inriktning på rehabilitering eller demens ska utredas.	Ja	Verksamheten på korttidsenheter har tydliggjorts och implementering av arbetsprocessen pågår. Korttidsenheter har specialiserats för enskilda som vistas på korttidsplats på grund av avlösning för ordinarie vårdare.
För att möta de ökande behoven av äldreomsorg ska en långsiktig plan för fler äldreboendeplatser tas fram.	Ja	Ärendet kommer att behandlas i särskilt ärende till kommunstyrelsen.
Fri entré på stadens museer ska erbjudas alla pensionärer i Göteborg.	Ja	Uppdraget genomfördes under 2017.
Solceller ska byggas på kommunala fastigheters tak.	Ja	Framtiden AB har installerat solceller på tak. Lokalnämnden har antagit ett solenergiprogram. Göteborg Energi AB utreder möjligheter för solcellsparkar.

Skrota skräpet inklusive "TaGe" som interna tjänster för stadens verksamheter ska permanentas.	Ja	Skrota skräpet och Tage är permanentade.
En kartläggning och fördjupande studier ska göras gällande gifthalter i kommunens vattendrag.	Nej	Uppdraget är inte avslutat, men kommer att slutföras under 2018. Miljöförvaltningen fann mer mätdata att hantera än förväntat.
En utredning ska göras av hur transporterna av färdig mat kan minska och vilka insatser som krävs för att mottagningskök ska kunna bli tillagningskök och de tillagningskök som redan finns i staden ska kunna användas för tillagning.	Nej	Lokalnämnden redovisar att på grund av många omfattande uppdrag under året så har detta fått skjutas till nästa år.
Ett hållbarhetsbidrag ska utformas så att privatpersoner och föreningar kan söka pengar för miljöarbete. Bidraget ska ingå i översynen av föreningsbidragen.	Nej	Uppdraget flyttat från kommunstyrelsen till fastighetsnämnden och ligger med i budget 2018.
En utredning vilka lokala åtgärder som krävs för att Göteborg ska kunna bli fossilfritt inom ramen för 1,5-gradersmålet från FN:s konferens COP21 ska genomföras. Utredningen ska tydliggöra vilka möjliga åtgärder som ligger inom kommunens rådighet och bland annat omfatta en kartläggning av vilka produkter som ger mest klimatnytta att byta ut till fossilfritt, samt hur stadens fordonsflotta ska kunna bli fossilfri.	Nej	Redovisas under första halvåret 2018.
En förskola ska byggas helt fossilfri som ett pilotprojekt.	Ja	Ingen förskola är ännu byggd men utredningar har påbörjats.
En plan för att ställa om Rya Kraftvärmeverk till fossilfritt ska tas fram.	Nej	Ingen plan är ännu framtagen men utredningar har påbörjats.
En plan för fler växthus i staden som ska skapa odlingsmöjligheter i anslutning till kommunala verksamheter ska tas fram.	Ja	Lokalnämnden och fastighetsnämnden har beslutat om en växthusstrategi och en handlingsplan.
Miljö och klimatnämnden får i ansvar att fördela stadens miljöstimulansmedel.	Ja	Miljö- och klimatnämnden fattade beslut om fördelning av miljöstimulansmedel i november 2017.
Fler projekt för nybyggda lägenheter med låg hyra ska initieras.	Ja	Lägenheter har reserverats i markanvisningar och i markreservationer.
En lokal handlingsplan ska tas fram för att vid behov snabbt kunna få fram stor mängd nya temporära och/eller permanenta bostäder och kommunala verksamhetslokaler.	Ja	Uppdraget fullgjort i och med ärendet "Åtgärdsplan mot kostnader för tomma platser för ensamkommande barn samt förslag till plan för utredning över mottagandet av nyanlända".
Antalet bemannade lekplatser ska ökas genom att även Byggleden i Biskopsgården bemannas.	Ja	Uppdraget genomfördes under 2017.
Minst 10 procent av alla markanvisade hyresrätter ska anvisas med hyrestak om max 1 000 kr per kvadratmeter och år.	Nej	Lägenheter har markanvisats med hyrestak under året men målet om 10 procent har inte nåtts.
Insatser för att rusta upp de lokala torgen ska genomföras.	Nej	Uppdraget är under utförande och ska vara klart sommaren 2018.
Göteborgs Stad ska genom förhandling möjliggöra utbyggnaden av spårväg till Hisingen.	Ja	Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen har fattat beslut om ett avtal för storstadsåtgärder inom ramen för Sverigeförhandlingen, i vilket detta ingår.
En åtgärdsvalsstudie för Dag Hammarskjölds boulevard, gällande både trafiklösning och stadsutveckling, ska genomföras.	Nej	I en gemensam organisation för en åtgärdsvalsstudie, en fördjupad översiktsplan och en genomförandeplan skapas en målbild. Efter årsskiftet fortsätter det i åtgärdsvalsstudiens första steg.
Det ska göras en avstämning av planen för Gamlestaden etapp två där inriktningen är att pröva om det går att finna en annan lösning än tunneln samtidigt som antalet bostäder behålls.	Ja	Uppdraget är avklarat och redovisat i Trafiknämnden. Den utredning som gjordes visar att det finns alternativa trafiklösningar (utan biltunnel), men att utformning samt konsekvenser av ett nytt trafikförslag behöver fördjupas och utredas vidare.
Det ska i en fortsatt utredning tas fram en modell och tidplan för hur boendeparkering kan marknadsanpassas för att stimulera till ökad parkering på kvartersmark.	Ja	Förslag till modell och tidplan är framtagen. Efter justering och behandling i Trafiknämnden och Kommunstyrelsen är uppdraget även behandlat i Kommunfullmäktige.
Cyklennätverk för ökad cykelanvändning ska startas.	Ja	Enligt trafiknämndens rapportering är uppdraget avklarat.
En plan ska tas fram för hur social hänsyn i offentlig upphandling ska användas som redskap för att skapa sysselsättning för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.	Ja	NAV redovisar att de genomfört uppdraget i den del som nämnden kan påverka. INK beskriver att uppdraget har varit att samverka med NAV. Det har gjorts bland annat genom att synpunkter lämnats på förslaget till plan.
Ett delprogram för inriktningen att "skapa förutsättningar för arbete" inom programmet för jämlikt Göteborg ska tas fram.	Ja	Inom ramen för arbetet med Jämlikt Göteborg fokusområde 3 har NAV gjort en delrapport som beskriver nämndens arbete med att skapa förutsättningar för arbete.
Nämnder kan via en pott med särskilda stimulansmedel få stöd i implementeringen av modellen för "Stegvisa jobb- och kunskapslyftet" för snabbare inträde och kompetensutveckling på arbetsmarknaden.	Ja	Nio verksamheter har beviljats medel under året.

En kompetensförsörjningsstrategi för att bättre matcha arbetssökande med arbetskraftsbehovet bland företag ska tas fram.	Ja	En kompetensförsörjningsplan har tagits fram i samverkan mellan BRG och Arbetsmarknad och vuxenutbildning. Arbetet med planen har bedrivits brett genom olika dialogforum.
Asylsökande och papperslösa ska, genom idéburet offentligt partnerskap med relevanta aktörer, ges möjlighet att läsa SFI och vuxenutbildning.	Ja	Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har under 2017 tecknat idéburet offentligt partnerskap med tre olika organisationer.
Vård- och omsorgsprogrammet ska utökas med en extra termin språkstöd	Ja	En pilotverksamhet har bedrivits under året i samverkan mellan Arbetsmarknad och vuxenutbildning samt utbildningsförvaltningen. Utbildningen har förlängts från tre till fyra terminer.
En utredning ska göras, i dialog med övriga ägare, om de fyra samordningsförbunden i Göteborg bör slås samman till en enhet i syfte att ge ett bättre stöd och rehabilitering till individen.	Ja	Uppdraget har redovisats som ett särskilt ärende till kommunstyrelsen hösten 2017.
Ett samverkansforum med näringslivet för ett jämlikt Göteborg ska startas.	Ja	Business Region Göteborg har startat samverkan med Jämlikt Göteborg och CSR (corporate social responsibility) Västsverige.
Konceptet Angeredsutmaningen ska spridas till fler skolor.	Nej	Det pågår ett arbete för att sprida modeller för samverkan mellan skolaarbetsliv inom samtliga gymnasieområden vid utbildningsförvaltningen.
Ett klimatprotokoll ska startas i samverkan med näringslivet.	Nej	Business Region Göteborg har anställt en projektledare och arbetet med förankring hos möjliga samarbetspartners är påbörjat.
Initiativ ska tas inom Jämlikt Göteborg, med särskilt fokus på barn och unga, för att skapa öppna arrangemang som ökar rörligheten och utbytet mellan olika delar i staden.	Ja	Utvärderingen av sommarlovsaktiviteterna visade att av de drygt 80 000 barn och unga som deltog svarade 45 procent att de rört sig i ett område de inte tidigare besökt.
En plan ska tas fram för att öka sysselsättningen i besöksnäringen genom tätare samverkan mellan stadens olika bolag, näringslivet och övriga relevanta aktörer.	Ja	Ett förslag till program för besöksnäringens utveckling är klart och kan antas i början på 2018.
En kartläggning ska göras om hur valet av hållbara transportalternativ till Göteborg kan främjas.	Ja	Göteborg & Co konstaterar ett beroende av andra aktörer i trafiksystemet såsom tillgänglighet till fossilfria resealternativ, Västtrafik, aktörer för cykelinfrastruktur med mera.
Alla elever i grundskolan ska erbjudas minst ett scenkonstbesök per år.	Ja	Även i år fick alla skolor och klasser i grundskolan erbjudande om ett scenkonstbesök. Av de cirka 100 000 barn i målgruppen var 49 386 på ett scenkonstbesök med utjämningsbidrag.
Kultur- och musikskolan ska byggas ut så att kön försvinner.	Nej	Kapaciteten har ökat men inte i takt med den ökade efterfrågan som både beror på befolkningsökningen i målgruppen och på att kulturskolorna jobbar med att öka kännedomen om verksamheten.
En fördjupad förstudie ska startas om utbyggnadsprojektet Varvs- och industrihistoriskt centrum med nya visningsbara magasin.	Nej	Ärende om inriktning till kommunstyrelsen första kvartalet 2018.
Det internationella lägret Side by Side El Sistema Sweden ska byggas ut.	Ja	Side by side fortsätter att utvecklas som planerat.
Andelen chefer födda utanför Norden ska öka kraftigt och aktivt följas upp.	Ja	För förvaltningarna har andelen chefer födda utanför Norden ökat med 0,6 procentenheter till 7,3 procent.
Andelen kvinnliga chefer inom manligt dominerade verksamheter ska överstiga andelen kvinnor inom samma verksamhet.	Ja	Det finns få manligt dominerade verksamheter i förvaltningarna, ett flertal av dessa har redan en överrepresentation av kvinnliga chefer. För förändring för övriga krävs att chefer slutar och att kvinnor med eftersökt kompetens söker tjänsterna. Nästan samtliga bolag svarar Ja på uppdraget.
Friskvårdsbidraget ska höjas med 200 kronor per person.	Ja	
En normkritisk rekryteringsprocess ska tas fram.	Nej	Projekt för att genomföra uppdraget pågår, ska vara genomfört under 2018.
Alla som arbetar med rekrytering och upphandling av tjänster ska utbildas i normkritik.	Nej	Uppdraget har delvis genomförts. HR-specialister och upphandlare har gått utbildning, men inte alla chefer. Utbildning för dessa fortsätter under 2018.
Det ska etableras en pott med stimulansmedel som kan utnyttjas av nämnderna för innovativa projekt med syfte att skapa ett mer hållbart arbetsliv. Medlen ska fördelas över fyra områden (se budget).	Ja	Fördelning av medel till olika projekt har beslutats, genomförande och uppföljning kvarstår.
Att minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar görs med modellen social hänsyn.	Ja	Nämnden för inköp och upphandling har i stadens tjänsteupphandlingar ställt krav med social hänsyn i linje med uppdraget. Nämndens tjänsteupphandlingar utgör en delmängd av alla tjänsteupphandlingar som genomförs i staden.
Andelen ekologisk mat ska uppgå till minst 50 procent.	Nej	Totalt i staden är andelen 46 procent, mätt i kg. Minskning jämfört med föregående år (48 procent).
Ytterligare upphandlingar enligt Vita jobb-modellen ska genomföras och utvärderas.	Ja	Krav har bland annat ställts i upphandlingar av hantverkstjänster.

Demokrati

Göteborgs Stad strävar efter att ta tillvara medborgarnas synpunkter i de demokratiska processerna. Under året har ett program för Jämnt Göteborg arbetats fram som innehåller ett målområde avseende ökade möjligheter för delaktighet, inflytande och tillit. En tillhörande plan för arbetet ska tas fram 2018.

Medborgarnas perspektiv inhämtas genom ett flertal kanaler, såväl digitala som fysiska, och riktar sig till olika målgrupper. Ett 60-tal Göteborgsförslag har gått vidare och behandlats av ansvarig nämnd, inkomna synpunkter via Min Stad bearbetas inför detaljplanarbetet och medborgarpaneler i stadsdelarna tillfrågas löpande. Medborgardialoger har hållits inför framtagande av planer och program som är styrande för hela staden eller som underlag för lokala utvecklingsplaner i stadsdelarna. Medborgardialoger används även vid frågor om prioriteringar och för förbättring av verksamheter. Utöver dessa påverkansmöjligheter har staden såväl centralt som

lokalt en mångfald av permanenta rådgivande organ som på olika sätt involveras i beslutsprocesserna. Ungdomsfullmäktige var under året i kommunfullmäktige för att informera om sina viktigaste frågor och arbetssätt.

För att kunna följa hur göteborgarna ser på sin kommun och på sina möjligheter att påverka genomförs två olika undersökningar. SOM-undersökningen visar att förtroendet för demokratin fortfarande är högt men att möjligheterna att påverka skiljer sig åt i olika delar av staden. SCB:s medborgarundersökning visar att de allra flesta är nöjda med att bo i Göteborg och kan rekommendera vänner att flytta hit. Göteborgarna är väldigt nöjda med kultur- och fritidsmöjligheter, men mindre nöjda med tillgången på bostäder och tryggheten i staden. Av undersökningen framgår även att miljöarbetet är väldigt viktigt för invånarna, att informationen från kommunen har hög trovärdighet men att de saknar möjligheter att påverka.

Ledning och styrning

Stadens stora organisation och mångsidiga uppdrag gör att ledningsprocesserna kräver ständig översyn för att vara effektiva och verkningsfulla utan att skapa en administrativ belastning för stadens alla chefer.

Under de senaste åren har arbete bedrivits för att förtydliga och beskriva stadens sammantagna styrning. Nya reglementen har tagits fram för kommunstyrelsen och övriga nämnder med gemensam och tydlig struktur. Ägardirektiven för bolagsstyrelser har också uppdaterats och ett arbete pågår vad gäller gemensam struktur för dessa.

Nya riktlinjer för styrning, uppföljning och kontroll började gälla 2017 och regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning har reviderats. Förändringen har syftat till att integrera riskhantering, intern kontroll och brukar- och kundorienterat kvalitetsarbete i det löpande arbetet med planering och uppföljning. Nämnder och styrelser ska också årligen utvärdera och förbättra

effektiviteten i sitt system för styrning, uppföljning och kontroll.

Styrning, uppföljning och kontroll är numera en tydlig del i kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Arbetet med uppföljning och uppsikt kompletteras med dialoger som kommunstyrelsen har med nämnder och med Göteborgs Stadshus AB. På tjänstepersonssidan finns motsvarande dialoger mellan stadsledningskontorets ledning och förvaltningsledningar respektive Göteborgs Stadshus AB. Styrelsen för Göteborgs Stadshus AB genomför även dialoger med moderbolagen för de olika klustren inom bolagskoncernen som en del i att genomföra den av fullmäktige beslutade ägarstyrningen.

För att skapa bra förutsättningar för stadens chefer att utöva styrning beslutade kommunfullmäktige om riktlinje för styrande dokument i början av året. Den fastställer en enhetlig och tydlig nomenklatur och krav på struktur.



Medarbetarna är en viktig resurs. Möjligheterna att rekrytera och behålla personal är avgörande för att verksamheterna i stadens förvaltningar och bolag ska kunna utföra sina uppdrag. Bristen på arbetskraft är kännbar i många verksamheter och branscher. En attraktiv arbetsplats med god arbetsmiljö och organisationskultur är en viktig förutsättning, både för rekrytering och för att stadens medarbetare ska trivas och jobba kvar.

Väsentliga personalförhållanden

Nu 55 000 anställda

I december 2017 hade staden 54 900 anställda. Det är en ökning med 700 sedan förra året och beror såväl på en ökande befolkning med behov av välfärdstjänster som nya uppdrag inom stadsutvecklingsområdet. I förvaltningarna ökade antalet med 600, till 47 100. Antalet anställda har ökat främst inom skolan och förskolan, individ- och familjeomsorg samt stadsutveckling. Administratörer och handläggare har ökat, i första hand som förstärkt chefsstöd inom flera verksamheter, men också som administrativt stöd och specialiststöd inom verksamheter med rekryteringssvårigheter i andra yrkesgrupper. Ett tecken på rekryteringssvårigheter är att antalet förskollärare och undersköterskor har minskat, istället har antalet barnskötare och vårdbiträden ökat. Bolagen har under 2017 ökat med ett femtiotal anställda till 7 800.

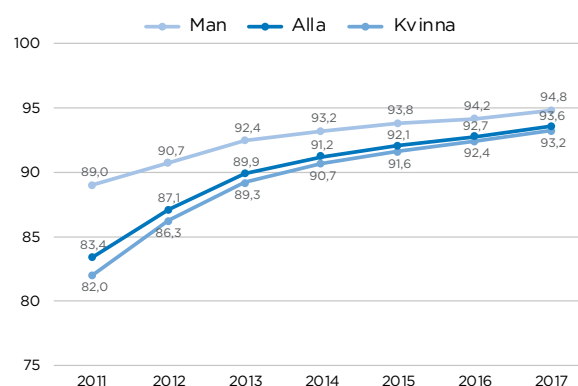
Antal medarbetare och chefer

	Medarbetare	Kvinnor %	Män %	Utrikes födda %
Stadsdelsförvaltningar	37 700	82	18	29,1
Fackförvaltningar	9 400	60	40	16,5
Bolag	7 800	40	60	-
Totalt	54 900	72	28	25,5

	Chefer	Kvinnor %	Män %	Utrikes födda %
Stadsdelsförvaltningar	1 230	81	19	10,2
Fackförvaltningar	600	61	39	9,0
Bolag	530	38	62	-
Totalt	2 360	66	34	9,7

Könsfördelningen bland stadens chefer speglar väl könsfördelningen bland medarbetarna, främst inom respektive stadsdelar, fackförvaltningar och bolag. Bland tillsvidareanställda medarbetare har 93 procent av kvinnorna och 95 procent av männen en anställning på heltid. Detta ger totalt en hög och jämställd andel heltidsanställda jämfört med många andra offentliga arbetsgivare.

Andel (%) heltid av tillsvidareanställda medarbetare



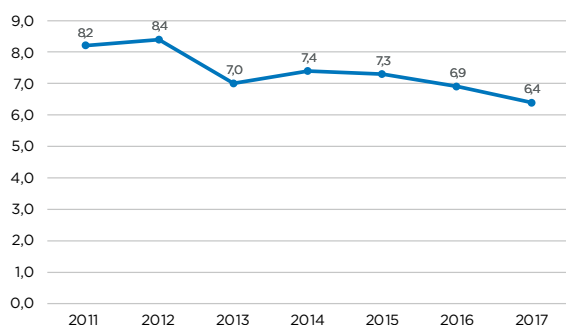
Personalvolym

Även om vi är nästan 55 000 anställda är personalvolymen (utifrån arbetad tid) för 2017 i Göteborgs Stad 46 800 årsarbetare. Förvaltningarna ökade med 1 050 årsarbetare till 40 200. Av ökningen finns 960 årsarbetare inom stadsdelarna och utbildningsförvaltningen. De administrativa och främst de stadsutvecklande förvaltningarna har ökat med 270 årsarbetare, varav 60 beror på den nya inköp- och upphandlingsförvaltningen, som tidigare var ett av stadens bolag. Social resursförvaltning, som hade hög personalvolym när flyktingsituationen hade störst påverkan, har en tydlig minskning under 2017 med 180 årsarbetare.

Totalt minskade bolagens personalvolym något på grund av att Upphandlingsbolaget AB blev nämnd, till 6 600 årsarbetare. Till exempel har Göteborg Energi AB, Göteborgs Spårvägar AB och Renova AB minskat personalvolymen medan Liseberg AB och Förvaltnings AB Framtiden har ökat.

Det har under flera år varit en målsättning att andelen av den arbetade tiden utförd av timavlönade inte ska överstiga 5 procent. För 2017 var denna andel 6,4 procent i förvaltningarna, en minskning med en halv procentenhet. Andelen är högst inom äldreomsorgen med 9,5 procent, även om variationen är stor mellan olika stadsdelar.

Andelen (%) av den arbetade tiden utförd av timavlönade



Attraktiv arbetsgivare

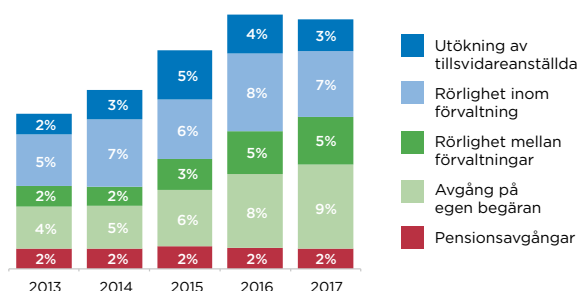
Under 2017 har ett arbete inletts med Program för attraktiv arbetsgivare. Programmet ska gälla från 2019 till 2023 och syftar till att staden ska kunna attrahera och behålla kompetenta medarbetare. Utgångspunkten är att de arbetsgivare som bedriver den bästa verksamheten är mest attraktiva. Frågor om styrning och ledning samt chefers och medarbetares förutsättningar att skapa kvalitet i mötet med våra brukare och kunder blir viktiga.

Sedan flera år arbetar vi inom staden med att marknadsföra Göteborgs Stad som arbetsplats. En av de största utmaningarna är att få den yngre generationen att upptäcka oss som arbetsgivare med de utvecklande yrken och jobbmöjligheter som finns i en kommun. Vi når målgrupperna via arbetsmarknadsdagar och mässor men också genom annonsering eller reklamfilm på bio, i kollektivtrafik och sociala medier. Den önskade effekten är att fler söker jobb i staden och att vi lockar till oss rätt kompetenser.

Rekryteringar och personalomsättning

Liksom föregående år har rekryteringsbehovet varit stort, förvaltningarna har rekryterat drygt 5 000 nya tillsvidareanställda medarbetare. Diagrammet beskriver hur ersättnings- och nyrekryteringar i förvaltningarna utvecklats de senaste fem åren. Orsaken till det stora antalet är dels att verksamheten har vuxit, men framför allt beroende på den höga rörligheten som i sin tur är en konsekvens av stor efterfrågan på arbetskraft.

Ersättnings- och nyrekryteringar av tillsvidareanställda i förvaltningarna 2013–2017



Staden hade i likhet med många andra arbetsgivare en hög personalomsättning, andelen tillsvidareanställda som lämnade staden ökade under året från 10 till 11 procent.

Sjuksköterskor är den yrkesgrupp som har högst personalomsättning, 22 procent, och har ökat mest jämfört med förra året. Likaså har antalet utannonserade tjänster ökat betydligt. Högst rörlighet mellan förvaltningar har biståndshandläggare. Andra grupper med hög omsättning är till exempel ingenjörer, projektledare, forskollärare och fritidspedagoger. Läget har förbättrats för socialsekreterare även om både personalomsättning och rörlighet mellan förvaltningarna fortfarande är hög. Orsaken till förbättringen är sannolikt den förändrade flyktingsituationen.

Antalet utannonserade tjänster är fortfarande på en hög nivå trots en nedgång jämfört med 2016. Antalet annonser som avbrutits eller omannonserats är 38 procent. Av rekryteringarna avser 44 procent redan anställda som fått nya jobb internt, då staden är en stor intern arbetsmarknad. Antalet sökande per tjänst har halverats sedan 2013.

För att vidga rekryteringsbasen och säkerställa en systematisk granskning av rekryteringsprocess och kompetenskrav har projektet Normkritisk rekrytering startat. Flera stadsdelar ingår i arbetet som startade försommaren 2017. Rekryteringsprocessen har uppdaterats för att vara mer instruerande och uppmuntra till ett normkritiskt förhållningssätt. Projektet ska bland annat vara ett stöd i genomförandet av uppdraget i kommunfullmäktiges budget att öka andelen utomnordiskt födda chefer, men resultatet av projektet kan mätas först på längre sikt. Andelen utomnordiskt födda chefer är 7,3 procent, och andelen utrikes födda chefer 9,7 procent, en ökning med 0,4 procentenheter jämfört med 2016.

Kompetensförsörjning

Allt fler yrkesgrupper är problematiska att rekrytera och behålla och bristen kan påverka genomförandet av planerade uppdrag. Effekter är att rekryteringarna tar längre tid och får lösas med mindre erfarna medarbetare och ofta behöver konsulter anlitas. Men även inom konsultverksamheten råder brist.

Krav på kompetens i förhållande till tillgänglig kompetens har gjort att verksamheterna testat modeller för nya roller och yrkesgrupper. För att möta kommande rekryteringsbehov är det avgörande att verksamheten har ett aktivt arbete och beredskap för digitalisering och omställning till nya sätt att organisera arbetsuppgifterna, något som ännu bara är i sin linda.

Under hösten har planeringen inför de nya för- och grundskolenämnderna och konsekvenserna för de kvarvarande stadsdelarnas fortsatta organisering inneburit prioritering bland arbetsuppgifter. Rörligheten inom stödfunktionerna har ökat något vilket innebär bortfall av kompetens och ökad arbetsbelastning.



Chefsförsörjning

Under året rekryterades 400 tillsvidareanställda chefer i förvaltningarna (303 kvinnor och 95 män), lika många som 2016, varav flera har gått mellan chefstjänster i förvaltningarna. Tillsvidareanställda chefer är 20 fler än 2016, men tidsbegränsat anställda ökade med lika många, vilket kan vara ett tecken på att man avvaktar tillsättandet av tjänster inför bildandet av de nya nämnderna. Under 2017 var omsättningen bland chefer i staden i princip densamma som 2016, i förskolan har den ökat markant medan den har minskat i äldreomsorgen.

För att säkra tillgången på nya chefer och bereda möjligheter för medarbetare att utvecklas och göra karriär inom staden fortsätter staden att organisera interna chefsförsörjningsprogram för potentiella chefer på alla nivåer. Det finns stort intresse bland medarbetare och chefer att delta i de olika programmen.

Under 2017 har omsättningen bland förvaltnings- och bolagsdirektörer varit ovanligt hög. Flertalet som slutat har avgått med ålderspension eller på egen begäran för att ta sig an uppdrag hos andra arbetsgivare. Detta har skapat en ökad intern rörlighet i uppdragen.

Arbetsmiljö och hälsa

En god organisationskultur och arbetsmiljö är en central fråga för att lyckas attrahera och behålla medarbetare och nämnder och styrelser har fortsatt fokus på arbetsmiljö och hälsofrämjande arbete. Förvaltningar och

bolag genomför ett flertal konkreta åtgärder, som nya rutiner vid nya sjukfall i samarbete med förvaltningshälsovård, utbildningar och stärkt stöd från HR i arbetsmiljö och rehabiliteringsärenden, och för att ha arbetsmiljön i åtanke vid bemanning och schemaplanering.

I december 2017 antog kommunfullmäktige en plan för att förbättra arbetsmiljön och minska sjukskrivningstalen. Intentionen är att bättre sammanfoga stadens hälso- och arbetsmiljöarbete med övrig verksamhetsplanering och budgetprocess.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron är hög för förvaltningarna som helhet, 9 procent, men oförändrad jämfört med föregående år. Den är i princip oförändrad även totalt för stadsdelarna, men varierar mellan dessa. Sjukfrånvaron ökar något i fackförvaltningarna, men från en lägre nivå. För stadens bolag noteras fortsatt relativt låga siffror och positiva trender. Förutsättningarna och verksamheten för flera av bolagen och fackförvaltningarna skiljer sig många gånger från stadsdelarnas.

Sjukfrånvaron är högst inom äldreomsorg och funktionshinder, 11 procent, följt av förskola. Sjukfrånvaron är som tidigare betydligt högre för kvinnor än män. Under 2017 medförde sjukfrånvaron en kostnad (sjuklön och intjänad semesterlön inklusive sociala avgifter) för stadens förvaltningar på 606 mnkr (2016: 531 mnkr).



Lönebildning

Inriktningen för staden är jämställda och konkurrenskraftiga löner. Att osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska upphöra är ett mål i kommunfullmäktiges budget. För stadens förvaltningar innebär det under året behov av fortsatta åtgärder för att öka lönerna för yrkesgrupper inom välfärd och utbildning i relation till andra sektorer. Utjämningen av de strukturella löneskillnaderna är en del i utmaningen för stadens förvaltningar för att både på kort och lång sikt göra det möjligt att rekrytera och behålla medarbetare med rätt utbildning och kompetens.

Löneskillnaderna mellan sektorerna på arbetsmarknaden, där vård, omsorg och undervisning traditionellt har lägre lönenivåer än teknisk och administrativ sektor, är den viktigaste förklaringen till löneskillnaderna mellan kvinnor och män.

Utfallet i årets löneöversyn för förvaltningarna blev i genomsnitt 2,9 procent. Vid beräkning av kvinnors medellön i förhållande till mäns medellön har löneöversyn 2017 bidragit till en utjämning med 0,6 procentenheter, och kvinnors medellön (oberoende av yrke) uppgår nu till 95,1 procent av mäns i stadens förvaltningar.

Under året höjdes också ersättningen för arbete på obekvämt arbetstid. Detta tillsammans med löneförändring till följd av ny- och ersättningsrekrytering bidrar till ökningen av den totala lönekostnaden för året.

Personalen i förvaltningarna 2017

	Kvinnor	Män	Totalt
Totalt antal anställda	36 586	10 567	47 153
Tillsvidareanställda	28 548	7 700	36 248
Tidsbegränsat anställda	3 150	1 298	4 448
Timavlönade	4 888	1 569	6 457
Utrikes födda av tillsvidareanställda, procent	26,6	22,3	25,5
Tillsvidareanställda chefer	1 388	488	1 876
Utrikes födda av tillsvidareanställda chefer, procent	9,7	10,0	9,8
Medellålder tillsvidareanställda	45,4	45,1	45,3
Externa rekryteringar	9 785	3 463	13 248
till tillsvidareanställning	3 803	1 241	5 044
till tidsbegränsad anställning	5 982	2 222	8 204
Externa avgångar tillsvidareanställda	3 030	850	3 880
varav med pension	600	168	768
varav på egen begäran	2 172	607	2 779
Extern personalomsättning, procent	10,9	11,6	11,0
Rörlighet mellan förvaltningar, procent	4,6	3,6	4,4
Sjukfrånvaro, procent	9,8	6,0	9,0
60 dagar och längre	6,0	3,1	5,3
29 år eller yngre	8,0	6,0	7,5
30–49 år	9,5	5,3	8,5
50 år eller äldre	10,9	6,7	10,0
Andel tillsvidareanställda med lägst 3 år högskola, procent	44,3	44,0	44,3

FRAMTIDSFRÅGOR

- Beredskap för digitalisering och nya sätt att organisera arbetsuppgifterna
- Skapa förutsättningar för en stabil personalsituation
- Skapa förutsättningar för hälsosamma arbetsplatser

Göteborgs kommun redovisade 2017 ett resultat på 2 128 mnkr. Det strukturella resultatet var 533 mnkr, vilket innebär att de ekonomiska marginalerna stärkts något jämfört med föregående år. Koncernen Göteborgs Stad redovisade ett resultat på 2 369 mnkr. Under året genomfördes investeringar på 8,8 mdkr varav 3,4 mdkr inom kommunen och 5,4 mdkr inom bolagssektorn.

Sammanfattande finansiell analys

Denna finansiella analys ska ses som en sammanfattning av de beskrivningar av finansiell utveckling och ställning i kommunen och koncernen Göteborgs Stad som görs i block tre och fyra. Dessa två block ska även läsas tillsammans med de redovisade räkenskaperna i block fem.

GÖTEBORGS KOMMUN

Årets resultat

Göteborgs kommun redovisade ett resultat på sista raden på 2 128 mnkr för 2017. Det strukturella resultat som visar det löpande driftresultatet i verksamheten var 533 mnkr. I detta resultat räknas engångsposter som realisationsvinster vid fastighetsaffärer och utdelningar från de kommunala bolagen bort. Relateras det löpande driftresultat till skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning uppgick resultatet till 1,8 procent av dem. Måttet förstärktes något sett över en femårsperiod där snittet för resultatets andel av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning legat på 1,4 procent. Årets resultat på 2 128 mnkr innebar ett överskott mot det budgeterade positiva resultatet om 200 mnkr. De främsta orsakerna till detta var att nämnderna redovisade överskott, att realisationsvinster som inte var budgeterade redovisades, att skatteintäkterna ökade mer än förväntat samt att utfallet på kostnadsutjämningen förbättrades.

Balanskravet

Göteborgs kommun uppfyllde 2017 det lagstadgade balanskravet med ett resultat exklusive realisationsvinster på 1 304 mnkr. Kommunen har därmed uppfyllt balanskravet samtliga år sedan införandet år 2000. Detta resultat ställt mot 1 procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning gav ett överskott på 1 000 mnkr som därmed ökade på resultatutjämningsreserven så att denna vid årets utgång uppgick till 1 869 mnkr.

God ekonomisk hushållning ur ett resultatperspektiv

I den finansiella analysen i block tre beskrivs ett antal nyckeltal som visar på stabil ekonomisk situation över ett antal år med ökade positiva resultat. Men då realisationsvinsterna varit ett betydande inslag i de senaste årens resultat har det strukturella resultatets utveckling inte haft samma positiva trend. Marginalerna framstår trots de positiva resultaten som knappa med tanke på de utmaningar Göteborgs Stad står inför vad gäller stadsutveckling med stora investeringsbehov och ökade kostnader till följd av demografisk utveckling.

God ekonomisk hushållning bedöms råda i kommunen utifrån avvägningar av samspel mellan kommunfullmäktiges inriktningar och dess resultat över tid.

Årets investeringar

Kommunens samlade investeringsvolym under året uppgick till 3,4 mdkr. Det var en lägre volym än vad som planerats i nämndernas budget, vilket i huvudsak berodde på tidsförskjutningar av projekt. Delar av investeringsvolymerna finansieras av investeringsinkomster. Den investeringsvolym som ska finansieras av egna medel uppgick till 2,9 mdkr. En stor del av investeringarna, 44 procent, avsåg verksamhetslokaler och investeringar i infrastruktur utgjorde 28 procent, en ökning med 7 procentenheter. Övriga investeringar fördelades på VA-verksamhet 15 procent, park- och idrottsanläggningar 6 procent samt övrigt på 7 procent. Exploateringsverksamheten som omsatte nära 1,3 mdkr redovisar ett positivt kassaflöde på 324 mnkr.

Eget kapital och soliditet

Kommunens egna kapital har över tid förstärkts till följd av redovisade positiva resultat. Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga handlingsutrymme och det visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Soliditeten minskade något till följd av ökad balansomslutning och låg vid årets utgång på cirka 29 procent.

Kommunen i siffror

Belopp i mnkr	2015	2016	2017
Bruttokostnader	35 332	38 207	39 738
Balansomslutning	61 969	68 170	87 837
Årets resultat exklusive extraordinära poster	824	939	2 128
Årets resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster	625	939	2 128
Årets resultat	824	939	2 128
Investeringsvolym	2 214	2 514	3 408
Investeringsvolym inklusive investeringsinkomster	1 996	2 247	2 926

Kommunen – finansiella nyckeltal

Procent	2015	2016	2017
Årets resultat exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster / skatteintäkter	2,3	3,2	7,0
Skattefinansieringsgrad av investeringar inklusive investeringsinkomster	99	96	121
Soliditet	31	30	29
Kassalikviditet	81	111	103
Finansiella nettotillgångar (mnkr)	-8 021	-10 550	-10 763
Kommunal skattesats	21:12	21:12	21:12

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING
– KONCERNEN

Årets resultat och investeringar

Koncernen Göteborgs Stad redovisade 2017 ett resultat på 2 369 mnkr. Jämfört med 2016 var resultatet i stort sett oförändrat. Koncernens investeringar uppgick 2017 till 8,8 mdkr, en ökning med 1,1 mdkr jämfört med 2016. Bolagssektorns del av investeringsvolymen var 5,4 mdkr, kommunen stod för 3,4 mdkr. Jämfört med årets budget var investeringarna cirka 2 mdkr lägre vilket främst är en följd av att projekt inom kommunen skjuts fram i tid.

Finansiella nyckeltal

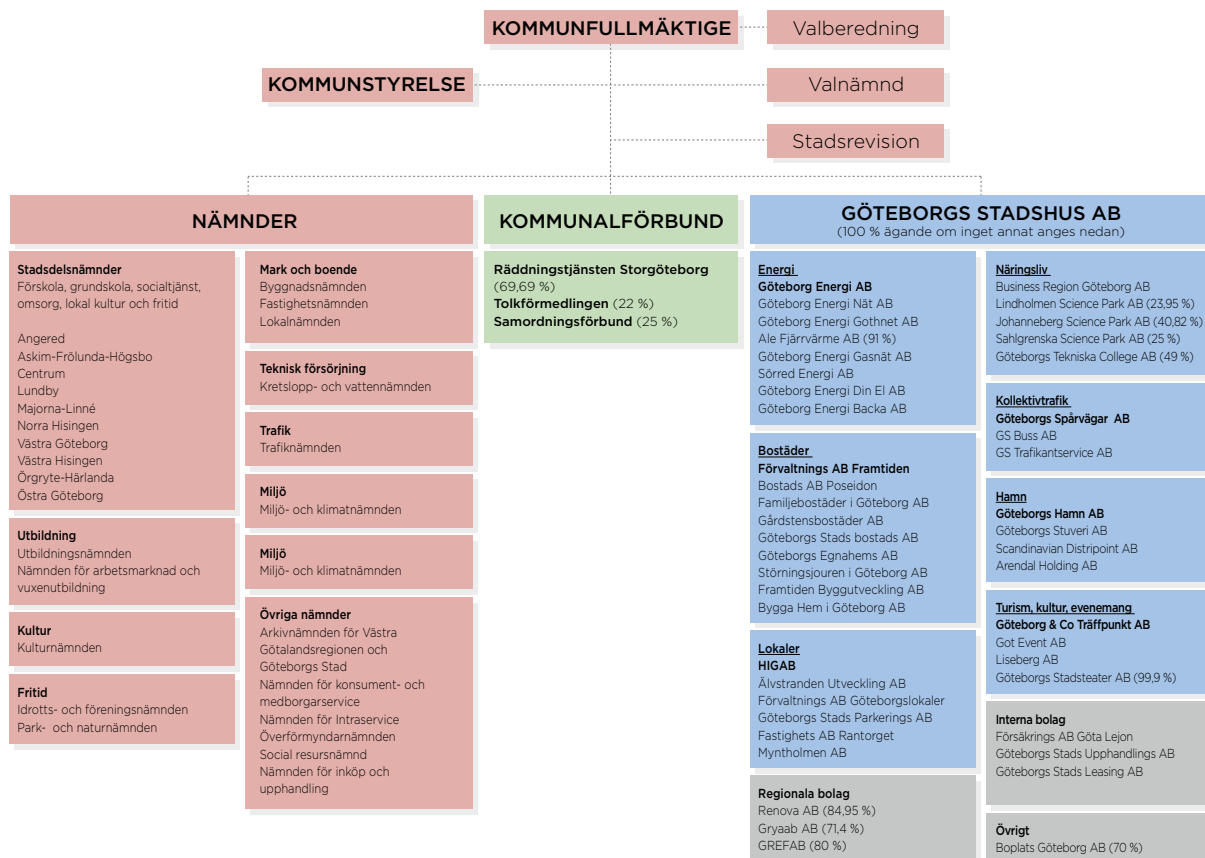
Den sammanställda redovisningen för staden visar på positiv utveckling av ett antal finansiella nyckeltal under året. Graden av egenfinansiering av årets investeringar låg fortsatt kvar på en hög nivå, 87 procent, men är nu lägre än genomsnittet för de fem senaste åren, 95 procent. Soliditeten som stärkts under en rad av år stärktes ytterligare något. På motsvarande sätt har stadens skuldsättningsgrad minskat successivt under en längre tid. Måttet för medellång finansiell handlingsberedskap som successivt försvagats över tid försvagades dock något ytterligare.

Sammanställd redovisning i siffror

Belopp i mnkr	2015	2016	2017
Intäkter *	50 948	55 208	56 309
Balansomslutning *	83 572	89 097	95 343
Resultat efter finansiella poster	1 206	2 675	2 674
Årets resultat	1 181	2 323	2 369
Investeringsvolym	5 955	7 648	8 772
Soliditet	31	32	32

* Jämförelsesiffror för 2016 har justerats, se not 19.

Göteborgs Stads organisation

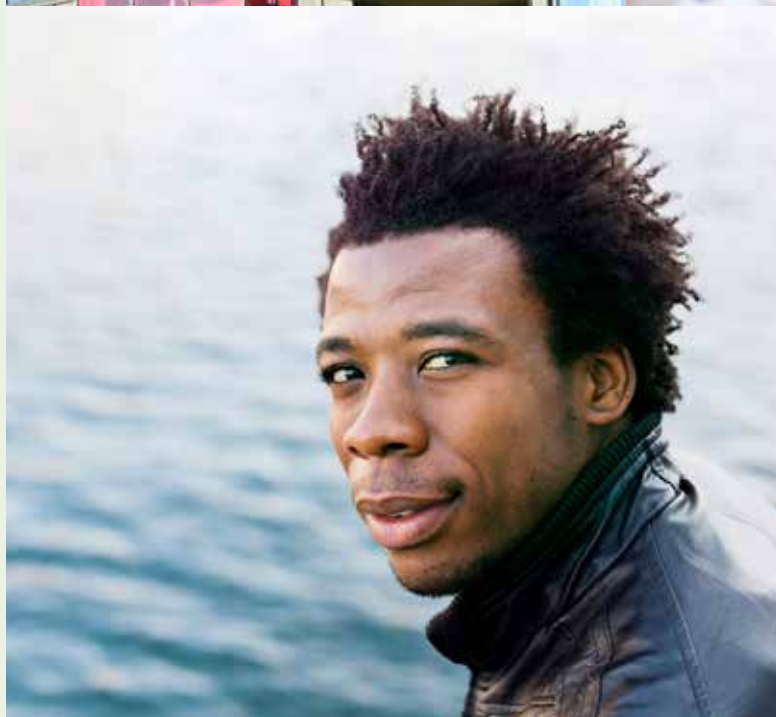


Göteborgs Stads samlade verksamhet består av nämndorganisationen inom den kommunala sektorn som utgör en juridisk person, kommunal- och samordningsförbund, tolkförmedlingen samt bolagssektorn under modern Göteborgs Stadshus AB.

Verksamheten inom Göteborgs Stads Upphandlings AB har 1 januari 2017 övergått från bolaget till ny nämnd, Nämnden för inköp och upphandling.

Under verksamhetsåret har följande förändringar skett inom bolagsstrukturen och avseende ägarförhållanden:

- Skövde Biogas AB, 556878-1560, har avyttrats (ägendet var 51 %)
- Sävsjö Biogas AB, 556695-9705, har avyttrats (ägendet var 90,5 %)
- Ale Energi AB, 556041-0978, har fusionerats med Ale Fjärrvärme AB
- Partille Energi AB, 556478-1440, har avyttrats (ägendet var 50 %)
- Partille Energi Nät AB, 556528-5698, har avyttrats
- Bygga Hem i Göteborg AB, 556643-7934, ingår numera som bolag direkt under moderbolaget Förvaltnings AB Framtiden (tidigare under Göteborgs Egnahems AB)
- Göteborg & Co Kommuntressent AB, 556427-8751, har fusionerats med Göteborg & Co Träffpunkt AB
- Göteborg & Co Träffpunkt AB är nu helägt (från tidigare 99,16 %). Namnbyte har skett till Göteborg & Co AB.
- AB Gothenburg European Office, 556131-3114, har fusionerats med Göteborgs Stadshus AB



2 GÖTEBORGS STADS VERKSAMHET

I detta block redovisas delar av den verksamhet som bedrivs i Göteborgs Stads 30-tal nämnder och i bolagssektorn under modern Göteborgs Stadshus AB under året. Blocket delas upp i verksamhetsområden enligt kommunfullmäktiges budget. Inom varje område beskrivs utveckling, viktiga händelser och trender utifrån olika perspektiv.



GÖTEBORGS STADS VERKSAMHET

35

Utbildning

Utbildningssektorn omfattar samtliga verksamheter inom skolväsendet som förskola, grundskola, fritidshem, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola, både i kommunal och enskild regi.

40

Individ och familj

Individ- och familjeomsorgen innefattar ekonomiskt bistånd, vård och stöd till vuxna, barn och familjer samt förebyggande och stödjande socialt arbete.

42

Personer med funktionsnedsättning

Funktionshinderområdet omfattar insatser till personer med funktionsnedsättning som bostad med särskild service, personlig assistans, boendestöd, sysselsättning/daglig verksamhet samt ledsagarservice.

44

Äldre och sjukvård i hemmet

Äldreomsorg och sjukvård i hemmet omfattar hemtjänst, förebyggande insatser, dagverksamhet, äldreboende, korttidsvistelse samt kommunal hälso- och sjukvård i ordinärt och särskilt boende.

46

Kultur och fritid

Göteborg har en profil som evenemangsstad med kultursatsningar. Målsättningen är också ett starkt föreningsliv och insatser som kan främja jämställdhet, integration och folkhälsa.

48

Bebyggelse och bostad

Området innefattar fysisk planering, markanvändning, bostadsbyggande och utveckling av goda boendemiljöer. Infrastruktur och näringslivsfrågor är centrala angränsande områden. Planering och genomförande ska stödja att staden utvecklas på ett hållbart sätt, ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

50

Trafik

Trafik är ett brett område som hänger nära samman med stadsutveckling, näringsliv och miljö. Det transportbehov som finns ska tillgodoses i balans med de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna.

52

Klimat och miljö

Verksamheterna inom områdena energi, avfall och avlopp samverkar lokalt, regionalt och internationellt i syfte att forma viktiga samhällsfunktioner för en långsiktigt hållbar utveckling.

54

Vuxenutbildning och arbetsmarknadsinsatser

Vuxenutbildningen och arbetsmarknadsinsatser omfattar utbildning och sysselsättningsåtgärder som staden utför själv eller i samverkan med arbetsförmedlingen eller andra aktörer.

56

Näringsliv och turism

Göteborg ska ha ett hållbart och differentierat näringsliv som ger ökade sysselsättningsmöjligheter. Staden ska också vara en hållbar evenemangs- och besöksstad.

58

Jämställdhet och mänskliga rättigheter

Göteborgs Stad ska bli en förebild i jämställdhet och jämställd verksamhetsutveckling. Göteborg ska vara en stad för alla. Mänskliga rättigheter är utgångspunkten i arbetet med mångfald och integration. Alla verksamheter har i uppdrag att bidra till ökad mångfald och integration.

60

Folkhälsa

I Göteborg Stad ska all verksamhet genomsyras av ett folkhälsoperspektiv och ett salutogent tänkande.

62

Barn

Allt beslutsfattande som rör barn och unga ska genomsyras av barnkonventionens anda och intentioner.

Göteborg är en framtidsinriktad kunskapsstad. Utbildningsområdet berör över 100 000 göteborgare från barn i förskolan till elever i gymnasieskolan. Att ge barn och unga kunskap, framtidstro och en möjlighet att förverkliga sina drömmar är ett viktigt uppdrag som kräver ständiga förbättringar. Under 2017 påbörjades arbetet med att ta fram en ny organisationsmodell för området.

Utbildning

Viktigt förbättringsarbete för barn och elever

Förbättringsarbetet har varit omfattande och genomförs på flera nivåer inom stadens organisation. Året har bland annat präglats av förberedelsearbetet inför den nya skolorganisationen som ska etableras under 2018 där förskola och skola kommer att bilda två nya separata nämnder och förvaltningar. En central del i detta arbete är att skapa förutsättningar för ökad kvalitet i undervisningen för att öka elevernas lärande.

Sammantaget minskade andelen elever som nått målen i alla ämnen i de kommunala grundskolorna. I de kommunala gymnasieskolorna ökade andelen elever som tog en gymnasieexamen på såväl högskoleförberedande program som yrkesprogram.

Tillgången till behörig och kompetent personal är en avgörande fråga för kvaliteten inom utbildningsområdet och under året noterades betydande svårigheter att rekrytera personal till exempelvis förskola och fritidshem.

Pedagog Göteborg – ny webbplats

Den 31 mars 2017 lanserades webbplatsen Pedagog Göteborg och stadens pedagoger och skolledare fick en gemensam arena för inspiration kring undervisning och pedagogik. Syftet med webbplatsen är att inspirera till skolutveckling genom att lyfta fram lärande exempel från verksamheterna, från förskola till gymnasium. Genom att kunskaper och erfarenheter gestaltas, synliggörs och sprids stärker webbplatsen skolutvecklingsarbetet och stadens arbete för ökad måloppfyllelse.

Innehållet på Pedagog Göteborg består av artiklar, filmer, blogginlägg och en kalender för aktiviteter riktade till målgruppen. Utöver huvudredaktionen som producerar artiklar och gör filmer, medverkar ett tjugotal bloggande pedagoger och skolledare på webbplatsen. Redaktionen har också ett redaktionsråd med representanter från alla stadsdelar och utbildningsförvaltningen, vilka bidrar med uppslag och idéer och hjälper till att sprida innehållet.

Några teman som Pedagog Göteborg presenterat under året har varit språkutvecklande arbetssätt, undervisning för nyanlända, kollegialt lärande, inkludering och digitalisering.

Responsen från pedagoger och ledare i staden har varit mycket positiv. Under första året, 2017, hade webbplatsen 56 000 besök och 35 000 användare. Feedback i sociala medier och direkt från medarbetare visar att materialet används för inspiration och kompetensutveckling, samt vid rekrytering av ny personal till skolor och förskolor.

Pedagog Göteborg har också bidragit till att sätta Göteborgs utbildningsområde på kartan nationellt. Verksamheter som medverkat i reportage har blivit kontaktade av andra kommuner och aktörer inom skolområdet som velat ta del av deras arbetssätt.

Ny organisation på G

Under 2017 har en genomförandeorganisation haft i uppdrag att skapa förutsättningar för etablering av en central förskolenämnd och förvaltning samt en central grundskolenämnd och förvaltning. Syftet med uppdraget har varit att skapa ökad kvalitet i undervisningen, tydligare ansvar, styrning och ledning samt ökad likvärdighet utifrån skol- och förskoleutredningarnas intentioner.

Uppdraget har utförts i nära samarbete med stadsdelsförvaltningarna och utbildningsförvaltningen. Under hösten anställdes direktörer för de nya förvaltningarna. Inom ramen för arbetet skrevs även avtal för att hyra in kontorslokaler på nya Gamlestadstorget för de nya förvaltningarnas räkning.

Ny webbutbildning för vikarier i förskolan

Stadsledningskontoret fick under 2016 i uppdrag av kommunstyrelsen att göra en nulägesanalys av arbetsmiljön i förskolan och en handlingsplan i syfte att minska sjukfrånvaron. En av åtgärderna i handlingsplanen var att ta fram en webbaserad introduktionsutbildning särskilt utformad för vikarier. Syftet med utbildningen var att förskolevikarierna snabbt ska kunna sätta sig in i jobbet, oavsett vilken förskola hen vikarierar på. Väl introducerade vikarier kan förbättra arbetsmiljön för ordinarie personal. Utbildningen, som innehåller fyra kapitel om förskolan och ett kapitel om Jämlikt Göteborg, finns från januari 2018 tillgänglig för samtliga vikarier som börjar arbeta på en förskola i Göteborgs Stad.



En annan åtgärd i handlingsplanen var att undersöka möjligheterna att ta fram en webbaserad avgångsenkät som ska besvaras av personal som slutar sin anställning. Efter ett antal intervjuer med personal på förskolor togs en enkät fram i samarbete med institutionen för pedagogik och specialpedagogik vid Göteborgs universitet.

Tillgång till förskoleplats

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att samtliga barn erbjuds plats i förskolan inom fyra månader efter det att barnets vårdnadshavare anmält önskemål om förskola. Göteborgs Stad har under nästan sex år haft full behovstäckning och kunnat ge alla barn ett erbjudande inom fyra månader.

Under senhösten 2017 fick de centrala delarna av staden svårt att klara att ge alla barn en förskoleplats inom den lagstadgade tiden. För att inte hamna i denna situation igen har stadsdelarna genomfört en rad åtgärder, exempelvis:

- Kontaktat fristående förskolor för att efterhöra om någon har möjlighet att erbjuda plats.
- Kontaktat grannkommunerna om de har möjlighet att erbjuda förskoleplats så snart som möjligt i sin kommun för de barn som står på överflyttning.
- Annonserat för att starta ytterligare pedagogisk omsorg, som exempelvis familjedaghem.

Från och med 2018-07-01 kommer Göteborgs Stad att omorganisera förskoleverksamheten och skapa en gemensam förvaltning och nämnd. Det kommer förbättra förutsättningarna för att skollagens krav om tillgång till plats inom fyra månader efterlevs genom bland annat en samordnad planering och större flexibilitet.

Förskola – några nyckeltal

	2015	2016	2017
Nettokostnad (mnkr)	3 632	3 789	3 953
Nettokostnadsutveckling (%)	3,9	4,3	4,3
Antal barn i förskoleverksamhet	29 774	29 680	29 742
Andel i kommunal förskola	83,1	82,9	83,0
Andel i fristående förskola	16,9	17,1	17,0
Efterfrågan i procent av befolkningen 1-5 år	86,2	85,7	84,5

Nettokostnaden har ökat med 4,3 procent jämfört med 2016, vilket till största del förklaras av ökade personal-kostnader, generella indexökningar och expansion. Befolkningen 1–5 år ökade med 1,1 procent jämfört med föregående år medan efterfrågan på förskola eller pedagogisk omsorg minskade något i aktuell åldersgrupp.

Kunskapsresultat

Grundskola

I Göteborgs Stads kommunala skolor försämrades elevernas kunskapsresultat 2017 jämfört med tidigare år. Andelen elever som nådde målen i alla ämnen minskade med en procentenhet till 67,3 procent. Andelen elever som fick behörighet till ett yrkesprogram i gymnasieskolan minskade med 2,4 procentenheter till 77,2 procent och det genomsnittliga meritvärdet minskade med 1,9 poäng till 215,2 (max är 340). Samtliga uppgifter är exklusive elever med okänd bakgrund (elever som har tillfälliga personnummer eller skyddad identitet). Det

var under 2016 stora skillnader mellan flickors och pojkars kunskapsresultat. Denna skillnad utjämnades igen 2017 även om flickorna fortfarande generellt får bättre betyg än pojkarna.

Grundskola

Under 2017 utvecklade Göteborgs Stad en ny metod för att skapa underlag för bedömningar av kunskapsresultat i grundskolan. Uppföljningen visade att måluppfyllelsen i grundskolan är god och att en hög andel av eleverna nådde upp till minst godtagbara kunskaper. Det kunde också konstateras att andelen elever som nådde mer än godtagbara kunskaper var högre i de senare än i de tidiga årskurserna. Mellan gruppen flickor och gruppen pojkar var skillnaderna i kunskapsresultat små.

Progression

I kommunfullmäktiges budget 2017 beskrivs inriktningen Uppföljning av skolresultat behöver breddas för att bättre återspegla elevernas individuella utveckling och skolornas kvalitetsarbete. Staden ska arbeta med att hitta indikatorer för att synliggöra elevens utveckling i skolarbetet. Läsförmågan är avgörande för att kunna tillgodogöra sig kunskap och en viktig indikator att lyfta fram.

Med utgångspunkt från denna inriktning och de förstärkningsområden som skolutredningen beskrivit har ett utvecklingsarbete pågått för att på ett mer systematiskt sätt följa elevens progression. Som ett första steg har under 2017 säkerställts att de nationella uppföljningar och bedömningar som idag är obligatoriska genomförs och dokumenteras enligt gällande bestämmelser. Därefter har elevernas kunskapsutveckling över tid analyserats. Dels avseende resultaten på nationella prov i årskurserna 3 och 6 och dels betygen mellan årskurserna 6 och 9.

Det är första gången en sådan jämförelse över tid har varit möjlig att göra avseende betygsresultat och jämförelserna visar på några generella mönster.

Det finns ett samband mellan elevens provresultat i årskurs 3 och 6 och mellan betygen i årskurs 6–9. De elever som inte uppnår kravnivåerna/godkända betyg i lägre årskurser finns i större utsträckning bland de elever som inte uppnår godkända betyg i högre årskurser. Det finns dock de som lyckas vända resultaten till det bättre. Det förefaller dock vara något svårare i de högre årskurserna, särskilt gäller det ämnet matematik.

Resultatutvecklingen följer i stort sett samma könsmonster som andra mätningar. Flickor når bättre resultat än pojkarna. Detta gäller dock inte resultatutvecklingen i nationella prov i matematik mellan år 3 och 6 där pojkarna förbättrar sina resultat i större utsträckning. God läsförmåga visar sig ha betydelse vid jämförelse av resultat på nationella prov i svenska mellan årskurs 3 och 6. En första sammanställning av skolornas bedömning av elevernas läsutveckling i årskurs 1 visar

också att det just är i läsförståelse som flest elever inte uppnår kravnivåerna. Resultaten pekar på betydelsen av tidiga insatser med särskilt fokus på läsförmågan.

Under våren 2017 startade också ett pilotprojekt gällande elevens läsutveckling. Tre skolor från olika områden i staden följer elevens läsförmåga under de tidiga skolåren med hjälp av bedömningsstödet i svenska och svenska som andraspråk (åk 1–3). Syftet med utvecklingsprojektet är att stärka skolornas arbete med att tidigt följa elevens progression och utveckla skolornas färdighet avseende analys.

Grundskola och grundskola – några nyckeltal

	2015	2016	2017
Nettokostnad (mnkr)	5 762	6 341	6 782
Nettokostnadsutveckling (%)	9,0	10,1	6,9
Antal elever i grundskolan	53 370	55 860	57 263
Andel i kommunal skola	78,5	77,9	78,1
Andel i fristående skola	21,5	22,1	21,9
Antal elever i grundskolan	455	479	499
-varav individintegrerade	69	72	70
Antal barn i fritidshemsverksamhet	21 349	22 597	23 029
Andel i kommunala fritidshem	85,0	84,8	84,8
Andel i fristående fritidshem	15,0	15,2	15,2
Efterfrågan i procent av befolkningen 6–9 år	80,9	82,1	81,2
Efterfrågan i procent av befolkningen 10–12 år	16,6	16,5	15,8

Nettokostnaden ökade med 6,9 procent under 2017 vilket främst förklaras av generella indexökningar och fortsatt ökning av antalet elever i grundskolan. En lägre efterfrågan på fritidshem är en förklaringsfaktor till den lägre nettokostnadsutvecklingen under 2017 jämfört med 2016. Antalet elever i grundskolan ökade med 2,5 procent 2017 och 4,7 procent under 2016.





Gymnasieskola

En större andel elever på nationella program tog examen 2017, både på högskoleförberedande program och på yrkesprogram. Måluppfyllelsen varierar dock mellan olika skolor och program.

Kvinnorna hade 2017 högre genomsnittlig betygspoäng än föregående läsår, männens resultat var oförändrade (högskoleförberedande program) eller något lägre (yrkesprogram). Detta ska ses i ljuset av att en större andel elever tar examen, i enlighet med en positiv trend sedan några år. Resultatet 2017 innebar en ökning med 3,4 procentenheter jämfört med 2016. På de högskoleförberedande programmen kom männen nästan ikapp kvinnorna i andel examen, men kvinnorna ökade något i genomsnittlig betygspoäng. På yrkesprogrammen syntes en tydlig positiv utveckling för männen som de senaste åren tagit examen i högre grad än kvinnorna. Kvinnor och män på yrkesprogram har i princip samma meritvärden från grundskolan, men de kvinnor som tar examen får bättre betyg än männen.

Kunskapsresultat gymnasieskolan

	Göteborg (Kommunala skolor)		Riket (Kommunala skolor)	
	2016	2017	2016	2017
Genomsnittlig betygspoäng				
Nationella program	13,9	14,1	14,0	14,2
Yrkesprogram	12,4	12,5	13,0	13,0
Högskoleförberedande program	14,6	14,8	14,6	14,7
Andel elever (%) behöriga till högskola				
Nationella program	70,1	71,5	71,3	71,7
Yrkesprogram	25,8	23,7	32,2	31,2
Högskoleförberedande program	92,9	95,7	91,2	91,5
Andel elever (%) med gymnasieexamen inom 3 år				
Nationella program totalt	74,0	75,0	75,0	76,2
Yrkesprogram	67,6	68,6	71,7	73,1
Högskoleförberedande program	76,5	77,6	76,5	77,6

Gymnasieutbildning – några nyckeltal

	2015	2016	2017
Nettokostnad (mnkr)	1 557	1 642	1 805
Nettokostnadsutveckling (%)	3,7	5,5	10
Göteborgselever i gymnasieskolan	16 220	17 104	17 465
Andel i kommunal skola	49	49	48
Andel i annan kommuns skola	8	8	7
Andel i fristående skola	43	43	45
Göteborgselever i gymnasiesärskolan	340	326	322

Antalet elever i fristående gymnasieskolor ökade och uppgick under 2017 till 7 800 elever. Elevantalet i de kommunala gymnasieskolorna var relativt oförändrat jämfört med 2016.

Nettokostnadsutvecklingen uppgick till 10 procent och förklaras dels av fler elever men också av att resursförbrukningen per elev ökade med 5,7 procent under året.

Till skillnad från gymnasieskolan minskade antalet elever i gymnasiesärskolan. Elevminskningen återfanns såväl i de nationella programmen som inom individuellt program i gymnasiesärskolan.

FRAMTIDSFRÅGOR

- Öka tillgången till likvärdig utbildning i stadens förskolor och skolor
- Rekrytera och behålla personal





Göteborg ska vara en stad där alla kan känna sig hemma. Göteborgs Stads verksamheter inom individ- och familjeomsorgen gör det möjligt för människor att leva ett tryggt och självständigt liv. Fler göteborgare kunde under året försörja sig själva och sina familjer på egen hand. Samtidigt fortsatte bostadsbristen vara en utmaning. Fler personer sökte stöd av socialtjänsten för att få hjälp att lösa sitt boende.

Individ och familj

Viktigt förbättringsarbete för egen försörjning

Den goda konjunkturen och målmedvetet arbete för att stödja personer att komma i arbete har bidragit till att många fler göteborgare fått en egen försörjning. Stadsdelarna har olika förutsättningar att dra fördelar av den goda konjunkturen för att minska beroendet av försörjningsstöd.

Färre hushåll med ekonomiskt bistånd

Färre hushåll får försörjningsstöd i mer än 10 månader och andelen försörjningsstöd som går till ungdomar under 25 år minskar med nästan 10 procent. Det totala antalet hushåll med utbetalt försörjningsstöd i stadsdelarna har minskat med nästan 800 per månad vilket innebär en minskning med totalt cirka 62 miljoner kronor under 2017.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd stannade på 970 miljoner kronor för 2017 och berörde sammantaget knappt 17 300 hushåll.

Bostadsbrist

Bostadsbrist och trångboddhet är riskfaktorer som påverkar möjligheterna för människor och familjer som står utanför den ordinarie bostadsmarknaden att leva ett självständigt liv. Bostadsbristen har medfört höga kostnader för köpta boendelösningar och en stor arbetsbelastning för sektorns medarbetare. Trots kraftsamling inom staden har utvecklingen gått åt fel håll. Kostnaderna för socialt boende har ökat med 12 procent. Detta är en något högre ökning än 2016, men i nivå med tidigare år. Ökningen avser akut hjälp med "tak över huvudet" till hushåll som inte behöver annat stöd än boende samt bistånd till hushåll med behov av skydd (våld i nära relationer). Däremot har boende med stöd för personer med missbruk och/eller psykisk ohälsa minskat något.

Mottagandet av nyanlända har inneburit en stor utmaning och ansträngningar har gjorts för att få fram boendelösningar, både i form av genomgångsbostäder och mer långsiktiga bostadslösningar.



I en satsning via Förvaltnings AB Framtiden har staden beslutat att ta fram 500 bostäder till bostadslösa barnfamiljer. Denna satsning har vid årsskiftet löst bostadssituationen för 400 barnfamiljer med sammantaget 1 000 barn.

Göteborgs Stads strategi och plan mot hemlöshet 2015–2018 har utarbetats i bred samverkan mellan bolag, förvaltningar och den idéburna sektorn. Planen beskriver hur staden ska gå tillväga för att minska hemlösheten fram till 2018. I juni 2017 följdes planen upp och tre av målen har en positiv utveckling, exempelvis har totalt cirka 80 personer fått bostad genom arbetssättet Bostad först.

Under året har sektorn bedrivit ett utvecklingsarbete för att skapa en samordnad planerings- och inköpsorganisation för inköp i syfte att öka kvaliteten och minska kostnaderna. Verksamheten startar under våren 2018.

Plan för arbetet mot etablerat missbruk och beroende 2018–2020

Göteborgs Stads nya plan för att ge stöd och hjälp till människor med etablerat missbruk av alkohol, droger eller spel antogs av kommunfullmäktige i mitten av september. Planen är ett övergripande styrdokument där syftet är att samordna stadens gemensamma resurser så att alla får mer likvärdig hjälp, oavsett var de bor. Behoven av stöd och behandling kan se olika ut men alla människor har rätt att få tillgång till individuellt utformat stöd.

Arbetet med planen har varit intensivt och många medarbetare i staden och samverkanspartners har varit delaktiga. Under hösten 2017 har spridning och implementering av planens aktiviteter påbörjats. Spridningskonferenser riktade till medarbetare och chefer som arbetar med missbruks- och beroendefrågor i Göteborgs Stad har genomförts.

Den sociala barn- och ungdomsvården

Antalet anmälningar om barn som far illa har ökat under de senaste åren och har under 2017 fortsatt öka. Ett intensivt arbete för att förbättra vården för de mest utsatta barnen pågick under hela 2017. Nämnderna har arbetat intensivt med att uppfylla lagkravet om en utredningstid om max fyra månader och några har under året kommit till rätta med bristerna. Flera nämnder har trots det fortfarande svårt att uppfylla lagkravet. Arbetet med att säkra kvaliteten har fortsatt hög prioritet.

Antalet ensamkommande barn som anvisats till Göteborg har fortsatt att minska under 2017, som ett resultat av den ändrade statliga migrationspolitiken. Under 2017 har en stor andel av de ensamkommande barnen nått myndig ålder och i normalfallet övergår då ansvaret för boendet för personerna som är asylsökande till migrationsverket. Det nya ersättningssystemet för ensamkommande barn som infördes 1 juli 2017 innebär generellt lägre ersättning till kommunen jämfört med

tidigare ersättningssystem, och medför kostnader för staden på upp till 40–45 miljoner kronor år 2017. De nya ersättningarna tillsammans med ett färre antal ensamkommande barn har inneburit ett omfattande omställningsarbete i verksamheten.

Arbetsmiljö, rekrytering och stabil bemanning

Arbetsmiljön och svårigheterna att rekrytera socialsekreterare och arbetsledare med rätt kompetens och erfarenhet har stått i fokus även 2017. Socialsekreterarna är ofta unga och oerfarna och därför har kompetensfrågorna haft fortsatt hög prioritet. Bemanningssituationen innebär risker för verksamhetens kvalitet och effektivitet. Arbetet pågår med att komma till rätta med svårigheterna utifrån stadens handlingsplan för förbättrad arbetsmiljö. Arbetet kräver uthållighet och nytänkande.

Individ- och familjeomsorgens kvalitetsrapport

Kvalitetsrapporten för sektor individ- och familjeomsorg samt funktionshinder beskriver sektorns kvalitetsarbete. Rapporten innehåller analyser och slutsatser samt förbättringsområden för verksamhetens olika områden. Det gemensamma arbetet med utvecklingen av socialtjänstens processer ger stöd i sektorns arbete och får ett särskilt värde i den personalsituation som råder inom sektorn. Utifrån brister som redovisades i föregående års kvalitetsrapport har det bedrivits ett utvecklingsarbete gällande avvikelshanteringen. Samverkan och samordning framhålls av nämnderna som ett angeläget utvecklingsområde. Såväl intern som extern samverkan/samordning behöver fortsatt utvecklas.

Några nyckeltal

Befolkningsramen	2015	2016	2017
Nettokostnad (mnkr)	3 421	3 660	3 831
Nettokostnadsutveckling (%)	4,2	7,0	4,7
Därav nettokostnad:			
- barn och unga	1 208	1 468	1 559
- vuxna	834	854	953
- försörjningsstöd	1 085	1 024	970
- övriga kostnader	294	314	349

FRAMTIDSFRÅGOR

- Effektivisera socialtjänsten genom digitalisering
- Skapa förutsättningar för en stabil personalsituation

Alla göteborgare ska kunna vara självständiga och delaktiga utifrån sina egna förutsättningar. Med service, stöd och omsorg kan Göteborgs Stad göra skillnad när det behövs. Kunskaps- och evidensbaserat arbete ger förbättrad kvalitet. Årets arbete har präglats av frågor som rör kompetens, inflytande och delaktighet. Rekryteringssvårigheter och bristen på bostäder har varit utmaningar under året.

Personer med funktionsnedsättning

Viktigt förändringsarbete för förbättrade levnadsvillkor

Fler personer har fått en ökad delaktighet och möjlighet att påverka sin livssituation, genom att utvecklade arbetssätt och olika metoder har använts inom verksamheten. Exempelvis har fler personer fått stöd att finna och behålla ett arbete genom IPS (Individual Placement Support), möjlighet till ökad självständighet och integritet genom ESL (Ett Självständigt Liv) och redskap för att minimera risken att utsättas för våld genom VIP (Viktig Intressant Person).

Individuellt stöd och service

Socialtjänstens funktionshinderområde omfattar myndighetsutövning enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Socialtjänstlagen (SoL). Inom området finns ett stort antal verksamheter för personer med funktionsnedsättning, såsom bostäder med stöd och service, daglig verksamhet, sysselsättning, korttidsvistelse och personlig assistans. Under 2017 fick 4 107 personer per månad stöd enligt LSS och 4 348 personer per månad enligt SoL. En person kan vara beviljad insatser utifrån båda lagstiftningarna.

Inflytande och delaktighet

Arbetet fortsätter för att alla personer som får stöd inom funktionshinderområdet ska kunna ha inflytande över stödet och vara delaktiga i beslut som rör dem. Individuella genomförandeplaner är det grundläggande verktyg som ger den enskilde inflytande och delaktighet i utförandet av insatsen. Enkäter, brukarrevisioner, dialoger och liknande är kompletterande metoder för att ta del av brukarnas synpunkter. Resultaten har använts för att förbättra och utveckla stöd och insatser.

Kompetens och stabil bemanning

Stabil bemanning med rätt kompetens och låg personalomsättning är förutsättningar för att kunna erbjuda hög kvalitet i verksamheten och trygghet för brukare. Det

är brist på utbildad personal och alltför få utexamineras. Kompetenshöjande insatser har genomförts för anställda som saknar grundutbildning samt inom flera specifika kunskapsområden som exempelvis anpassat pedagogiskt arbetssätt för personer med exempelvis autism.

LOV i daglig verksamhet

Kommunfullmäktige beslutade i januari 2017 att införa valfrihet inom daglig verksamhet enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). Detta innebär att brukaren själv får välja sin dagliga verksamhet. Enligt tidplanen kan valfriheten införas från och med januari 2019. Omställningsarbete har påbörjats i stadsdelarna.

Bostadssituationen

Under 2017 färdigställdes 57 nya lägenheter i bostäder med särskild service (BmSS). Detta är i nivå med föregående år men behovet av lägenheter minskar inte då fler personer behöver bostad och bristen på tomter och lämpliga objekt gör att utbyggnadstakten är lägre än önskvärt. I planen för bostäder för personer med funktionsnedsättning 2018–2021 bedöms att ytterligare cirka 320 nya lägenheter behövs för att uppnå balans mellan behov och utbud 2021. Bedömningen är att den planerade utbyggnaden kommer att täcka behoven. En utmaning är dock att den till största delen sker under planperiodens senare del och flertalet av personerna behöver bostad redan under 2018 eller 2019.

I Göteborg råder brist på bostäder för alla. Detta medför en risk för att personer med funktionsnedsättning, som skulle klara ett ordinarie boende, istället ansöker om BmSS. Under året har 54 personer fått lägenhet genom att de kommunala bostadsbolagen erbjuder lägenheter till personer med funktionsnedsättning (enligt överenskommelsen F100), samma antal som 2016. Boendestödet har fortsatt att utvecklas i samtliga stadsdelar för att förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att bo självständigt i en egen lägenhet.



Bristen på BmSS har lett till att ett stort antal korttidsplatser och andra tillfälliga boendelösningar använts. Beslut om bostad med särskild service kan inte alltid verkställas inom rimlig tid, vilket leder till risk för särskilda avgifter. Under kvartal fyra hade 105 personer beslut som inte var verkställda inom tre månader, en minskning jämfört med samma period 2016. Av dessa hade 26 tackat nej till erbjudande och 20 tackat ja men ännu inte flyttat in. Under 2017 har 5 stadsdelar dömts att betala drygt 4 miljoner kronor i särskilda avgifter inom individ- och familjeomsorg och funktionshinderverksamhet. Majoriteten av kostnaden avser beslut om BmSS.

Funktionshinderområdets kvalitetsrapport

För andra året har sektorns kvalitetsarbete beskrivits i en gemensam rapport. Stadens socialtjänstprocess lyfts fram som en viktig förutsättning för sektorns arbete. Behovet av en utvecklad avvikelse- och synpunktshandtering som det var fokus på redan i förra årets rapport har resulterat i ett förbättringsarbete. Årets kvalitetsrapport visar att den interna och externa samverkan och samordningen behöver utvecklas och att kvaliteten i verksamheten påverkas negativt av den höga personalomsättningen. Kunskaper om och användandet av digital teknik behöver öka för att förbättra stödet till brukaren och för att öka yrkets attraktionskraft. Kvalitetsrapporten är ett viktigt instrument för det fortsatta förbättringsarbetet.

Några nyckeltal

	2015	2016	2017
Nettokostnad (mnkr)	3 281	3 448	3 587
Nettokostnadsutveckling (%)	6,4	5,1	4,0
Personalvolymförändring (%)	0,9	0,4	0,9

FRAMTIDSFRÅGOR

- Skapa god tillgång till bostäder
- Införa välfärdsteknik för delaktighet, inflytande och ökade möjligheter till självständighet för brukare
- Skapa en stabil personalsituation



Göteborg ska vara en bra stad att åldras i. Brukarna ska veta vilket stöd de kan få och att omsorgen utgår från deras behov, intressen och önskemål. Förbättringsarbete har bedrivits för att öka brukarnas självbestämmande och yrkets attraktivitet. Årets främsta utmaningar har varit kompetensförsörjning och processen kring utskrivningsklara från sjukhus samt anpassningar av äldreboenden.

Äldre och sjukvård i hemmet

Viktigt förbättringsarbete för äldre i behov av vård och omsorg

Rambeslut har medfört att fler personer fått ökad möjlighet och inflytande att själva bestämma över hur hemtjänsttiden ska användas. Många äldre känner även ökad trygghet i och med teknikutveckling med tillsyn via trygghetskamera och sover bättre om natten.

Programmet Attraktiv hemtjänst är ett utvecklingsarbete mellan 2014 och 2022 och har två övergripande målsättningar:

- Brukarnas inflytande och självbestämmande ska öka
- Medarbetarna ska uppleva yrket attraktivt

Utvecklingsarbetet genomförs i fyra strategier; rambeslut, välfärdsteknik, it-stöd för planering och uppföljning samt att skapa goda arbetsplatser.

Rambeslut innebär att beslutet anger ramarna för den enskildes stöd och hjälp. Genom att använda välfärdsteknik har 125 personer fått tillgång till trygghetskamera och trygghetsjourens personal genomförde tillsyn ungefär 300 gånger per dygn.

Göteborgs Stad har genomfört en upphandling för ramavtal av "digitalisering av trygghetslarmskedjan". Utöver digitalisering av trygghetslarm och trygghetskamera kan ytterligare välfärdstekniktjänster såsom bildsamtal, digitala lås, GPS-larm, sensorer och smarta hälsoarmband anslutas till denna funktion. Dessa tjänster ingår i det som kallas Trygg vardag.

Medarbetarna inom hemtjänsten har börjat använda ett it-stöd i sina telefoner för att planera hemtjänstens utförande, dokumentera samt följa upp den tid de är hos brukarna.

Större möjlighet att få vård och omsorg i det egna hemmet

Allt mer hälso- och sjukvård sker utanför sjukhuset. Den sjukhusanslutna vården, primärvården och kommunens hälso- och sjukvård har olika ansvar. Några modeller för samverkan har prövats med syfte att ge den enskilde en hög kvalitet samt trygg och säker vård.

Några stadsdelar har prövat att hemsjukvårdsläkaren utgår från hemsjukvårdens lokaler. Detta har upplevts mycket positivt av både patienter och medarbetare. Särskilt



betonas den trygghet som projektet medfört för de mest sköra patienterna. Hemsjukvårdsläkare har bidragit till en högre kontinuitet, trygghet, säkrare vård, bättre uppföljning och snabbare hembesök av läkare samt mindre administration för sjuksköterskan.

För ASIH (avancerad sjukvård i hemmet) har en utvärdering gjorts under 2017 som visar på mycket goda resultat. Det som enligt utvärderingen behöver utvecklas är strukturer och ansvarsförhållanden på ledningsnivå, utveckling av gemensamma visioner, målsättningar och arbetssätt för de fyra ASIH-teamen.

Nöjdhet med hemtjänst och äldreboende

Göteborgs Stad följer årligen upp hemtjänst och äldreboende i kvalitetsrapporter. Det är ungefär samma styrkor och förbättringsområde inom båda verksamhetsområdena.

Åtta av tio personer är sammanlagt nöjda med sin hemtjänst eller sitt äldreboende. De faktorer som man är särskilt nöjd med är förtroende för medarbetarna, bemötande, att medarbetarna tar hänsyn till önskemål samt trygghet med hemtjänsten/äldreboendet.

Förbättringsområde är andelen genomförandeplaner, brukarnas upplevelse av att kunna påverka vid vilka tider personalen kommer, information om tillfälliga förändringar samt synpunktshanteringen.

Inom äldreboende önskar de boende även bättre mat och måltidssituation.

Personer med hemtjänst kan välja utförare

Ungefär 9 000 personer i Göteborg har hemtjänst och cirka 8 300 av dessa är äldre. Kommunfullmäktige har fattat beslut om att införa valfrihetssystem enligt Lag om valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten.

Privata utförare som vill vara med i valfrihetssystemet från start i april 2018 lämnade in ansökningar under hösten och sju utförare godkändes. Vilka utförare som finns att välja mellan skiljer mellan olika geografiska områden. För de som inte kan eller vill välja utförare av sin hemtjänst fortsätter Göteborgs Stads hemtjänst att ge hjälp och stöd.

Privata utförare har löpande möjlighet att ansöka om att bli utförare av hemtjänst. Antalet och vilka utförare som den som har hemtjänst kommer att kunna välja mellan kommer därför att variera över tid.

Korttidsplatser och äldreboenden

Stadsdelsförvaltningarna har tillsammans med Göteborgs Stads äldreboendesamordning arbetat för att fler personer ska kunna lämna sjukhuset innan kommunens betalningsansvar inträder. Detta har skett genom en effektivare process på korttidsplatserna och genom att personer efter vårdplanering får omsorg och vård i hemmet.

Det finns drygt 60 äldreboenden, både privata och kommunala, med cirka 4 000 lägenheter i Göteborg.

Fler äldreboenden behövs och flera åtgärder har skett som en del i att möta dessa behov. Inom äldreboendena har boendeenheter omvandlats för personer med demenssjukdom och på så sätt har väntetiden för denna grupp minskat från tre månader till cirka fyra veckor. En annan process som bearbetats är in- och utflyttningsprocessen på äldreboendena vilket resulterat i att tillgången har ökat med 40–50 tillgängliga lägenheter 2017.

Hård konkurrens om personal

Verksamheten har fått erfara att det blivit allt svårare att rekrytera och behålla medarbetare med rätt kompetens. Konkurrensen mellan arbetsgivare inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård inom så gott som alla yrkeskategorier är hård.

Göteborgs Stad arbetar på bred front för att både behålla och rekrytera nya medarbetare. Ett exempel är en framarbetad strategiplan som kallas LEVLA. Den innehåller en struktur och webb-plats för kompetens, karriärvägar och marknadsföring. Bland annat finns kortfilmer om yrken och karriärvägar. Några av dessa har använts som bioreklam samt inom sociala medier.

Göteborgs Stad medverkar i en satsning som kallas Ung omsorg. Ungdomar som är mellan 14 och 16 år kan arbeta extra på äldreboenden ett par timmar varje helg. Deras främsta arbetsuppgift är att ordna olika former av aktiviteter för de äldre som bor där: spela spel, promenera, fika och sjunga. Satsningen pågår just nu på elva äldreboenden runt om i Göteborg och involverar cirka 100 högstadiungdomar.

Äldre och sjukvård i hemmet – några nyckeltal

Befolkningsramen	2015	2016	2017
Nettokostnad äldreomsorg (mnkr) *	4 311	4 544	4 701
Nettokostnadsutveckling äldreomsorg (%)	6,1	5,4	3,5
Nettokostnad hemsjukvård (mnkr) **	419	465	473
Nettokostnadsutveckling hemsjukvård (%)	7,7	11	1,7
Personer med hemtjänst (snitt/månad)	8 636	8 339	8 269
Personer i äldreboende exkl. korttid (snitt/månad)	3 968	3 993	4 009
Betalningsansvar för utskrivningsklara, årsplatser	18,4	19,1	13,8

* Inklusiv hemsjukvård för personer över 65 år

** Hemsjukvård alla åldrar

FRAMTIDSFRÅGOR

- Skapa fler äldreboenden för att möta befolkningens behov
- Utveckla den nära vården
- Utveckla välfärdstekniken genom digitaliseringen

Genom ett brett utbud och tillgång till konst och kulturliv formas en attraktiv stad, av och för människor från hela världen. Göteborgs Stad strävar efter att alla ska ha rätt att delta i kulturrummet. 2017 var temaår för Grön och skön stad som en del av stadens satsningar på vägen mot Göteborgs 400-års jubileum 2021. Nya platser utvecklades med Land Art, en konstform som tar avstamp i landskapet och använder naturen som källa till inspiration. Kultur och fritidsverksamheter bidrog till att skapa ett jämlikt Göteborg och har en viktig roll i samhälls- och stadsutvecklingen.

Kultur och fritid

Viktigt förbättringsarbete för ett Jämlikt Göteborg

Kultur och fritidsverksamheter bidrog till att skapa ett jämlikt Göteborg och var aktiva inom Jämlikt Göteborgs olika fokusområden, främst "Ge varje barn en god start i livet" med särskild tyngdpunkt på "Staden där vi läser för våra barn", samt att "Ge barn goda förutsättningar genom skolan". Inom "Staden där vi läser för våra barn" arbetade stadsdelsnämnderna med uppsökande arbete. Bibliotekarier besökte öppna förskolor, BVC och nyblivna föräldrar. Social resursnämnd som var processägare för arbetet med Jämlikt Göteborg, uppmärksammade kulturens roll i arbetet med att bygga den socialt hållbara staden. Kulturen fick en mer framträdande betydelse i det jämlikhetsprogram som arbetades fram under året och som antogs av fullmäktige i januari 2018.

Grön och skön stad

Grön och skön stad genomfördes i samarbete med stadens nämnder, föreningar, akademi och näringsliv. Stadsdelsnämnderna skapade delaktighet kring projekt med det gröna i fokus. Platser fick en ny betydelse genom aktiviteter, en installation med Land Art eller en social delaktighet som skapade engagemang och inspiration bland boende och besökare. En karta togs fram som visade alla platser och hur besökare kunde åka dit med kollektivtrafik.

Sommarlovsaktiviteter

Det var andra året i rad som staden fick statliga medel, 17,6 miljoner kronor, för att genomföra kostnadsfria sommarlovsaktiviteter för barn och ungdomar mellan 6–15 år. Detta medförde att redan planerad sommarverksamhet utökades eller genomfördes kostnadsfritt för deltagarna. Det möjliggjorde nya aktiviteter utifrån arbetet inom Jämlikt Göteborg. Sommaren 2017 deltog 80 160 barn (58 000) och unga i ca 2 000 aktiviteter. En enkätundersökning visade att 41 procent av deltagarna

provade en ny aktivitet och 45 procent rörde sig i ett för dem nytt område i staden.

Fria bad och Simlyftet

Fria bad infördes 2016 för barn, unga och pensionärer och fortsatte under 2017. Effekten blev att de stora simhallarna i ytterområdena fick kraftigt ökat antal besökare. Under 2017 justerades öppettider och bemanning för att säkra arbetsmiljö och besökarnas säkerhet.

Efter ett års pilotverksamhet startade Idrotts- och föreningsnämnden Simlyftet, fri simundervisning för alla barn. Verksamheten sköttes av egen personal och externa aktörer som upphandlats. Svårigheter med bokningsprocess och marknadsföring gjorde att satsningen inte fick önskad effekt.

Barn och ungas fritid

Enkätundersökningen genomfördes i årskurserna 2, 5 och 8 samt som intervjuundersökning bland 17-åringar. Drygt 80 procent av de som svarade var nöjda med sin fritid och bara 3–5 procent var missnöjda (variation mellan stadsdelarna). I undersökningen framkom att 19 procent av barnen alltid eller ofta kände sig otrygga på sin väg till fritidsaktiviteter. Dialog fördes med ungdomar i ett utsatt område, Bergsjön. Efter dialogen åtgärdades vägar till fritidsaktiviteter genom att bland annat röja buskage och förbättra belysningen.

Kulturskolan

Kulturskolan är viktigt för barn och unga och för hållbar samhällsutveckling. Kulturskolan fick under året en ny efterlängtat e-tjänst som gjorde det möjligt för medborgare att på ett enkelt sätt bland annat se utbudet och ansöka till kulturskolans olika kurser.

Stadsutveckling med fokus på kultur och fritid

Kultur- och fritidsverksamheterna var aktiva i samhällsplaneringen i den expanderande staden. Flera nämnder



uppmärksammade utmaningen med ändamålsenliga lokaler och att behovet av lokaler och platser måste säkras vid byggnation. Flera nämnder arbetade med ökat brukarinflytande och delaktighet i stadsutvecklingen. Såväl park- och naturnämndens som kulturnämndens kompetens efterfrågades i högre utsträckning inom kulturplanering, kulturmiljö och konstnärlig gestaltning i stadens utveckling och planprocesser.

Göteborgs stadskärna är ett område av riksintresse. Handlingsprogrammet "Göteborg förstärkt: Fästningsstaden", som arbetats fram på uppdrag av kulturförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret, redovisade förslag på hur fästningsstaden kan gestaltas och tydliggöras i samspel med den moderna staden.

Kulturnämnden arbetade i samverkan med övriga aktörer med förarbete för konstnärlig utsmyckning av Västlänken och frågor som rörde kulturmiljö, konst och kommunikation. De konstprojekt som ska genomföras för Västlänkens tre stationer, parallellt med byggnationen av Västlänken, utgick från temat tid och rum utifrån det antagna konstprogrammet Kronotopia. Projekten innebär en unik möjlighet att framöver skapa tre platser som ska upplevas som estetiskt tilldragande och konstnärligt intressanta. Arbetet med konst under stadens byggtid för Västlänken kan också ersätta förlorade värden eller skapa helt nya.

Trygghetsskapande åtgärder

I Göteborg drevs trygghetsskapande åtgärder inom Trygg Vacker stad, en samverkansorganisation mellan flera facknämnder. Under året gjordes försök med att bygga om en alldaglig stadsdelspark till en ny park med vattenlek, ny lekplats, grillplatser och boulevarder, önskemål som framkommit i medborgardialoger. Samverkan med Göteborg Konst och konstnärer prövades. Gång- och cykeltunnlar under trafikleder upplevs ofta otrygga. Fem tunnlar fick därför ny belysning, annan färgsättning och i vissa fall mosaikkonst producerad av barn från olika stadsdelar.

Götaplatsen byggnadsminne

I början av 2017 blev Göteborgs konstmuseum och delar av Götaplatsen byggnadsminne. I december fattade länsstyrelsen beslut om att även Stadsteatern, Konserthuset och Konsthallen skulle bli byggnadsminne vilket innebär att hela platsen är skyddad att bevaras inför framtiden. Byggnaderna uppfördes under en tid när höga ambitioner styrde materialval och gestaltning och de har alla mycket höga kulturhistoriska värden.

Gäster/besökare

1 000-tal	2015	2016	2017
Uthyrning av idrottsanläggningar (planer och hallar, timmar)	278	290	307
Gästnätter vid idrottscuper	238	254	270
Bad	1 111	1 134	1 103
Teater	203	200	222
- varav barn	26	28	28
Bibliotek	4 327	4 138	4 379
Museer	775	783	673
- varav barn	177	185	186
Sommarlovsaktiviteter	-	58	80

FRAMTIDSFRÅGOR

- Skapa fler platser/arenor för kultur, fritid och generationsöverskridande möten
- Utöka dialogen med befolkningen om behov och önskemål
- Främja och ta vara på civilsamhällets resurser och kraft

Göteborg fortsätter att växa snabbt. Under 2017 fylldes staden av såväl byggkranar och grävmaskiner som av nya medborgare från när och fjärran. För att skapa bostäder för alla växlade allmännyttan upp sitt byggande och på stadens mark testas flera nya modeller för att främja ett socialt blandat boende. Trots bostadsbyggandet rådde det fortsatt bostadsbrist och växande grupper står utanför bostadsmarknaden. Att bygga bostäder i den mängd och takt som planerats var en stor utmaning för alla aktörer.

Bebyggelse och bostad

Viktigt förbättringsarbete för grupper som står långt från bostadsmarknaden

Personer inom grupper som står långt från bostadsmarknaden gavs möjlighet till eget boende genom 1 000 nya lägenheter för målgrupperna. Likaså ordnade kommunen boenden för över 1 000 nyanlända personer som anvisats till kommunen.

Det fanns ett stort behov av bostäder för hushåll som av sociala och/eller medicinska skäl har svårigheter att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Dessutom tillkom ett behov av bostäder för de nyanlända som anvisats av Migrationsverket till kommunen utifrån bosättningslagen.

Staden har varit mycket aktiv i att underlätta bostads-situationen för särskilda grupper och arbetet skedde enligt kommunfullmäktiges strategi mot hemlöshet. Allmännyttan bidrog med 90 procent och privata fastighetsägare med 10 procent av de 1 000 lägenheter som anvisats. För att möta behoven har staden bland annat använt villkorade markanvisningar och markreservationer i större utsträckning för att säkerställa tillgång till lägenheter. Kraven kan bland annat gälla fördelning mellan hyresrätter och bostadsrätter, lägenheter till låg hyra, boende med särskild service eller lägenheter till särskilda grupper ur det befintliga beståndet.

Även i år klarade staden att ordna boende för de nyanlända som anvisats till kommunen. Förutom boende i lägenheter som den enskilde hyr av kommunen i andra hand, fick 450 personer plats i olika mellanboenden, i avvaktan på en mer varaktig boendelösning. Totalt säkrade kommunen ett ordnat mottagande för 1 039 nyanlända under år 2017. Framöver vill staden också utveckla mer av stöd i boendet till nyanlända till exempel i det egna bostadssökandet.

Fortsatt högt bostadsbyggande

Staden är mitt i en successiv ökning av bostadsbyggandet från i genomsnitt cirka 2 200 färdiga bostäder per år till beräknade cirka 4 500 färdiga bostäder per år vid 2020. Beräkningarna har grundats på mängden bostäder

i stadens planerings- och exploateringsportföljer. Vid årsskiftet innehöll portföljerna totalt cirka 60 000 bostäder i olika skeden av planering och genomförande. Att bygga bostäder i den mängd och takt som planerats har visat sig vara en stor utmaning för alla aktörer i bygg- och bostadsbranschen. Göteborgs Stad har därför fortsatt arbeta med effektivisering av stadens processer och ökad samverkan med marknadens aktörer. Under 2017 har det resulterat i att byggande av 3 779 bostäder påbörjats, 979 fler än förra året.

BoStad2021

BoStad2021 är en satsning för att få fram nya bostäder på kort tid och ett projekt för att pröva nya former av samverkan tillsammans med byggbolagen. Målet är att utöver ordinarie produktion skapa 7 000 inflyttningsklara bostäder senast under år 2021. De cirka 30 projekten har under 2017 i huvudsak slutfört detaljplaneskedet och i tre projekt har utbyggnad påbörjats. BoStad 2021 innehåller nu cirka 7 800 bostäder, vilket är en minskning med 800 sedan december 2016. Bedömningen är att projektet kommer att ha antagna planer med ett tillräckligt innehåll klara i tid för att målet med 7 000 bostäder färdigställda under 2021 ska kunna nås.

Bostadsbrist trots högt byggande

Trots det stora byggandet har bostadsbristen i Göteborg bestått. Befolkningsutvecklingen i landet och Göteborgs attraktivitet som bostadsort har inneburit att bostadsbyggandet inte hållit jämna steg med behovet och mycket tyder på att det blivit ytterligare svårare att hitta en bostad. Boplats Göteborg har till exempel sett en ökning av antalet köande samtidigt som antalet förmedlade lägenheter sjunkit. Den genomsnittliga kötiden för de som fick kontrakt under 2017 var 1 697 dagar på Boplats.

Mer plats för näringslivet

Mark för näringslivet är en strategiskt viktig resurs och staden arbetade för att ha en bredd av erbjudanden för olika verksamheters behov. Antalet markförfrågningar

från näringslivet var förhållandevis stabilt, men för att möta behovet på sikt har planering för ytterligare mark för näringslivets behov lagts in i startplan 2018. Staden såg ett starkt ökat intresse för samlade utvecklingsområden för etablering av kunskapsintensiva företag till exempel Lindholmen och Sahlgrenska Science Park.

Robust stad i förändrat klimat

En fortsatt viktig fråga för staden har varit hantering av ökade mängder regn och havshöjning kopplat till klimatförändringar. Gröna och blå stråk kan skapa positiva värden i stadsmiljön på ett hållbart och robust sätt och därför försöker staden tänka nytt. Stadens förslag till tematiskt tillägg till översiktsplanen gällande översvämningssrisker har varit ute på samråd inför kommande beslut. För större delen av staden föreslås åtgärder och planeringsnivåer för framtida havsnivåhöjningar som bygger på IPCC:s (Intergovernmental Panel on Climate Change) högsta scenario, men ännu finns inget förslag på nivåer för kusten och skärgården.

Prisvinnande arkitektur

Även i år har Göteborg fått pris för sin arkitektur. Det nya kulturhuset i Bergsjön, Kulturkorgen, vann förstapriset i kategorin Future projects, cultural på World architecture festival i Berlin. Kollektivtrafikknutpunkten Stenpiren vann Siennapriset. Juryns motivering var att "I arbetet att göra älven tillgänglig för alla och utveckla stadens rum har det nya resecentrumet fått sin tydliga karaktär. En komplex situation har fått ett självklart och enkelt svar och är genomförd ner i minsta detalj."

Ett antal projekt var också nominerade till priser. Ett sådant var Nya Landamäreskolan i Biskopsgården. "Skolan har en särpräglad form och slingrar sig genom terrängen. God gestaltning skapar med enkla medel en byggnad i samklang med pedagogik och som utmanar traditionella skolmiljöer." Stadsdelsparken Flatås park fick också en nominering. "Här har man utgått från existerande trädtrader som tillsammans med långa parksoffor, spaljeer och pergola, skapar stomme, rum och rytm." Gestaltningen präglas av tankar om sam användning och multifunktion och blev direkt en populär och välanvänd mötesplats i området.

Utmaningar

Bostadsmarknaden 2018 förväntas i stort sett fungera som idag. Växande grupper som har svårt att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden blir därför fortsatt ett viktigt kommunalt ansvar.

Bristen på arbetskraft för att genomföra önskad stadsutveckling är ett gemensamt problem för staden och andra byggbolag. Det kommer även 2018 att vara en kritisk faktor som kan begränsa genomförandet av önskad stadsutveckling.

Stadens utveckling är beroende av en samsyn mellan stat och kommun kring övergripande planeringsförsättningar. Det är en utmaning för staden att staten saknar ett sammanvägt förhållningsätt till vägar och järnvägar, klimatanpassning och människors hälsa i den framväxande täta staden.



Antal planerade bostäder

Bostäder i	2013	2014	2015	2016	2017
Startade detaljplaner	3 700	7 200	10 750	2 600	1 685
Antagna/godkända detaljplaner	3 200	3 570	3 450	3 735	11 337
Markanvisningar	1 045	1 303	2 950	4 500	4 183

Antal färdigställda bostäder

År	Nybyggnad	Ombyggnad	Totalt
2013	2 303	265	2 568
2014	1 793	224	2 017
2015	2 298	255	2 553
2016	2 401	279	2 680
2017	2 027	174	2 201

FRAMTIDSFRÅGOR

- Lösa bostadsbristen
- Skapa boende för grupper som står långt från bostadsmarknaden
- Planera samordnat för realistisk utbyggnadstakt
- Anpassa staden till effekterna av klimatförändringar

Transportbehovet i den växande staden är en utmaning som kräver nya lösningar. Genom att långsiktigt satsa på hållbara resmöjligheter och ge mer plats för människorna utvecklar vi Göteborg till en grön och nära storstad. Under året har planering och genomförande av en rad större infrastrukturprojekt fortsatt i hög takt. Genomförandet av Västsvenska paketet fortgick. Planering för nya kollektivtrafiksatsningar tog nya steg med Sverigeförhandlingen. Planerna på Sveriges första linbana för kollektivtrafik, en idé från medborgarna i staden som fick lämna förslag inför Göteborgs 400-årsjubileum, blev allt mer konkreta.

Trafik

Viktiga förbättringsarbeten för trafikanterna

Det västsvenska paketet syns nu ordentligt i staden. De närmaste åren kommer boende, besökare och näringsliv att möta en stad i ständig förändring. Utmaningen är att få staden att fungera under byggtiden.

Debatten kring Västlänken har fortsatt medan detaljplaner och miljöprövning gått vidare. Byggandet av Marieholmstunneln pågick. Vid Centralstationsområdet grävdes för en ny Hisingsbro och för den nedsänkta förlängningen av Götaleden.

Under 2017 har trafiken.nu lanserat en mobil-app där man kan få push-notiser om trafikhändelser.

Det handlar också om att ta hand om den befintliga staden. Tyvärr har resursbrist medfört att få förbättringar skett för gående och cyklister. Under sommaren testades så kallade Parklets där parkeringsplatser i stället blev grönyta och uteservering. På Stenpiren skapades en grön oas mitt i stadsvimlet.

Framtidens kollektivtrafik allt närmare

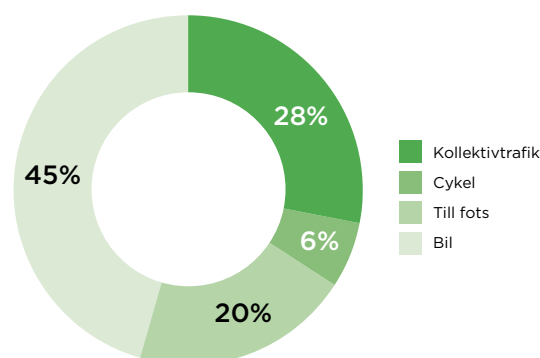
Ett förslag till målbild för stadstrafiken 2035 finns nu framme. Planeringen för en linbana över älven har gått vidare med sikte att ha den färdigställd till 2021.

Sverigeförhandlingen är ett regeringsuppdrag som bland annat ska förbättra kollektivtrafiken och öka bostadsbyggandet i storstadsregionerna. Göteborg och Västra Götalandsregionen har fattat beslut om ett avtal inom Sverigeförhandlingen. Avtalet innefattar satsningar på 7 miljarder kronor för fyra nya kollektivtrafikstråk kopplat till bygge av 45 680 bostäder. Avtalet innehåller också en satsning på åtta cykelstråk.

För utbyggnaden av ny stambana Stockholm-Göteborg har en överenskommelse träffats mellan Göteborg, Västra Götalandsregionen (VGR) och Sverigeförhandlingen. Samtidigt pågår diskussioner med Trafikverket om hur sträckan Göteborg-Borås ska hanteras i nationell plan för transportsystemet 2018–2029.

Allt fler reser mer

Fördelning av resor



Antalet personer som förflyttade sig i staden ökade, framför allt ökade antalet resor med kollektivtrafik. Under 2017 har resandet med spårvagnar ökat med 3,9 procent och bussar med 2,0 procent. Däremot minskade cykeltrafiken, jämfört med 2016 har den minskat med 4 procent. Biltrafikandelen är nu 45 procent mot 48 procent år 2011. Att bilresandet inte ökat som i övriga Sverige, kan höras samman med den allt mer besvärliga framkomligheten och parkeringssituationen i stadens centrala delar men även med att kollektivtrafiken utökats.

Fler spårvagnar i trafik

För att möta det ökade antalet resande med kollektivtrafik behöver antalet spårvagnar öka. Spårvagn M32 har visat rostproblem och vagnarna åtgärdas. I augusti meddelade Skiljenämnden sin dom kring tvisten om M32. Ett intensivt arbete med att få spårvagn M32 i trafikdugligt skick pågick och renoverade vagnar sätts successivt i trafik. Detta gav möjlighet till en viss utökning av spårvagnstrafiken.

Upphandling av ny spårvagn M33 har genomförts. Avtalet omfattar 40 spårvagnar med möjlighet till köp av ytterligare 60 vagnar.



Fler spårvagnar betyder ett större behov av depå för nattuppställning och underhåll. Den nya spårvagnsdepån på Ringön har påbörjats med spårarbeten.

Spåren slits och måste kontinuerligt underhållas. Underhållsarbeten har bland annat gjorts i Bergsjön och på Hisingen. Hållplats Svingeln har byggts om och arbetet med nya busshållplatser på Åkareplatsen har startat.

Cykelprogrammet rullade på

För att cyklister ska kunna ta sig fram både snabbare och säkrare bygger staden bredare pendelcykelstråk. Först ut att breddas blev cykelbanan längs Delsjövägen. På de korsande tvärgatorna har byggts cykelöverfarter där bilisterna i fortsättningen måste väja för cyklisterna.

Vinterväghållningen har förbättrats kraftigt genom att flera stråk nu sopsaltas. Sopsaltning minskar halkrisken jämfört med plogning och sandning.

Låncykelsystemet Styr & Ställ i Göteborg kommer i fortsättningen att vara öppet året runt istället för att cyklarna tas in under vintermånaderna. Det finns 1 000 cyklar utplacerade i centrala staden fördelade på cirka 70 stationer.

Ny teknik i trafiken

DriveMe är ett projekt kring självstyrande fordon. De första fordonen började åka på lederna under året. Staden deltar bland annat för att kunna utveckla trafiksystemet genom den nya tekniken.

I Göteborg pågår ElectriCity där man utvecklar lösningar för morgondagens kollektivtrafik. Genom att elektrifiera kollektivtrafiken kan problem med buller och luft minskas. På linje 55 kan du åka med tysta, avgasfria bussar som vid ändhållplatserna hämtar upp passagerare inomhus och drivs med förnybar el. Staden har under året avtalat om en fortsatt test med elbussarna till 2020.

Under året har i stort sett alla Göteborgs Stads olika parkeringsanläggningar fått nya betalautomater som drivs med solenergi. Nytt är att det går att använda alla bankkort vid betalning.

Mindre lastbilar på vägar och gator

Stadsleveransen med eldrivna små fordon innanför Vallgraven har utökats med ytterligare ett fordon under året. I ett annat projekt har man letat efter lösningar för att se till att bilarna in i lastgatan under Nordstan har mer last. Då bör antalet lastbilar där kunna halveras.

I slutet av året tog Göteborgs Hamn i drift en kombi-terminal i hamnområdet som ersättning för dagens terminal vid Gullbergsvass. Den innebär att lastbilsrörelser flyttas från centrala stan och att utsläppen minskar då godset kan köras på tåg en längre sträcka än tidigare.

Statistik för säkerhets skull

I Göteborg arbetar vi kontinuerligt med trafiksäkerhet. Men trots allt arbete når vi inte målet. Under 2017 har åtta personer mist livet i trafiken och 339 skadats måttligt eller allvarligt. Ofta är det cyklister som skadats i singelolyckor. Till detta kommer fotgängare som skadas när de ramlar, snubblar eller halkar.

Minskat resande med färdtjänsten

Antalet färdtjänstresor har under 2017 minskat, trots att antalet färdtjänsttillstånd ökat. Det utfördes knappt 800 000 färdtjänstresor vilket är 25 000 färre än året innan. Av resorna var 25 procent med flexlinjerna. En anledning till att antalet färdtjänstresor minskat kan vara den nya modell för grundtilldelning av resor som infördes från mars.

FRAMTIDSFRÅGOR



- Bygga en nära storstad med en hållbar trafiksituation
- Utveckla kollektivtrafiken och förbättra för cyklister
- Skapa nya lösningar för framtidens resande

Göteborgs Stad satsar på hållbar utveckling och minskad klimatpåverkan. Genom att använda stadsrummet som testarena för nya gröna lösningar blir Göteborg en modig föregångare. Göteborgs Stads tjänster bidrar till att det ska vara lättare att leva hållbart. Stadens verksamheter har aktivt jobbat vidare utifrån de ambitiösa program och planer som finns inom området.

Klimat och miljö

Viktigt förbättringsarbete för minskad miljö- och klimatpåverkan

Gryaab invigde och tog i drift en ny kväverenningsanläggning vilket minskar miljöbelastningen på havet. Genom Göteborg Energis satsning Bioprio, minskade de lokala utsläppen från fjärrvärmen med 92 000 ton CO₂. Miljöförvaltningen har besökt 100 fristående förskolor med fokus på kemikalieanvändning och varor som kan innehålla särskilt farliga ämnen, vilket har satt igång ett arbete med ersättningsprodukter hos verksamheterna. Smarta kartan vann Eurocities Award 2017 och är en digital plattform som visar invånare och besökare varor och tjänster som användarna kan dela, hyra, låna, ge och byta med varandra. Staden har satsat 17 miljoner kronor i stimulansmedel till projekt som bidrar till att miljömålen nås.

Jämfört med andra

Göteborgs Stad hamnade på plats 12 av 290 i tidskriften Aktuell Hållbarhets kommunrankning. Göteborg placerade sig tvåa bland de tre storstäderna. Göteborg kom återigen högst i rankningen bland mötes- och evenemangsstäder enligt Global destination sustainability index, GDSI. Återvinning, miljödiplomering av hotell och krogar, utsläpp av växthusgaser, trafiksituationen och system för låncyklar vägs in i mätningen av hur hållbar destinationen är.

Mindre avfall och bättre sortering

Mängden hushållsavfall ökade totalt sett med stadens ökande befolkning men minskar räknat per person. Det utsorterade matavfallet ökade. Staden har inlett ett test med insamling av förpackningsfraktioner i villahushåll, vilket kan ge kunskap om hur insamling av förpackningar och tidningar ska ske i framtiden. Äldreomsorgen har beslutat att alla stadens äldreboenden ska bli avfallssnåla. Under året har staden testat sorteringsstationer i offentlig miljö samt en nudgingkampanj för att minska antalet fimpar på gatan. Årets skräpmätningar visade på en minskning av nedskräpningen även om fimpar är ett fortsatt stort problem. Gryaab producerade 38 000 ton slam som är godkänt för jordbruksanvändning och delar av slammet har spridits på åkermark.

Energi och klimat

Stadens energi- och klimatrådgivning har genomfört cirka 90 företagsbesök. De har även drivit projektet Coacher för energi och klimat som vänder sig till mindre företag. Stadens idrottsanläggningar görs mer energieffektiva vilket resulterat i att Isdala och Slottsskogsvallens idrottscentrum har anslutits till fjärrvärme. Business Region Göteborg AB har fått i uppdrag att starta ett klimatprotokoll vilket innebär att ett långsiktigt samarbete mellan Göteborgs Stad, organisationer och företag ska upprättas för att bidra till att nå stadens klimatmål.

Lokalförvaltningen har tagit fram ett solenergi-program för sina fastigheter, en satsning som kommer innebära en årlig elproduktion om cirka 2,7 GWh. De arbetade även vidare med Vi kan påverka, där barn och personal får en förståelse för energi och klimatpåverkan. Projektet är fortsatt mycket uppskattat och under 2017 uppgick energibesparingen till 263 MWh. Arbetet med Fossilfri Förskola har startat och utmaningar har identifierats. Arbetet går nu vidare för att hitta nya innovativa lösningar ihop med kemiklustret och Chalmers.

Göteborg Stads Leasing AB och park- och naturförvaltningen använder i ett projekt elmaskiner som laddas med hjälp av solpaneler på minibussar. Effekten är mindre utsläpp från både fordon och maskiner men även minskat buller. Parkeringsbolaget har ersatt 910 betalautomater med nya som drivs av solceller vilket minskar elförbrukningen med cirka 950 MWh/år.

Fjärrvärmeprojektet CELSIUS gick i mål efter fyra framgångsrika år. Projektet vann utmärkelsen EU Sustainable Energy Award för sitt arbete med att utveckla och främja fjärrvärme i Europa.

Djur och natur

Stadens riktlinjer för kompensationsåtgärder för natur- och rekreationsvärden i plan- och exploateringsprojekt har reviderats så att även ekosystemtjänster ska ingå.

Kontinuerliga investeringar i värdefulla trädmiljöer både i stadens parker och längs gator och alléer genomförs för att värna om parkmiljöerna och den biologiska mångfalden. Detta för att bidra till ökad artrikedom bland stadens träd och skapa helt nya miljöer som till

exempel fruktlundar. Fastighetskontoret testar ekosystembaserat skogsbruk i ett område i nordöstra Göteborg. I oktober invigdes mjölkgården Häljeredes Gård som numera är en modern mjölkgård med biogasanläggning. Gården är en visningsgård dit göteborgare är välkomna för att se ett hållbart jordbruk där robotar sköter det mesta.

Vatten och hav

För att staden ska stå bättre rustad för framtida klimatförändringar har kretslopp och vatten fått ett utökad ansvar för samordning av dagvatten och skyfall. Vid årsskiftet började en ny VA-taxa gälla med en separat avgift för dagvatten.

Gryaab AB behandlade 138 miljoner kubikmeter vatten på Ryaverket vilket är normalt och reningsverksamheten uppfyllde samtliga miljökrav med god marginal.

Vår konsumtion och livsstil

För att möta efterfrågan på begagnade möbler och reparation av inredning finns nu ett nytt avtalsområde i staden för återbruk av inredning. Intraservice fortsatte sitt arbete med Hållbar IT och har utrett förekomsten av konfliktmineraler i produkter.

Göteborgs Stads kanal för hållbara livsstilar, GreenhackGBG, fanns på plats på kulturkalaset med ett välbesökt Green Corner som erbjöd aktiviteter kring klimatsmart mat. Appen Svalna lanserades och nu kan göteborgare få kunskap om vilken klimatpåverkan deras konsumtion har. Forskare i hållbar konsumtion på Chalmers, och staden har tagit fram appen i samverkan.

Två testbäddar för kommersiell odling har anlagts i Angered och i Skogome inom projektet Stadsnära odling. Totalt 18 arrendatorer finns nu och flertalet av dem har startat företag och säljer sina produkter direkt till kunder eller till restauranger.

Ett vakande öga

Genom utvecklad kontrollmetodik för att upptäcka och stävja matfusk upptäckte miljöförvaltningen ett omfattande matfusk hos tre grossister. Miljöförvaltningen har utvecklat ett arbetssätt som innebär samarbete med andra myndigheter för en effektivare tillsyn av oseriösa verksamheter. Detta ledde bland annat till att två svartklubbar upphörde. Tidsåtgången för att hantera klagomål på buller från bygg- och rivningsprojekt har fortsatt att öka, ärendena har blivit större och mer komplexa.

Göteborgspriset för hållbar utveckling

Pristagare 2017 var den chilenska arkitekten Alejandro Alavena under temat hållbar design. Alejandro och hans byrå, Emental, har en designfilosofi som inkluderar medborgare som en del av lösningen istället för en del av problemet.



Produktion av förnyelsebar el och biogas – 2014–2017 i GWh

Verksamhet	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Utfall 2017	Målvärde 2017 Gbg energi
Produktion av förnyelsebar el GWh	124	141	120	124	138
Produktion av biogas GWh	137	210	141	97	179

Källa: Göteborg Energi

Produktionen av biogas inkluderar inte biogas från matavfall.

Program för miljöanpassat byggande – 2012–2017

Procent	Målvärde	2013	2014	2015	2016	2017
Andel färdigställda bostäder i markanvisningar enligt programmet för miljöanpassat byggande		53	77	80	73	95

FRAMTIDSFRÅGOR

- Skapa och behålla goda livsmiljöer när staden utvecklas och förändras
- Att nå de lokala miljökvalitetsmålen till 2020
- Klara miljökvalitetsnormer för vattenförekomster

Göteborgs Stad arbetar aktivt för att skapa möjligheter för människor som idag står långt ifrån arbetsmarknaden att komma in i arbetslivet genom att matchas till jobb i branscher som ropar efter arbetskraft. Det handlar både om att erbjuda utbildning, hjälp att söka jobb, och om att ge nya möjligheter till kunskaper och vidareutveckling.

Vuxenutbildning och arbetsmarknadsinsatser

Viktigt förbättringsarbete för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Insatser för att underlätta ungas som äldres inträde på arbetsmarknaden och till utbildningssystemet var en viktig del i stadens förbättringsarbete inom området. Inom ramen för dessa insatser märks utvecklingsarbetet kring Stegvisa jobb och kunskapslyft samt den kompetensförsörjningsplan som togs fram i samverkan mellan Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV) och Business Region Gothenburg AB. Under 2017 öppnade kompetenscenter Angered vilket innebar att stadens fyra kompetenscenter var i drift under året.

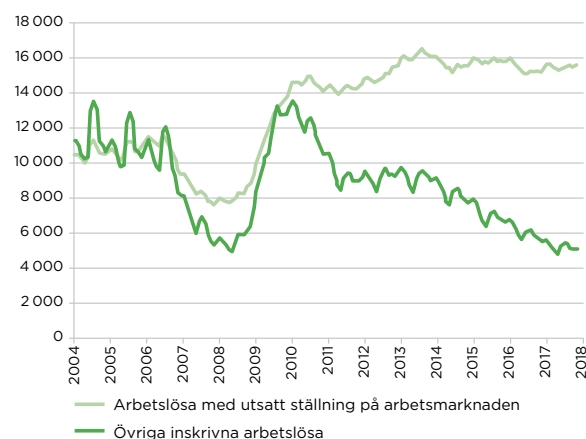
Fortsatt delad arbetsmarknad

Göteborgsregionen var under 2017 inne i en stark period av tillväxt och antalet arbetslösa minskade. Konjunktursvängningarna återspeglas i sysselsättningen där utrikesfödda har det svårare i lågkonjunktur än inrikes födda.



Arbetslösheten är högre i Göteborg än i kringliggande kommuner. Förvärvsfrekvensen varierar också mellan olika stadsdelar och områden i staden. Andelen långtidsarbetslösa i åldern 25–64 år är högst i östra Bergsjön och i södra Angered. Det finns också en tydlig matchningsproblematik där många arbetssökande inte uppfyller efterfrågade kompetens- eller profilkrav. Det gäller främst arbetslösa med en utsatt ställning såsom personer födda utanför Europa, personer under 24 år och över 50 år, funktionshindrade samt de med endast förgymnasial utbildning.

Arbetslöshetens utveckling i Göteborg 2004–2017 (16–64 år)



Arbetslösa med utsatt ställning: förgymnasial utbildning, personer med funktionsnedsättning som medför arbetsnedsättning, arbetslösa i åldern 55–64 år, utomeuropeiskt födda. Till och med oktober 2017. Källa: Arbetsförmedlingen

Stegvisa jobb och kunskapslyft

Förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning startade under 2017 arbetet med att implementera modellen för stegvisa jobb- och kunskapslyft. Modellen bygger på stegvis utbildning anpassad både för deltagare och arbetsmarknadens behov av arbetskraft. Målsättningen är att förenkla vägen in på arbetsmarknaden och samtidigt skapa motivation och möjligheter att gå vidare i en stegvis kompetensutveckling mot jobb och yrkeskunnande.

Stegvis utbildning

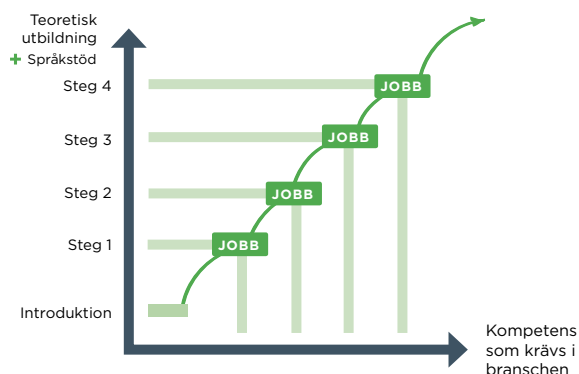


Bild: Arbetsmarknad och vuxenutbildning

Varje branschsteg inleds med en introduktion till branschen. Här får deltagare insyn i vilka olika arbetsuppgifter och arbetsplatser som finns i branschen, de får gå på studiebesök och pröva på att utföra konkret arbete och få kunskap om villkor, rättigheter och skyldigheter. Syftet är att deltagaren ska skapa sig en realistisk bild av vad det innebär att arbeta inom en viss bransch. Under introduktionen bedöms deltagarens förutsättningar att arbeta i branschen och hen får också stöd av skolan med att avgöra vilket steg de ska börja på utifrån sina förutsättningar och arbetslivserfarenhet. Såväl branschintroduktion och de olika utbildningsstegen sker med yrkessvenska och extra språkstöd utifrån deltagarens individuella behov. Under 2017 utvecklades tre stycken yrkessteg inom äldreomsorg, industri och tillverkning samt storkök.

Vårdsteget

Branschintroduktion Äldreomsorg

- Steg 1: Serviceassistent
- Steg 2: Vårdbiträde
- Steg 3: Undersköterska med inriktning äldreomsorg
- Steg 4: Undersköterska

Vuxenutbildning – några nyckeltal

	2015	2016	2017
Nettokostnad (mnkr)	394	372	467
Nettokostnadsutveckling (%)	0,8	-5,6	25,5
Antal köpta helårsplatser	12 737	12 318	12 810
- varav grundläggande vuxenutbildning	1 763	1 623	1 463
- varav gymnasial vuxenutbildning	4 551	4 430	4 577
- varav svenska för invandrare (sfi)	6 355	6 208	6 717
Yrkeshögskola (yh)	1 368	1 524	1 626



Nettokostnaden för den kommunala vuxenutbildningen ökade under 2017 med 25,5 procent. Förklaring till kostnadsutvecklingen är främst av teknisk karaktär då NAV erhållit finansiering för stora delar av SFI-utbildningen som kommunbidrag och inte som tidigare genom överföring av statsbidrag för schablonmedel avseende kommunens flyktingmottagande. Kommunbidraget har också utökats under 2017 då nämnden kompenenserats för det nya åtagandet om att erbjuda behörighetsgivande utbildning på gymnasial nivå för personer som önskar detta.

Utbildningsvolymen ökade under 2017 och då främst avseende SFI (svenska för invandrare). Orsaken var att många av de flyktingar som kom till Göteborg under 2015 erhållit uppehållstillstånd och under 2017 påbörjat SFI-utbildning.

FRAMTIDSFRÅGOR

- Öka förutsättningarna för grupper som står långt från arbetsmarknaden att komma i arbete.
- Minska studieavbrotten och underlätta ingången till vuxenstudier.

Stark tillväxt med fortsatt ökande sysselsättning och minskad arbetslöshet. Utvecklingen av företagsklimatet krävde ökat fokus och prioritet. Den samlade volymen i hamnarna var oförändrad trots en kraftig nedgång i containerhamnen. Besöksnäringen ökar.

Näringsliv och turism

Viktigt förbättringsarbete för företagandets villkor

Under året har program för stadens arbete med näringslivsfrågor respektive besöksnäringen tagits fram och de beräknas antas under 2018. Dessutom har ett innovationsprogram antagits, som ger förutsättningar för ett strukturerat arbete med innovation i stadens verksamheter. Dessa tre program har ett fokus på stadens arbete, tillsammans kommer de att bidra till ökad tydlighet och samordning. Långsiktigt innebär det bättre förutsättningar för företagandet och därmed stadens möjligheter att nå målen inom dessa områden.

Göteborg medverkar aktivt för att vi bättre ska möta de utmaningar som kommer med en växande stad och en ökande befolkning. Det gör vi genom att vara en aktiv testbädd för innovativa och hållbara lösningar där vi har flest antal testbäddar i Sverige. En testbädd kan vara fysiska eller virtuella miljöer i verkliga stadsmiljöer eller i laboratorier, där företag, akademi och andra organisationer ska kunna samverka. Syftet är att gemensamt utveckla, testa och införa nya produkter, tjänster, processer eller organisatoriska lösningar.

Det som begränsar fortsatt utveckling är framförallt bristen på rätt kompetens, som är ett tydligt hinder för staden, regionen och företagen. Teknikutveckling, till exempel digitaliseringen, gör att gamla yrken försvinner och nya tillkommer i en allt snabbare takt. Många av de jobb som vi har om 20 år finns ännu inte, vilket ställer höga krav på flexibilitet i både utbildningssystemet och hos arbetskraften.

Det regionala perspektivet

Ekonomisk tillväxt drivs av storstadsregioner som konkurrerar om kompetens och kapital på en global marknad. Näringslivet känner inte av några kommungränser, utan har snarare regionen som plattform för att nå sina marknader runt om i världen. Ju större region, desto större förmåga att generera tillväxt.

Flera internationella jämförelser placerar Göteborgsregionen högt:

- Innovationer - EU Regional Innovation Scoreboard 2016, innovationsledande bland 214 regioner
- Konnektivitet - European Cities and Regions of the Future 2016/2017, rankades som 9 av 468 städer/regioner
- Tillväxtpotential - Performance Index 2014, rankades som 10 av 117 regioner

- Konkurrenskraft - Europe 2020 Regional Index 2015, rankades som 5 av 268 regioner
- Kompetens - Global Cities Talent Competitiveness Index 2017, rankas som 5 av 46 städer
- Hållbar destination för turism - Global Destination Sustainability Index, utsedd till ledande hållbar destination i världen

Näringsliv

Den ekonomiska utvecklingen i göteborgsregionen har under året varit mycket stark. Konjunkturindexet för regionen låg under senhösten 2017 på en nivå som är högkonjunktur med en jobbtillväxt strax under tre procent. Antalet lediga jobb är fortsatt stort och arbetslösheten fortsätter att vara lägst bland storstadsregionerna i Sverige.

- + 5,3 % tillväxt i lönesumma, total (motsvarar 1,8 mdkr i reala kronor)
- + 2,3 % sysselsättningstillväxt (sysselsatta 538 700 jämfört med 526 700 år 2016)
- - 0,3 %-enheter arbetslöshet, på årsbasis (5,6 % jämfört med 5,9 % år 2016)
- 752 (750) branscher i GR-kommunerna, vilket motsvarar 92 % av de som finns i Sverige

Trots den positiva ekonomiska utvecklingen de senaste åren, kommer uppgången i företagsklimatet enligt SKL:s Insiktmätning att brytas 2017 (preliminärt resultat, slutligt resultat för 2017 presenteras i april). Det är av stor vikt att fortsätta det långsiktiga arbetet med förbättring av företagsklimatet.

Logistik

Göteborgsregionens strategiska läge i Skandinavien, med en internationell flygplats med flygfrakt samt Skandinavien största hamn, gör regionen till Sveriges främsta logistiknav.

Eftersom inget beslut fattades under 2017 om statlig medfinansiering av en farledsför djupning är det fortsatt en avgörande fråga för hamnens konkurrensförutsättningar. Farledsför djupningen är mycket viktig för möjligheterna att återta volymer som förlorats till andra hamnar.

Göteborgs Hamn AB hade stort fokus på att utveckla ytor nära hamnen för lager- och logistikbyggnader, där utfyllnad av nya områden pågår. Det blir allt viktigare för en hamn att kunna erbjuda logistiktjänster i hamnområdet för snabb omlastning av gods.



Den totala godshanteringen i Göteborgs hamn uppgick till 40,8 miljoner ton, vilket är i nivå med 2016. Containervolymen minskar för femte året i rad och för 2017 var minskningen mycket stor, -19 procent jämfört med 2016. Främsta orsaken är minskad trafik på grund av upprepade fackliga konflikter i containerhamnen. Samtidigt ökade bilvolymerna och Göteborg är nu Skandinaviens största bilhamn. Den intra-europeiska roro-trafiken ökade för tredje året i rad på grund av utökat linjenät och högre frekvens. Energihamnen hade fortsatt rekordhög volym, antal anlop under 2017 var 6 200, med en sammanlagd bruttovikt på 148 miljoner ton, vilket är i nivå med 2016.

Besöksnäring

Året har kännetecknats av en stark konjunktur och tillväxt för besöksnäringen i Göteborg, om än inte lika kraftig som de närmast föregående åren, framförallt beroende på kapacitetsbrist. Under 2017 såldes ca 4,8 miljoner gästnätter på hotell och vandrarhem i Göteborgsregionen. Det är en ökning med cirka 2 procent jämfört med 2016.

Några siffror från året: ett evenemangsår med 351 (407) evenemang och 1,8 (1,8) miljoner besökare. Liseberg hade 3,1 (3,1) miljoner gäster och visar en stabil resultatnivå över flera år. Halloween överträffade alla förväntningar och bidrog starkt till att ytterligare stärka Göteborg som en stad att besöka på hösten. Stadsteatern gjorde ett publikmässigt mycket starkt år med cirka 117 (93) tusen besökare och 82 procent (73 %) beläggning.

Göteborg & Co är ansvariga för fullmäktigemålet göteborgarnas möjlighet att turista i sin egen stad skall öka. Flera samarbeten med Jämlikt Göteborg, stadsdelar

och andra har pågått under året för att tillsammans finna lösningar och skapa möjligheter i staden.

Planerna för en ny arena i evenemangsstråket har tagit tydligare form och ett förslag presenterades i slutet på året. Ett beslut om ny arena kan fattas under 2018 och skulle innebära avsevärt bättre möjligheter att öka utbudet av evenemang.

Näringsliv och besöksnäring

1 000-tal	2013	2014	2015	2016	2017
NKI Företagsklimat	i.u.	67	68	69	68
Containers – TEU	858	837	820	798	644
Roro – enheter	557	549	532	538	593
Gästnätter – Hotell	3 800	4 100	4 500	4 700	4 800
Besökare Lisebergs-parken	2 800	3 100	3 100	3 100	3 100
Antal evenemang	374	430	348	407	351
Antal evenemangs-besökare	1 400	1 300	1 500	1 800	1 800

FRAMTIDSFRÅGOR

- Förbättra företagsklimatet
- Värna en konkurrenskraftig hamn
- Genomföra de näringslivsstrategiska, besöksnäringssamt innovationsprogrammen

Stadens arbete med jämställdhet och mänskliga rättigheter har varit till nytta för medborgare och brukare, men stora variationer finns i vilken omfattning verksamheterna tar sig an arbetet.

Jämställdhet och mänskliga rättigheter

Viktigt förbättringsarbete för att tillgodose möjligheterna att få en likvärdig tillgång till stadens tjänster och service

Människor i alla åldrar, av olika kön och med olika bakgrund har i större utsträckning besökt olika kultur-evenemang efter det att utbudet breddats. Kulturförvaltningen, samt bolagen Göteborg & Co AB och Got Event AB är organisationer som systematiskt sett över sina utställningar, scenkonstföreställningar och programverksamhet.

Både stadsdelar, fackförvaltningar och bolag har börjat inkludera ett likabehandlingsperspektiv i sina verksamhets- och affärsplaner för att få en bättre systematik i mänskliga rättighetsarbetet. Syftet är att när rutiner, prioriteringar och beslut ändras får de som är i kontakt med verksamheterna sina rättigheter bättre tillgodosedda.

Dessa organisationer tillsammans med Liseberg AB, har också arbetat systematiskt för att andelen anlitade kulturutövare ska bli jämställd. Arbetet har lett till att en lika stor andel verk av kvinnliga och manliga konstnärer förvärvats till konstmuseet och att andelen kvinnliga och manliga artister på stadens scener blivit jämn. Även idrotts- och föreningsförvaltningen och park- och naturförvaltningen har systematiskt arbetat in ett jämställdhetsperspektiv när de planerat nya anläggningar och park- och naturområden. Ett exempel är Vasaparkens lekpark där utformningen har gjorts utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

De flesta av stadens förvaltningar och bolag tar fram likabehandlingsplaner utifrån ett arbetsgivarperspektiv, men planerna har inte bidragit till samma positiva utveckling som ovan.

Satsningar för ökad integration och rätt till arbete och bostad

Satsningar har gjorts under året med fokus på rättighetsfrågor. Bland annat har Älvstranden AB i samverkan med näringslivet utvecklat arbetssätt som möjliggör att alla oavsett bakgrund ska ha lika rätt till den centrala delen av staden. Ett av projekten är Vattenvana, som i samverkan med seglarsällskapet GKSS, har skapat möten och ömsesidig integration för nästan 600 barn och unga. Även förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning har haft projekt under året för att korta

vägen till arbete eller studier för utrikesfödda och nyanlända. Vidare har Framtidenkoncernen tagit fram en gemensam uthyrningspolicy, där de tidigare kraven på inkomstnivåer och boendereferenser tagits bort för att säkerställa att lägenheter fördelas rättvist.

Stöd till elever för att bryta könsstereotypa utbildnings- och yrkesval

Studie- och yrkesvägledningen har en viktig roll i att stödja elever till att förhålla sig kritiska till normer och värderingar kring utbildning och yrkesval. Med stöd av Vägledningscentrum började samtliga gymnasieskolor ta fram en plan för studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar under läsåret 2017/2018. Även ett motsvarande arbete på 35 grundskolor avslutades 2017 med hjälp av centrat. Under året har centrat även bedrivit ett arbete med all personal kring normkritik, demokrati och mänskliga rättigheter. Olika metoder håller på att tas fram som kan användas ute på skolorna.

Ökat antal anmälningar om kränkande behandling på skolor

Under senare år har rektorerna fått information om lagstiftning och rutiner i händelse av att en elev blir utsatt för kränkande behandling. Insatserna har fått effekt då antalet anmälningar ökat betydligt. Många skolor har bland annat arrangerat temadagar kring mänskliga rättigheter. Det förebyggande arbetet med fokus på normer behöver dock utvecklas och en kartläggning har påbörjats för att se vilka de största utmaningarna är.

Kunskapshöjande satsningar på mänskliga rättigheter

Som en del av det förstärkta uppdrag staden fått i och med att EuroPride, Europas största hbtq-arrangemang, för första gången firas i Göteborg 2018, inledde stadsledningskontoret och Stadsteatern ett samarbete hösten 2017. I slutet av november genomfördes tre dagar på Stadsteatern med kompetenshöjande seminarier och samtal för anställda i staden. Den kunskapshöjande mobiliseringen fortsätter under 2018.

Andra utbildningar riktade till stadens medarbetare har fokuserat på att öka kunskapen för och förståelsen om hur rasism påverkar människors villkor och samhällets



utveckling. Ett annat fokusområde har varit nationella minoriteter och vad det innebär att ingå i det finska förvaltningsområdet.

Levande Historia, vars syfte är att stödja satsningar inom skolan i demokrati och mänskliga rättigheter, har i samverkan med olika nätverk och aktörer haft aktiviteter med kulturinslag för att nå målgruppen ungdomar. Levande Historia har under året även medverkat till genomförandet av studiedagar för lärare.

Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer har bildats

Rådet består av representanter från den romska minoriteten och politiker från kommunstyrelsen. Under hösten har rådet haft två sammanträden. Rådet som ska agera som rådgivande instans för kommunen i strategiska frågor som rör den nationella minoriteten romers levnadsvillkor kommer att fokusera på utbildning och språk samt socialtjänst och boende.

Staden har fått sin första hbtq-plan

Staden fick 2017 sin första plan med fokus på hbtq-personers livsvillkor. Utifrån denna påbörjade i höstas Göteborgs universitet, på uppdrag av stadsledningskontoret, en större studie om arbetsmiljön för hbtq-personer anställda i staden. Studien kommer att presenteras sommaren 2018. Likaså utförde Nationella sekretariatet för genusforskning en förnyad normkritisk granskning

av stadens hemsida goteborg.se på uppdrag av konsument- och medborgarservice. Granskningen kommer att presenteras i februari 2018.

Höjd ambition i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

En person med samordningsuppdrag för att koordinera och stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har tillsatts. För att säkerställa alla göteborgares, särskilt ungas, rätt att leva ett liv fritt från våld och förtryck har även en kartläggning av det hedersrelaterade våldet och förtryckets omfattning och karaktär påbörjats. Den görs tillsammans med Stockholm och Malmö, ska presenteras under 2018 och har en intersektionell ansats där hbtq-personers utsatthet kommer att belysas. Parallellt med kartläggningen har även arbetet med en plan mot hedersrelaterat våld och förtryck påbörjats.

FRAMTIDSFRÅGOR

- Motverka en ökad polarisering i Göteborg
- Bidra till att skapa likvärdig tillgång till stadens tjänster och service
- Motverka stereotypa normer kring kön i arbetet mot våld



Under året påbörjades och genomfördes ett antal aktiviteter för att minska skillnaderna i livsvillkor för göteborgarna. Arbetet med barn och familjer stärktes. Ungdomsmottagningarna började ha öppet på lördagar. Insatserna gjordes i samverkan, inom Göteborgs Stad eller med andra, till exempel Västra Götalandsregionen. I Göteborgs Stads budget för 2017 var målet för arbetet med folkhälsa prioriterat: Göteborg ska vara en jämlik stad.

Folkhälsa

Viktigt förbättringsarbete för barn och familjer

Under 2017 bedrevs ett samarbete med Västra Götalandsregionen (VGR) med målsättningen att förbättra uppväxtvillkoren för barn och unga genom att stärka familjen. Under 2017 anställde alla stadsdelar var sin koordinator för FCA. Dessa personer ska arbeta med att samordna och driva utvecklingen i stadsdelen. En av utgångspunkterna för koordinatorernas arbete är barnkonventionen.

Ytterligare två familjecentraler öppnade i Göteborg under 2017, en i Lövgränd och en i Kungälv. I en familjecentral ingår öppen förskola, BVC, socionomer och barnmorskemottagning. På vissa familjecentraler i Göteborg medverkar även andra aktörer så som folk- tandvården och bibliotek.

Satsningar på ungdomsmottagningarna

De sex ungdomsmottagningarna i Göteborg fick 2017 drygt sju miljoner från staten till insatser inom området psykisk hälsa. En del av pengarna gick till att hålla öppet på lördagar för att öka tillgängligheten. Ungdomsmottagningarna satsade även på riktad gruppverksamhet för ungdomar som utsatts för sexuella övergrepp. Merparten av pengarna gick till att förstärka arbetet med psykisk hälsa, både på mottagningarna och i det utåtriktade arbetet på till exempel skolor.

Vad är jämlikhet?

På uppdrag av Göteborgs Stad genomförde Göteborgs Universitet hösten 2017 kursen Jämlik hälsa – teori och praktik för en socialt hållbar samhällsutveckling, 7,5 högskolepoäng. Deltagare på kursen var tjänstepersoner och politiker från VGR och Göteborgs Stad. Syftet med kursen var att ge deltagarna kunskap om livsvillkor och hälsa samt kunskap om hur ett effektivt jämlikhetsarbete kan bedrivas. Kursen var fullteknad från start. De synpunkter som framkommit i deltagarnas utvärdering kommer att utgöra ett underlag inför kommande upphandling.

Arbetet med att ta fram en webbutbildning om jämlikhet påbörjades under året. Utbildningen kommer att lanseras i början av 2018.

En jämlik stad

I Göteborgs Stad pågår ett arbete som heter Jämlikt Göteborg. Jämlikt Göteborg är stadenövergripande vilket innebär att det omfattar alla nämnder och styrelser. Arbetet är organiserat i en samordningsgrupp och fem fokusområden. Samordningsgruppen består av förvaltningschefer samt direktörer och fungerar som strategisk ledning. För varje fokusområde finns en fokusledare. Fokusledaren har ett övergripande ansvar att driva arbetet i hela staden.

Fokusområdena är:

- Ge varje barn en god start i livet (0–6 år)
- Ge barn fortsatt goda förutsättningar genom skolorna (6–18 år)
- Skapa förutsättningar för arbete
- Skapa hälsofrämjande och hållbara livsmiljöer
- Skapa strukturella och övergripande förutsättningar

Under 2017 rapporterade fler nämnder och styrelser mer än tidigare att de bidrar till arbetet med budgetmålet Göteborg ska vara en jämlik stad.

FRAMTIDSFRÅGOR

- Genomföra Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026





I barnfrågor är det ofta lätt att nå enighet kring retoriken, men i det praktiska arbetet finns det andra intressen som också väger tungt. Målkonflikter uppstår och det blir nödvändigt att prioritera. Göteborgs Stad slog vakt om barnets bästa genom att alltid belysa frågor ur barnens perspektiv innan beslut och genom att låta barn ha inflytande i frågor som rör dem.

Barn

Viktigt förbättringsarbete för barn

De flesta kommunala frågor rör barn, direkt eller indirekt. Därför har Göteborgs Stad ett antal arbetssätt för att fånga barns perspektiv i olika frågor. Göteborgs stad vidtog åtgärder för att få med barnperspektivet innan beslut togs. Kommunfullmäktige beslutade att varje nämnd och bolag skulle belysa barnperspektivet i beslutsunderlag. Dessutom fanns Göteborgs stads verktyg för barnkonsekvensanalyser, vilket lyfte fram barnens perspektiv i stadsplaneringen.

Inför de flesta beslut innebar barnperspektivet tänkbara konsekvenser för barn analyserades men det innebar också att barnen själva gav sin syn på saken. I Angered skapade Unga Stadsutvecklare en helt ny mötesplats, Youngered, och ungdomsfullmäktige deltog i remissförfarandet kring stadens nya arkitekturprogram. Under året hade barn och unga inflytande på utformning och innehåll av platser för lek och rörelse bland annat i Vasaparken, Bergskristallsparken och Nya Flatåsparken.

Barnens perspektiv vinner inte alltid

Barns plats, eller brist på plats, i den förtätade staden är uppenbar. Det konstaterades att i såväl genomförd som pågående planering rädde det brist på lösningar för det kommunala servicebehovet, i synnerhet förskolor och skolor. Exempelvis vid byggandet av Östra Kvillebäcken ökade antalet bostäder under planarbetet medan antalet förskolor förblev oförändrat. Förskolegårdarna blev 200 till 400 kvadratmeter, vilket innebar tre till sju kvadratmeter per barn. Det var långt under Boverkets rekommendation på 40 kvadratmeter per barn i förskola. För att lösa detta förväntades förskolorna istället använda allmänna ytor i närliggande parker. Politiska uppdrag, utredningar och arbetsgrupper påbörjades under året för att hitta lösningar och återhämta balansen så att barns självklara plats i staden säkras.

Målkonflikter i verksamheter för barn

De nationella målen inom utbildningsområdet är högt satta och ibland sätter det ena kravet käppar i hjulet för det andra. Exempelvis var Göteborgs Stad som huvudman för skolor ålagd att se till att varje elev fick den

garanterade undervisningstiden samt att all undervisning bedrevs av en lärare med behörighet både i ämnet och aktuell årskurs. Det fanns dock inte tillräckligt med lärare att rekrytera för att uppfylla det senare kravet. Eleverna fick den garanterade undervisningstiden och behörigheten var hög men inte alltid fullkomlig. Göteborgs Stad vidtog åtgärder för att i högre grad rekrytera lärare.

Inom den sociala barnavården kan lagstiftningens utformning medverka till att föräldrars delaktighet prioriteras framför barnens. När barn riskerade att fara illa på grund av brister i hemförhållanden och bristande föräldraförmåga kan det emellertid finnas intressekonflikter mellan barn och föräldrar. Barnens delaktighet och inflytande stärktes genom att socialtjänsten under ett antal år arbetat med BBIC (Barns behov i centrum). Placerade barn har egna, särskilt utsedda barnsekreterare som har regelbunden kontakt med barnet.

För barn i svårigheter finns mycket som pekar på vikten av tidiga insatser och helhetssyn på barnets situation. Trots det uppenbara behovet fanns det ändå brister i samverkan kring barn och unga. Det stadenövergripande arbetet i Jämlikt Göteborg som involverar alla stadens nämnder och styrelser, syftade dock till att skapa ett tvärsektoriellt, långsiktigt och generellt arbete.

FRAMTIDSFRÅGOR

- Värna plats för barns behov av lek och rörelse när staden växer
- Ta tillvara barn och ungas kompetens tidigt i processer kring stadens utveckling



3

GÖTEBORGS KOMMUN FINANSIELL ANALYS

Med Göteborgs kommun avses nämnderna och övriga poster inom den skattefinansierade verksamheten. I detta block analyseras kommunens finansiella ställning och utveckling ur ett antal perspektiv. I blocket återfinns även en sammanställning över finansiella nyckeltal och avslutningsvis görs en kort beskrivning av stadsdelsnämndernas och facknämndernas ekonomiska utfall följt av kommunens driftsredovisning.



GÖTEBORGS KOMMUN

FINANSIELL ANALYS

65

Finansiell analys av Göteborgs kommun

En finansiell analys görs av Göteborgs kommun där utveckling, trender och helhetsperspektiv är viktiga inslag. Analysen ska ge förutsättningar att bedöma organisationens förmåga att finansiera en kvalitativt god verksamhet både på kort och lång sikt.

72

God ekonomisk hushållning, balanskravsutredning och resultatutjämningsreserv

I detta avsnitt görs en analys av kommunens ekonomiska utveckling med avseende på begreppet god ekonomisk hushållning och de riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt. Därefter följer en beskrivning av balanskravet och en balanskravsutredning genomförs. Avslutningsvis redovisas kommunens resultatutjämningsreserv, även kallad RUR.

74

Finansiella nyckeltal – kommunen

Ett antal finansiella nyckeltal redovisas över en femårsperiod. Här finns också kommunens skattesats.

75

Stadsdelsnämnder – ekonomiskt utfall

Stadsdelsnämndernas ekonomiska utfall för året analyseras.

76

Facknämnder – ekonomiskt utfall

Här redovisas en kort analys av större facknämnders ekonomiska utfall.

77

Driftsredovisning

Driftsredovisning ska enligt lagstiftning finnas med i årsredovisningen.

Göteborgs kommun redovisade ett strukturellt resultat på 533 mnkr för år 2017. De ekonomiska marginalerna stärktes därmed något i jämförelse med de senaste åren. Trots det bedöms marginalerna fortsatt vara låga med tanke på de finansiella utmaningar Göteborgs kommun står inför. Resultatet på sista raden var 2 128 mnkr och i detta räknas poster av engångskaraktär med. Investeringsvolymen som ökade i förhållande till föregående år är under uppgång då Göteborg står inför en stadsutveckling av stora mått.

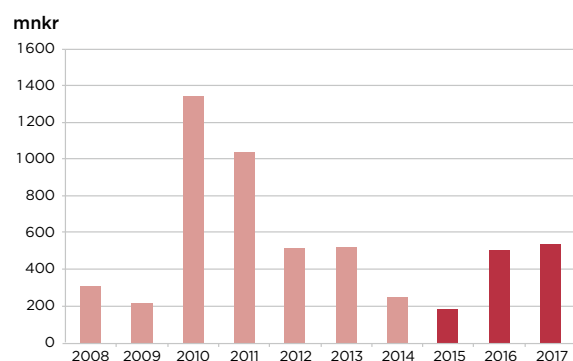
Finansiell analys av kommunen

I detta avsnitt görs en finansiell analys av Göteborgs kommun. Det avser den del av kommunens verksamhet som skattefinansieras.

Diagrammen nedan visar utfall över en tioårsperiod för att ge en bild av utvecklingen över tid och möjlighet till en grov trendbedömning. Analysen däremot har fokus på utvecklingen under verksamhetsåret som gått och de närmast föregående åren.

Årets resultat och resultatutveckling

Strukturellt resultat



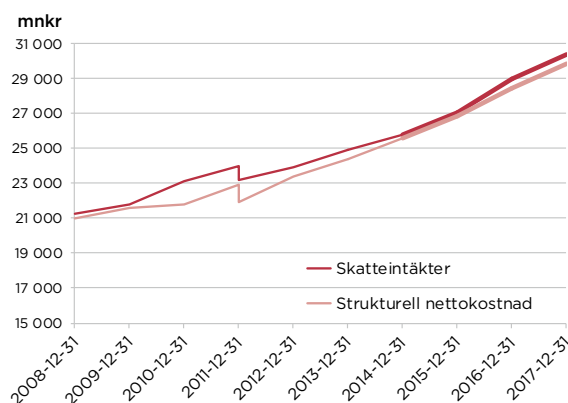
Strukturell nettokostnad består av verksamhetens nettokostnader exkl. jämförelsestörande- och extraordinära poster, reavinster samt utdelningar. Denna ställd mot skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning ger strukturellt resultat.

Göteborgs kommun redovisade ett resultat på sista raden på 2 128 mnkr för 2017. Men för att se det underliggande löpande driftresultatet och analysera vad detta står för i ett längre perspektiv redovisas även ett resultat där engångsposter av olika slag inte medräknas. Detta resultat benämns som det strukturella resultatet. Diagrammet ovan visar det strukturella resultatet över en längre tid. För året uppgick det resultatet till 533 mnkr och innebär att de ekonomiska marginalerna stärktes något jämfört med de senaste åren.

Relateras det strukturella resultatet till storleken på skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning uppgick detta till 1,8 procent. Under de senaste fem åren har kommunen haft ett genomsnitt på 1,4 procent.

Skatte- och nettokostnadsutveckling

Utveckling av skatteintäkter och nettokostnader



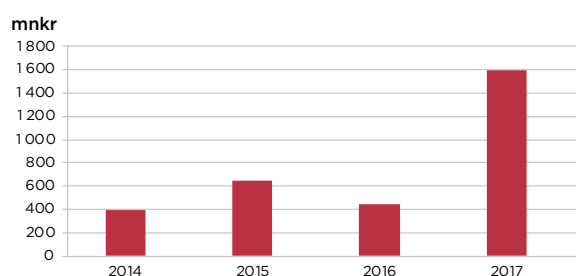
Överskott i resultaträkningen betyder att den samlade verksamhetens nettokostnader varit lägre än skatteintäkter och generella statsbidrag. Dessa intäkter ökade under 2017 med 5,0 procent vilket är lägre än föregående år då ökningen var 7,0 procent. Den genomsnittliga procentuella utvecklingen av skatteintäkterna och statsbidragen under en tioårsperiod har legat på 4,4 procent. Under motsvarande period ökade de strukturella nettokostnaderna med 4,8 procent i genomsnitt per år. Ökningen för 2017 var 5,0 procent. Diagrammet ovan visar skillnaden mellan skatteintäkterna tillsammans med statsbidrag och verksamhetens nettokostnader. De två senaste åren har skatteintäkterna, historiskt sett, ökat kraftigt vilket medverkat till ett ökat positivt glapp mellan skatteintäkter och kostnaderna. Utifrån bedömning om lägre positiv utveckling av skatteintäkter tillsammans med de utmaningar kommunen står inför

inom stadsutveckling med stora investeringsbehov och ökade kostnader till följd av demografisk utveckling är dock marginalerna små.

Engångsposter

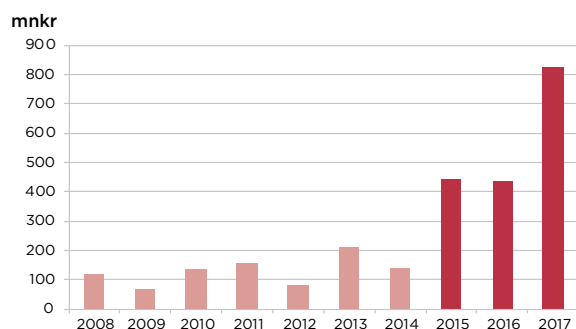
Till engångsposter räknas extraordinära poster och jämförelsestörande poster liksom realisationsvinster vid fastighetsförsäljning och utdelning från bolag. Årets engångsposter uppgick till 1 594 mnkr att jämföra med förra årets 436 mnkr. Reavinster vid fastighetsförsäljning har närmare fördubblats mellan åren och samtidigt tillkom utdelning från bolagen på 767 mnkr.

Engångsposter (mnkr)



Utveckling av engångsposter de senaste fyra åren.

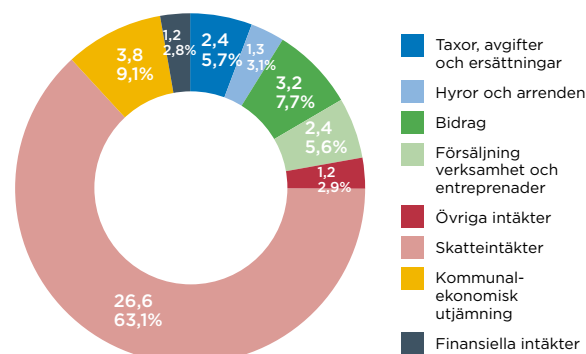
Realisationsvinster



Årets realisationsvinst för fastighetsaffärer låg på 824 mnkr vilket är en ökning med närmare 90 procent jämfört med fjolårets siffra på 436 mnkr. För tidigare år under 2000-talet redovisas ett genomsnitt på drygt 100 mnkr per år, se diagrammet ovan.

Årets intäkter och kostnader

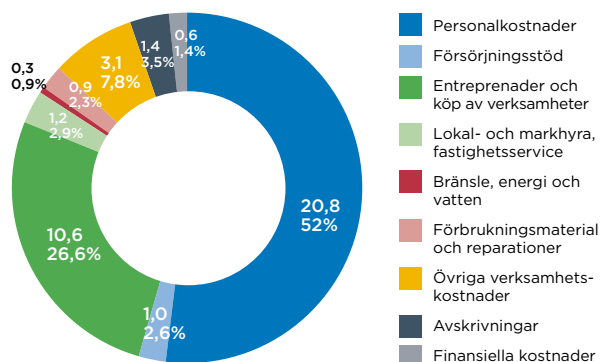
Intäkter (mdkr och procentfördelning)



Totalt för nämndsektorn uppgick årets intäkter till 42,1 mdkr vilket innebär en ökning med 6,7 procent i jämförelse med föregående år. Skatteintäkterna tillsammans med den kommunalekonomiska utjämningen är den största intäktsposten på 30,3 mdkr och mellan åren ökade denna med 1,5 mdkr motsvarande 5,0 procent. Verksamhetens andra intäkter ökade med 1,2 mdkr. Den stora förändringen beror främst på ökade finansiella intäkter i form av utdelningar samt intäkter kopplat till exploatering.

Kommunalskatten var oförändrad 21,12 procent 2017. Även landstingsskatten till Västra Götalandsregionen var oförändrad med 11,48 procent. Den genomsnittliga kommunalskatten i regionen var 21,30 och i landet 20,75 procent.

Kostnader (mdkr och procentfördelning)



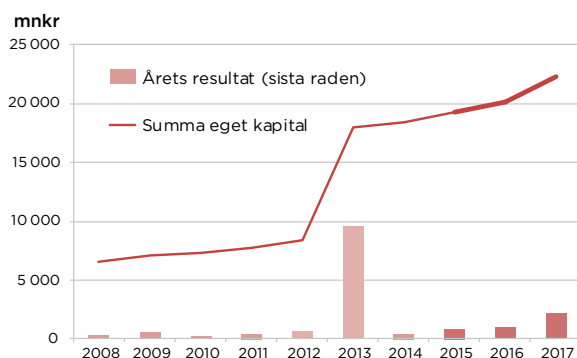
De totala kostnaderna för året uppgick till 40,0 mdkr, en ökning på 3,8 procent. Personalkostnaderna, som är den enskilt största posten, ökade mellan åren med 6,1 procent. Detta är en effekt av dels fler anställda, dels lönerörelsen. Räknat i årsarbetare arbetad tid, som är ett mått som anger tid i produktion, var ökningen närmare 1 050 årsarbetare eller cirka 2,7 procent. Föregående år var ökningen knappt 1 500 årsarbetare. För fjärde året i rad minskade försörjningsstödet. Under den perioden har minskning skett med 149,2 mnkr vilket motsvarar

12,6 procent. Rörelsekostnaderna för verksamheten som består av bland annat kostnad för lokaler, inköp av material och tjänster samt förbrukningsmaterial ökade marginellt med 1,1 procent och är lägre än inflations-takten som per december 2017 var 1,9 procent. En av orsakerna till att dessa kostnader inte ökar mer trots att befolkningen ökar och påverkar till exempel uppdragens omfattning inom vård, skola och omsorg kan delvis kopplas till förändrade redovisningsprinciper med komponentindelning. Den förändringen leder till att en större omfattning av det som tidigare hanterades som underhållskostnad numera hanteras som investeringsutgift.

Av verksamhetens totala kostnader består närmare 27 procent av köp av huvudverksamhet, det vill säga köp av platser hos exempelvis fristående förskolor och skolor och entreprenader inom äldreomsorg.

Utveckling av eget kapital och soliditet

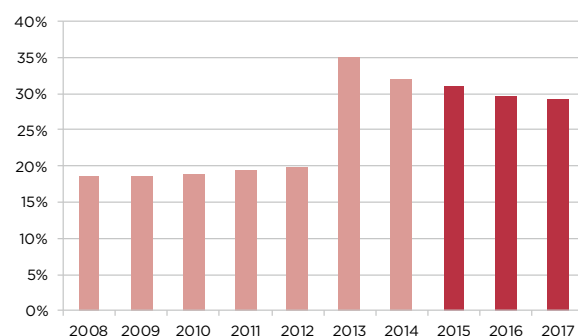
Utveckling av eget kapital



En fördubbling av det egna kapitalet skedde 2013 i och med resultateffekterna av omstrukturering av bolagssektorn (extraordinär post på 8,7 mkr). Överföringen av bolag till Göteborgs Stadshus AB var en ren koncernintern affär och är därför eliminerad i Göteborgs Stads sammanställda redovisning.

Göteborgs kommuns egna kapital förstärktes i och med årets resultat på 2 128 mkr och uppgick till 22,3 mkr per den siste december 2017.

Soliditet enligt balansräkningen

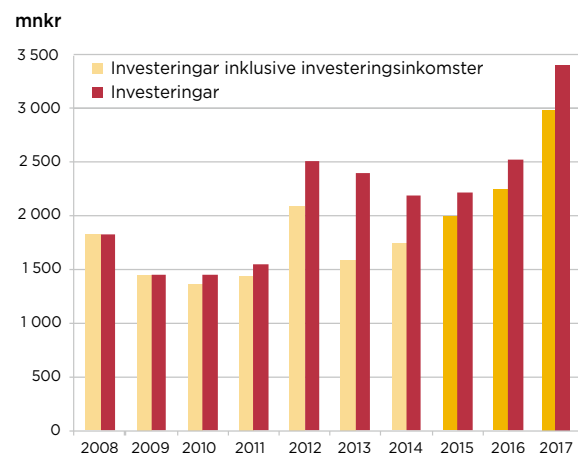


Jämförelsetal för kommunen 2016 har justerats som en effekt av tillämpning av RKR 18.1 samt rättningar/justeringar, se not 19.

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med skatteintäkter. Diagrammet ovan visar utvecklingen av soliditeten enligt den så kallade blandmodellen, där vissa pensionsförpliktelser redovisas utanför balansräkningen. Soliditeten, som förstärktes kraftigt 2013 i och med de nämnda resultateffekterna av omstrukturering av bolagssektorn, har efter det minskat något år för år trots positiva resultat och ökat eget kapital. Detta beror på att det egna kapitalet minskat något i relation till den ökade balansomslutningen. Den ökningen beror till stor del på att låneskulden för hela kommunen numera hanteras centralt för både kommunen och bolagssektorn i kommunens internbank. På tillgångssidan finns numera också vissa placeringar samt kommunens leasing upptagen som finansiell tillgång. I den sammanställda redovisningen för kommunen, där interna mellanhavanden elimineras, utvecklas soliditeten positivt och följer därmed mer en förväntad förbättring kopplat till den positiva resultatutvecklingen (se Block 4 Finansiell analys av sammanställd redovisning).

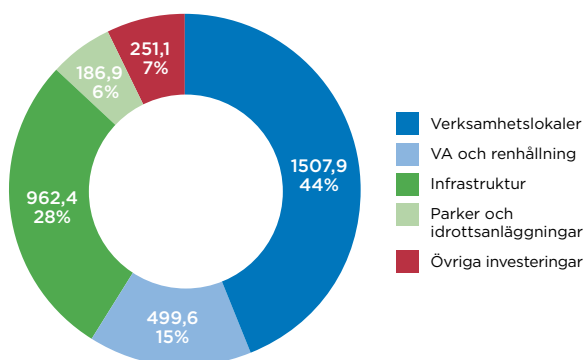
Investeringar

Investeringar



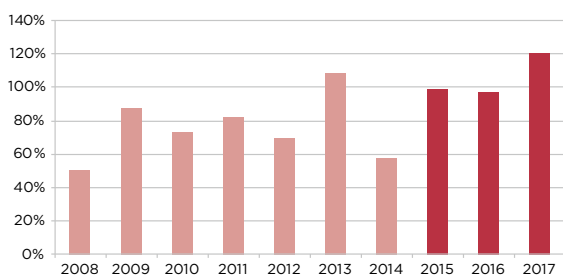
Göteborgs kommuns samlade investeringsvolym ökar och uppgick till 3,4 mdkr för året. I förhållande till nämndernas samlade budget var utfallet 1,4 mdkr lägre. I huvudsak är det brist på specialister och projektledare samt fördröjning av tillståndprocesser som ger konsekvensen att projekt skjuts fram tidsmässigt. Delar av investeringsvolymerna finansierades av investeringsinkomster på 0,5 mdkr, vilket innebär att den investeringsvolym som ska finansieras av egna medel uppgick till 2,9 mdkr. Diagrammet ovan illustrerar hur investeringarna ökat över tid, med viss uppbromsning i samband med lågkonjunkturen som inleddes under slutet av 2008. Årets investeringar inklusive investeringsinkomster i förhållande till kommunens bruttokostnader låg på 8 procent, vilket är en ökning med ett par procent jämfört med tidigare år. Även jämfört med samtliga kommuner som legat på 6 till 7 procent under de senaste åren är det nu en högre nivå jämfört med tidigare.

Investeringsutgifter (mnkr och procent)



Diagrammet ovan visar att närmare hälften av årets investeringar gjordes i verksamhetslokaler där grundskola, förskola, gymnasium, äldreomsorg och bostäder med särskild service utgör de största verksamheterna. Investeringar inom VA motsvarade 15 procent och investeringar i infrastruktur i anslutning till exploateringsverksamheten motsvarade 28 procent.

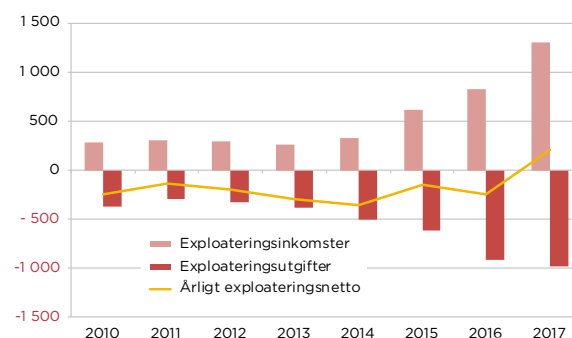
Skattefinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar



Skattefinansieringsgraden av gjorda investeringar under året mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med de skatteintäkter som återstår när den

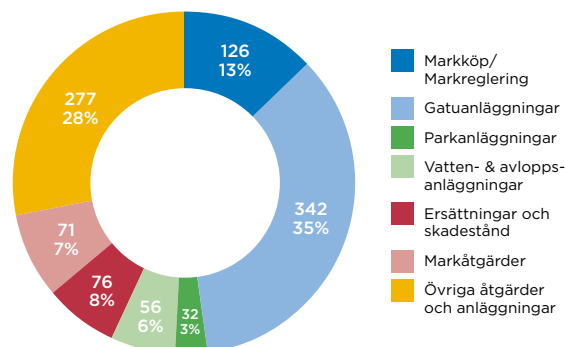
löpande driften är finansierad. Trots ökade nettoinvesteringar har skattefinansieringsgraden varit hög de senaste åren med 96 procent för 2016 och 121 procent för 2017. De senaste årens ökade realisationsvinster vid fastighetsaffärer tillsammans med ökad avskrivning bidrar i stor utsträckning till de höjda värdena. För 2017 bidrar också utdelningar från bolagen till den förbättrade finansieringsgraden. Om utdelningar exkluderas uppgår finansieringsgraden till 94 procent.

Exploateringsverksamhet



Den omfattande stadsutveckling som kommunen står inför börjar slå igenom i redovisningen. Diagrammet redovisar den ökande ekonomin för exploateringsverksamheten som 2017 omslöt 1,3 mdkr. Att notera är att inkomstsidan endast redovisar de externa inkomsterna för markförsäljning. I de fall kommunen upplåter mark i form av tomträtter så erhålls årliga intäkter i driften. Exploateringsekonomin redovisade ett positivt kassaflöde på 324 mnkr för 2017 att jämföra med tidigare år där kassaflödet mestadels varit negativt (se diagram ovan).

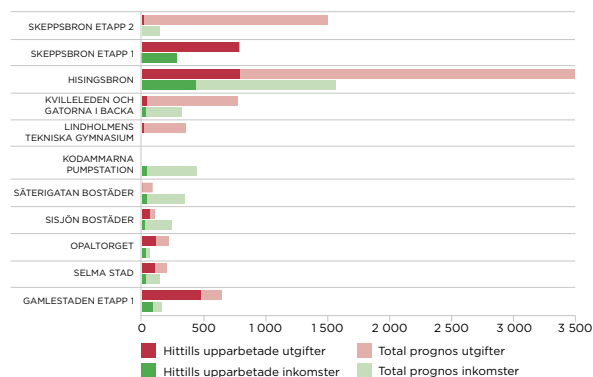
Fördelning av exploateringsåtgärder (mnkr och procent)



Exploateringsverksamhetens åtgärder består bland annat av inköp av mark och uppförda gatu-, park- och VA-anläggningar. Utgifter i form av skadestånd/ersättning kan uppstå vid till exempel flytt av verksamhet vid upphörande av tomträtt. Markåtgärder består bland annat av arkeologiska undersökningar och stabilitetsåtgärder. Inom övriga åtgärder och anläggningar redovisas flytt av ledningar och utbyggnad av övriga anläggningar. I jämförelse

med 2016 ökade denna del kraftigt med anledning av åtgärder för överdäckning av Götaleden redovisas här.

Investerings- och exploateringsprojekt (mnkr)

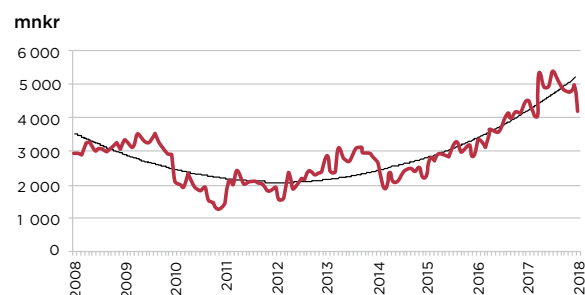


I diagrammet presenteras ett urval av pågående och betydande projekt som är under genomförande och där detaljplaner för exploateringsprojekten är beslutade. Projekten är framför allt betydande ekonomiskt, har beslutats på fullmäktigenivå eller är betydande ur andra aspekter.

Projekten utgör endast en andel av stadens totala projektportfölj och projektens totala utgiftsvolym motsvarar drygt ett års totala investerings- och exploateringsvolym för staden.

Utveckling av nettolåneskuld

Utveckling av nettolåneskuld



Diagrammet ovan visar hur nettolåneskulden förändrats över en tioårsperiod. Nettolåneskuld definieras som internbankens upplåning minskad med vidareutlåning till bolagen och den likviditet som placerats i marknaden. Låneskulden åskådliggör det likvida flödet för kommunen och fluktuerar ständigt beroende på händelser i verksamheten. I stort påverkas den av driftresultatet i verksamheten, investeringsvolymen och större enskilda likvidposter. De stora förändringarna består exempelvis av transaktioner vid fastighetsförsäljning, när större statsbidrag flyter in eller när utbetalningar sker för avgiftsbestämd pension. Kurvan i diagrammet visar

översiktligt hur nettolåneskulden sjönk under 2009 och 2010 för att åter igen öka de senaste åren. Vid årsskiftet var låneskulden något lägre än året innan beroende på stora inbetalningar från framför allt migrationsverket vid årsskiftet. För året har försäljning av fastigheter ökat med närmare 400 mnkr vilket bidrar till lägre nettolåneskuld. Detta skapar utrymme för investeringar som inte i lika hög grad behöver lånefinansieras.

Utfall i förhållande till budget

Belopp i mnkr	Budget Bokslut	
	2017	2017
Resultat nämnder	-9	159
Resultat kommuncentrala poster	-558	378
Resultat före engångsposter	-567	537
Jämförelsestörande poster	-	-
Reavinster	-	824
Utdelning från bolag	767	767
Resultat	200	2 128

Kommunfullmäktige budgeterade ett positivt resultat om 200 mnkr för 2017. En förutsättning för att nå detta resultat var en utdelning av bolagsvinster med 767 mnkr. Nämnderna, som hade budgeterat ett underskott på 9 mnkr, redovisade slutligen ett överskott på 159 mnkr och det blev därmed en positiv avvikelse på 168 mnkr. Verksamhetens positiva resultat beror till stor del på lägre kapitalkostnader än budgeterat på grund av att investeringar skjutits fram i tid. Ställs resultatet mot nämndernas totala kostnader på 40 mdkr var avvikelsen 0,4 procent och utifrån det bedöms avvikelsen som marginell i förhållande till omfattningen på nämndernas uppdrag.

Kommuncentralt redovisades ett positivt resultat på 378 mnkr vilket innebär en positiv avvikelse på 936 mnkr. De främsta orsakerna till avvikelsen är att skatteintäkterna ökade och att utfallet i den kommunala kostnadsutjämnningen blev bättre än vad som kunde förutses med de underlag som fanns när budgeten antogs. De reserveringar som gjort i budgeten för nämnders användande av eget kapital samt ökade kapitalkostnader har inte använts fullt ut varför det också bidrar till den positiva avvikelsen.

Kommunens positiva avvikelse mot budget förklaras också till stor del av vinster vid försäljning av fastigheter på 824 mnkr. Detta är en post som inte budgeteras och som också räknas av vid balanskravsutredningen.

Vid delårsbokslutet per augusti prognostiserades ett resultat på cirka 1 517 mnkr och vid uppföljningen per oktober förstärktes prognosen till 1 957 mnkr. De främsta orsakerna till differensen mellan årets resultat på 2 128 mnkr mot prognoserna har varit högre utfall på skatteintäkterna och kostnadsutjämnningen samt att realisationsvinsterna för fastighetsaffärer blivit högre än tidigare beräknat.

Sammanfattande analys

Göteborgs Stad befinner sig i ett expansivt skede. Staden växer med fler invånare, bostäder och arbetsplatser och omfattande infrastrukturprojekt är en förutsättning för denna tillväxt. Med ökat antal invånare ökar även storleken på den kommunala verksamheten, vilket innebär fler anställda och investeringar i nya verksamhetslokaler.

Resultatet på sista raden för kommunen blev bättre än budgeterat och de senaste årens resultat har legat på en stabil nivå. Men denna resultatnivå har till stor del uppnåtts på grund av ökade realisationsvinster och det senaste året också genom en utdelning från de kommunala bolagen. Det strukturella resultatet framstår som lågt i förhållande till de utmaningar staden står inför.

Den finansiella utmaningen framöver ligger i att klara kommande stadsutvecklings höga investeringsbehov och möta ökade kostnader till följd av den demografiska

utvecklingen. En oförändrad resultatnivå riskerar medföra hög lånefinansiering av investeringar som i sin tur kan leda till ökade krav på effektivisering i den löpande verksamheten. I ett framåtblickande perspektiv är det viktigt att värdera vilken resultatnivå i relation till skatteintäkterna och därmed verksamhetens omfattning som behövs för att säkerställa fortsatt god ekonomisk hushållning.

Det som framför allt blir avgörande för att den ekonomiska situationen ska förbli hållbar är kontroll över kostnadsutvecklingen och möjligheten att bedriva effektiv verksamhet. Det blir än viktigare med god framförhållning, långsiktig planering, noggrann uppföljning med fördjupade analyser för effektiv styrning av verksamheten.

Nedan sammanfattas några finansiella mått med bedömning om trenden för måttet är konstant, ökande eller fallande.

		Kommentar
☑ ⇒	Resultat	Göteborgs kommun har redovisat positiva resultat under ett antal år, men under de senaste åren har realisationsvinsternas betydelse för resultatet ökat. För 2017 har dessutom resultatet kunnat stärkas ytterligare genom bolagens utdelning till kommunen. Kommunen har hittills klarat balanskravet alla år.
☑ ⇒	Skatte- och nettokostnadsutveckling	De ekonomiska marginalerna mellan de strukturella nettokostnaderna och skatteintäkterna bibehölls 2017 efter att skatteintäkterna ökade kraftigt 2016.
☑ ⇒	Finansieringsgrad av investeringar	Volymen nettoinvesteringar har successivt ökat de senaste åren men ett starkt resultat för året gör att graden av skattefinansiering av investeringar ökade trots detta.
☑ ⇒	Soliditet	Det egna kapitalet i relation till balansomslutningen anger kommunens soliditet som svarar på hur stor del av kommunens tillgångar som är finansierade av eget kapital. Detta mått är relativt stabilt och ligger runt 30 procent.

☑ Acceptabelt värde/Kontroll ✗ Lågt värde/risk

⇒ Konstant/varierande trend ↗ Stigande trend ↘ Fallande trend

	2013	2014	2015	2016	2017
Skatteintäktsutveckling	4,1%	3,6%	4,8%	7,0%	5,0%
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	3,7%	4,2%	4,8%	6,0%	0,9%
"strukturell" nettokostnadsutveckling	4,2%	4,8%	5,1%	5,9%	5,0%
Soliditet enligt balansräkningen	35,0%	31,9%	31,0%	29,7%	29,3%
Resultatutveckling (struktur)	2,1%	0,0%	0,7%	1,7%	1,8%
Resultat sista raden	2,9%	2,4%	2,3%	3,2%	7,0%



Göteborgs kommun uppfyllde det lagstadgade balanskravet med ett resultat exklusive realisationsvinster på 1 304 mnkr och har därmed levt upp till balanskravet samtliga år sedan införandet år 2000. Årets balanskravsutredning medförde att en avsättning på ytterligare 1 000 mnkr kunde göras till resultatutjämningsreserven (RUR).

God ekonomisk hushållning, balanskravet och resultatutjämningsreserv (RUR)

Kommunen har fattat beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och tillämpning av resultatutjämningsreserv". Dessa riktlinjer anger att kommunfullmäktige i sitt årliga budgetbeslut ska ta hänsyn till sex inriktningar kopplade till stadens finansiella situation. Här redogörs översiktligt för utvecklingen kopplat till dessa.

Sammanfattande bedömning av god ekonomisk hushållning

Utvecklingen av de sex inriktningarna i det finansiella perspektivet för god ekonomisk hushållning måste värderas i en helhet och över tid. Fyra av inriktningarna är möjliga att mäta mot en önskad nivå, riktmärke, medan två av dem mer kan betraktas vara beroende av ansvars-

frågor och god arbetsordning (inriktning fyra och fem). Bedömning efter 2017 är att fem av inriktningarna uppnås, inriktning tre uppnås till del.

I det första blocket, Förvaltningsberättelse, redovisas en bedömning över måluppfyllelse av kommunfullmäktiges verksamhetsmål. För de flesta målen görs bedömningen att en viss måluppfyllelse nåtts men för ett av målen är bedömningen att någon ökad måluppfyllelse inte har skett. Kommunfullmäktiges mål är långsiktiga med hög ambition och det innebär att bedömningen viss måluppfyllelse tillsammans med bedömningen av de sex inriktningarna i det finansiella perspektivet ger en sammantagen bedömning: *God ekonomisk hushållning bedöms råda i Göteborgs Stad.*



Inriktningar	Resultat
1. Staden ska över tid sträva efter resultat-överskott motsvarande minst två procent av kommunens skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning. Resultatnivån ska vara förenlig med stadens riskexponering.	Storleken på årets resultat (sista raden) utgjorde 7,0 procent av kommunens skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Genomsnittet för måttet ligger över en period på fem år på 3,6 procent. Generellt brukar ett resultat mellan 2 och 3 procent betraktas som god ekonomisk hushållning, eftersom ett sådant resultat ger utrymme för att över en längre tid skattefinansiera större delen av normal investeringsvolym i en kommun. Inriktningen med resultatöverskott på minst 2 procent bedöms som uppnått både för 2017 och över tid.
2. Staden ska över tid säkerställa att investeringsvolymerna är förenliga med stadens långsiktiga finansieringsförmåga. Hög egenfinansieringsgrad ska eftersträvas.	Göteborgs kommuns nettoinvesteringar uppgick under 2017 till 2,9 mdkr. Här kan dock påpekas att ett antal investeringar skjuts fram i tid och därför kommer att belasta 2018 och framåt. Årets investeringsvolym medförde tack vare ett starkt resultat att måttet för grad av egenfinansiering av investeringar fortsatt ligger på en hög nivå, 121 procent. Därmed kan sägas att målsättningen med hög egenfinansieringsgrad är uppnådd.
3. Staden ska över tid bedriva stadsutveckling och exploatering inom ramen för god ekonomisk hushållning.	Målsättningen att stadens exploateringsverksamhet ska bedrivas inom ramen för god ekonomisk hushållning ska ses över tid. 2017 års exploateringsverksamhet som omsatte 1,3 mdkr gav efter avräkning mot inkomster ett positivt kassaflöde på 324 mnkr. Detta är ett kraftigt trendbrott sett över en period från och med 2010. Det genomsnittliga kassaflödet för den tiden förbättrades med cirka 50 mnkr och uppgår nu till 20 mnkr i snitt per år.
4. Staden ska över tid värdera och säkerställa de finansiella åtaganden som är kopplade till ägandet av stadens bolag.	Göteborgs Stadshus AB arbetar aktivt med att utveckla rutiner för när bolagsbeslut av principiell beskaffenhet eller stor vikt ska underställas kommunfullmäktige enligt kommunallagens bestämmelser 3:17 (fr o m 2018 10:3). Exempel på att rutinen fångar dessa principiella ärenden är att kommunfullmäktige under 2017 beslutat om Lisebergs Jubileumsprojekt och Göteborg Energi AB:s investering Fjärrkyla Älvstaden.
5. Staden ska i samband med betydande beslut om att ingå långsiktiga åtaganden i alla former eller att avyttra egendom värdera de finansiella konsekvenserna för stadens förmåga att upprätthålla god ekonomisk hushållning.	Kommunfullmäktige angav i budgeten för år 2017 att planerings- och beslutsunderlag behöver utvecklas så att ekonomiska konsekvenser för staden kan hanteras i god tid och ur ett hela staden-perspektiv. Under året har former för inriktnings- och investeringsbeslut för betydande projekt tagits fram och beslutats. Implementering och utformning pågår.
6. Staden kan enligt särskilt regelverk använda sig av resultatutjämningsreserv för att utjämna förändrade omvärldsförutsättningar på grund av framför allt konjunkturella svängningar.	Göteborgs kommun har utifrån tidigare års och årets resultat ett beräknat saldo för resultatutjämningsreserven på 1 869 mnkr. Avsättningen ger möjlighet att möta snabbt uppkomna intäktsbortfall till följd av omvärldsförändringar för att uppnå balanskravet. Därmed ökas kommunfullmäktiges tidsfrist för att återställa ekonomisk balans i det fall det blir aktuellt. Inriktningens intention är uppfylld.

Balanskravsutredning

Belopp i mnkr	2015	2016	2017
Årets resultat	824	938	2 128
Avgår samtliga realisationsvinster	-445	-436	-824
Vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	-	-	-
Vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	-	-	-
Orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Återföring av realiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till RUR	739	502	1 304
Medel till resultatutjämningsreserv (RUR)	-108	-212	-1 000
Medel från resultatutjämningsreserv (RUR)	-	-	-
Årets balanskravsresultat efter avsättning till RUR	271	290	304

Medel till resultatutjämningsreserv avsattes 2013 dels för det enskilda året (441 mnkr) dels enligt lagens möjlighet till retroaktiv reservering från åren 2010–2012 (108 mnkr). Åren 2015 och 2016 avsattes 108 respektive 212 mnkr. 2017 medgav ytterligare en avsättning på 1 000 mnkr vilket innebär att avsättningen totalt uppgår till 1 869 mnkr. I posten Avgår samtliga realisationsvinster ingår vinster som uppkommit vid försäljning av både anläggningar och omsättningstillgångar.

Balanskravet och resultatutjämningsreserv

Balanskravet innebär att kommuner och landsting inte får besluta om en budget där kostnaderna överstiger intäkterna. Om resultatet vid årets slut ändå blir negativt måste det kompenseras med överskott inom tre år. En så kallad balanskravsutredning genomförs varje år för att fastställa om balanskravet är uppfyllt. Enligt utredningen uppfyllde kommunen det lagstadgade balanskravet 2017 med ett resultat exklusive realisationsvinster på 1 304 mnkr.

Finansiella nyckeltal

Procent	2013	2014	2015	2016	2017
Skatteintäktsutveckling	4,1	3,6	4,8	7,0	5,0
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	3,7	4,2	4,8	6,0	0,9
Driftkostnadsandel	96	100	97	97	93
-varav verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	94	95	93	92	90
-varav planenliga avskrivningar	3,3	3,4	4,3	4,3	4,6
-varav finansnetto	0,3	-0,5	0,4	0,5	-2,0
-varav jämförelsestörande engångsposter	-0,7	1,8	-0,7	0,0	0,0
Årets resultat exklusive jämförelse- och extraordinära poster / skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	2,9	2,4	2,3	3,2	7,0
Årets resultat exklusive extraordinära poster / skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	3,6	0,5	3	3,2	7,0
Årets resultat / skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	38,5	1,5	3,0	3,2	7,0
Skattefinansieringsgrad av årets bruttoinvesteringar	72	46	89	86	103
Bruttoinvesteringar / bruttokostnader	7,8	6,8	6,5	6,8	9,0
Skattefinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar	108	58	99	97	121
Nettoinvesteringar / bruttokostnader	5,2	5,4	5,8	6,1	7,7
Nettoinvesteringar / avskrivningar	-193	-200	-173	-181	-209
Soliditet enligt balansräkningen	35	32	31	30	29
Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser	11	11	12	13	15
Total skuld- och avsättningsgrad	65	68	69	70	71
-varav avsättningsgrad	5,9	6,0	5,6	5,1	4,9
-varav kortfristig skuldsättningsgrad	24	27	25	22	19
-varav långfristig skuldsättningsgrad	35	35	39	44	47
Primärkommunal skattesats (%)	21,12	21,12	21,12	21,12	21,12
Kassalikviditet	66	70	81	111	103
Finansiella nettotillgångar (mnkr)	-5 367	-6 074	-8 021	-10 550	-10 763
Nettolåneskuld (kommunens räntebärande låneskuld) (mnkr)	-2 638	-2 518	-3 315	-4 514	-4 260

Jämförelsesiffror för 2016 har justerats i förekommande fall utifrån ökad tillämpning av RKR:s rekommendation 18.1 samt rättning/justeringar, se not 19. Övriga tidigare år har inte justerats.

Balanserad ekonomi och lägre kostnadsökning inom de flesta verksamheter. Kostnaderna för försörjningsstöd under en miljard kronor för första gången sedan 2008.

Stadsdelsnämnder – ekonomiskt utfall

Göteborg är sedan 2011 indelat i 10 stadsdelsnämnder. Nämndernas verksamhet finansieras till allra största delen med kommunbidrag. Kommunbidraget till stadsdelsnämnderna, som grundas på befolkningens storlek och sammansättning i respektive stadsdel, ska finansiera stadsdelens nettokostnader för förskola, grundskola, äldreomsorg, insatser för personer med funktionsnedsättning, försörjningsstöd med mera. Utöver det utgår även särskilt kommunbidrag för ett antal resursnämnds-uppgifter där nämnden ofta har ansvaret för att tillgodose behoven för flera stadsdelar eller för hela staden.

Ekonomiskt utfall

Skillnaden mellan kommunbidraget och nettokostnaden är nämndernas resultat. Genom att använda tidigare års överskott kan nämnden finansiera ett negativt resultat. Nämnderna kan använda upp till motsvarande en halv procent av kommunbidraget utan godkännande av kommunstyrelsen.

2017 redovisade stadsdelsnämnderna i det närmaste ett nollresultat, vilket var cirka 20 mnkr högre än vad nämnderna hade budgeterat. Tre nämnder, Östra Göteborg, Örgryte-Härlanda och Norra Hisingen hade ett resultat som avvek negativt mot det budgeterade resultatet.

Dämpad kostnadsökning inom de flesta verksamheter

Nettokostnadsökningen inom de flesta verksamheter var lägre än under 2016. Totalt sett motsvaras kostnadsökningen 2017 av högre löner och priser samt en större befolkning.

Inom individ- och familjeomsorgen döljer sig bakom totalsiffran en fortsatt minskning av kostnaderna för försörjningsstöd där kostnaderna för första gången sedan 2008 understeg en miljard kronor, men även en fortsatt hög kostnadsökning för framför allt köpta boendeplatser.

Årets resultat

Belopp i mnkr	Netto- kostnad	Kom- mun- bidrag	Årets resultat
Stadsdelsnämndernas befolkningsram	-23 346	23 336	-10
Resursnämndsuppgifter	-207	215	9
Totalt SDN	-23 553	23 551	-1

Kostnads- och personalvolymsutveckling för befolkningsramen

Förändring i procent	2015	2016	2017
Nettokostnad	6,3	6,7	4,9
Lönekostnad	5,1	6,2	6,2
Personalvolym, antal arbetade timmar	1,3	3,0	2,8

Nettokostnadsförändring per verksamhet

Förändring i procent	2015	2016	2017
Förskola	3,9	4,3	4,3
Grund-, särskola och skolbarnomsorg	9,0	10,1	6,9
Äldreomsorg	6,1	5,4	3,5
Individ- och familjeomsorg	4,2	7,0	4,7
Funktionshinder	6,4	5,1	4,0

Göteborgs Stads tjugotal facknämnder bedriver verksamhet inom ett flertal områden av olika karaktär. Här hanteras bland annat frågor kring stadsutveckling, kretslopp och vatten, bebyggelse, trafik, men även kultur, utbildning, medborgarservice och olika former av interna stödfunktioner.

Facknämnder – ekonomiskt utfall

Ekonomiskt utfall

Facknämnderna redovisar sammantaget ett resultat för 2017 på 161 mnkr, vilket är 150 mnkr högre än budget för året. Jämfört med 2016 är resultatet något högre och budgetavvikelsen ungefär på samma nivå. Facknämndernas egna kapital uppgår vid årsskiftet till 625 mnkr. Facknämnderna finansieras med två tredjedelar av kommuninterna och externa intäkter, totalt 11,4 mdkr under året. En tredjedel finansieras genom kommunbidrag uppgående till 5,9 mdkr.

Flertalet nämnder gör ett bättre resultat än budget. Inom många personalkategorier är det svårt att få tag i personal och problemet med vakanser finns framförallt hos de nämnder som arbetar med stadsutveckling och investeringar. Till följd av lägre aktiveringstakt för investeringar är kapitalkostnaderna lägre hos framförallt trafiknämnden. Några av nämnderna har inte kunnat leverera på alla mål då resurser saknats och därför redovisat ett positivt ekonomiskt resultat. Social resursnämnd har genomfört besparingsåtgärder som fått god effekt samtidigt som kostnaderna för omställning blivit lägre än vad nämnden befarade tidigare under året. För utbildningsnämnden är det i huvudsak färre elever än budgeterat som påverkar det utfallet.

Dämpad kostnadsökning

Totalt redovisar facknämnderna kostnader på 17,1 mdkr för 2017, vilket är 0,6 mdkr högre än föregående år. Drivet av framförallt ambitionerna inom stadsutveckling växer många av facknämndernas uppdrag år efter år och likaså kostnaderna. Under 2017 fortsatte det dessutom att tillkomma både extra kostnader och intäkter kopplat till flyktingmottagande. Kostnadsutvecklingen har påverkats av förändrad redovisningsprincip där planerat underhåll tidigare har bokförts som driftskostnad men nu istället bokförs som investering (så kallad komponentredovisning). Effekten för facknämnderna totalt beräknas till ca 250 mnkr. Kostnadsutvecklingen påverkas också av redan höga nivåer, vilket gör att den procentuella ökningen mattas av.

Investeringar

Nämndernas investeringsutfall uppgick för 2017 till 3,4 mdkr vilket innebär en ökning med 0,9 mdkr jämfört med föregående år. Lokalnämnden och trafiknämnden står för merparten av årets investeringar. Större investeringar under året utgörs bland annat av investeringar i förskolor och grundskolor, investeringar som en följd av Västsvenska paketet samt investeringar inom vatten och avlopp. Nämndernas budgeterade investeringsutrymme för 2017 uppgick till 4,8 mdkr. Investeringarna har därmed, trots ökningen i förhållande till föregående år, inte genomförts i den takt som planerats. Flera stora investeringar har skjutits fram i tiden och kommer istället att belasta kommande år.

Årets resultat

Belopp i mnkr	Netto-kostnad	Kommun-bidrag	Årets resultat
Totalt facknämnder	-5 788	5 949	161

Kostnads- och personalvolymsutveckling

Förändring i procent	2015	2016	2017
Bruttokostnad	7	8	4
Lönekostnad	10	10	6
Personalvolym, antal arbetade timmar	8	9	2

Driftsredovisning - Göteborgs kommun

Belopp i mnkr	Intäkter	Kostnader	Netto- kostnader	Kommun- bidrag	Årets resultat	Utgående eget kapital
STADSDELSNÄMNDER						
Angered	392	-3 555	-3 164	3 165	2	102
Östra Göteborg	378	-3 164	-2 786	2 777	-9	53
Örgryte Härlanda	695	-2 744	-2 048	2 045	-3	16
Centrum	397	-2 002	-1 606	1 599	-7	51
Majorna Linné	635	-2 654	-2 019	2 023	4	46
Askim Frölunda Högsbo	549	-3 198	-2 649	2 675	26	69
Västra Göteborg	593	-2 977	-2 384	2 372	-12	58
Västra Hisingen	451	-3 154	-2 704	2 705	2	92
Lundby	449	-2 166	-1 717	1 717	0	28
Norra Hisingen	481	-2 751	-2 270	2 259	-12	28
Resursnämndsuppgifter	58	-265	-207	215	9	21
SUMMA STADSDELSNÄMNDER	5 078	-28 630	-23 553	23 551	-1	564
FACKNÄMNDER MED SÄRSKILD INRIKTNING						
Byggnadsnämnden	211	-329	-118	124	6	21
Fastighetsnämnden	499	-544	-45	66	20	38
Idrotts- och föreningsnämnden	120	-520	-400	417	17	42
Nämnden för inköp och upphandling	63	-53	9	0	9	13
Kommunledning	201	-509	-308	317	9	17
Nämnden för Konsument- och medborgarservice	58	-113	-55	55	0	8
Kulturnämnden	118	-511	-393	391	-2	15
Lokalnämnden	2 944	-2 598	346	-358	-12	48
Miljö- och klimatinämnden	56	-130	-74	80	6	10
Nämnden för Intraservice	767	-788	-21	21	0	11
Park- och naturnämnden	463	-703	-240	240	0	24
Sociala resursnämnden	853	-1 541	-688	702	14	55
Trafiknämnden	2 235	-2 937	-701	744	44	103
Utbildningsnämnden	1 028	-2 837	-1 809	1 827	17	97
Valnämnden	0	-2	-2	2	0	0
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	205	-852	-648	645	-2	28
Överförmyndarnämnden	0	0	0	0	0	0
FACKNÄMNDER MED TAXEFINANSIERAD VERKSAMHET						
Kretslopp och vattennämnden	1 490	-1 456	34	0	34	84

Belopp i mnkr	Intäkter	Kostnader	Netto- kostnader	Kommun- bidrag	Årets resultat	Utgående eget kapital
ÖVRIGA FACKNÄMNDER OCH ANSLAG						
Arkivnämnden	40	-54	-15	21	6	13
Business Region Göteborg AB	0	-29	-29	29	0	0
Fastighetsnämnden: Transfereringar	0	-65	-65	69	4	4
GBG & Co Träffpunkt AB	0	-116	-116	116	0	0
Idrotts- och föreningsnämnden: Studieförbunden	0	-31	-31	31	0	0
Revisorskollegiet	5	-37	-32	33	1	3
Räddningsförbundet Storgöteborg	0	-328	-328	328	0	0
Trygg vacker stad	0	-32	-32	32	0	1
Överförmyndarnämnden: Arvoden	43	-69	-27	17	-10	-10
SUMMA FACKNÄMNDER OCH ANSLAG	11 399	-17 184	-5 788	5 949	161	625
SUMMA NÄMNDER	16 477	-45 814	-29 341	29 500	160	1 189

Belopp i mnkr	Intäkter	Kostnader	Netto- kostnader	Kommun- bidrag	Årets resultat	Utgående eget kapital
KOMMUNALFÖRBUND						
Räddningstjänsten Storgöteborg	637	-627	10	-	10	115
Förvärvsbolag Göteborgs kommunal- förbund	268	-267	1	-	1	10
Minoritetsintresse	-	-3	-3	-	-3	-35
Totalt kommunalförbund	905	-897	8		8	90



4

GÖTEBORGS STADS SAMMANSTÄLLDA REDOVISNING FINANSIELL ANALYS

Koncernredovisningen kallas i kommunsektorn för sammanställd redovisning. I detta block analyseras den sammanställda redovisningens finansiella ställning och utveckling ur ett antal perspektiv.



GÖTEBORGS STADS SAMMANSTÄLLDA REDOVISNING

FINANSIELL ANALYS

81

Finansiell analys av sammanställd redovisning

I avsnittet görs en finansiell analys av den sammanställda redovisningen. Viktiga inslag i den är helhetsperspektiv och trender. Analysen ska ge förutsättningar att bedöma organisationens förmåga att finansiera en kvalitativt god verksamhet på kort och lång sikt.

85

Interna mellanhavanden

I den sammanställda redovisningen finns ett antal interna transaktioner mellan de olika redovisningsenheterna. I detta avsnitt görs en övergripande redovisning av dessa.

86

Bolag – ekonomiskt utfall

På dessa sidor redovisas en kort finansiell beskrivning av modern Göteborgs Stadshus AB och de sju så kallade klustren tillsammans med interna och regionala bolag. Ett antal finansiella nyckeltal redovisas i tabellform.

90

Stiftelser

Göteborgs Stad förvaltar nära 100 stiftelser för olika ändamål.

91

Sponsring

Genom sponsring bidrar Göteborgs Stad till aktiviteter som ligger utanför stadens kommunala uppdrag, men som ändå förväntas ge positiva effekter i form av ett gott samhällsklimat, goda levnadsförutsättningar för medborgarna och en stärkt image för staden.

92

Finansiell uppföljning och riskhantering

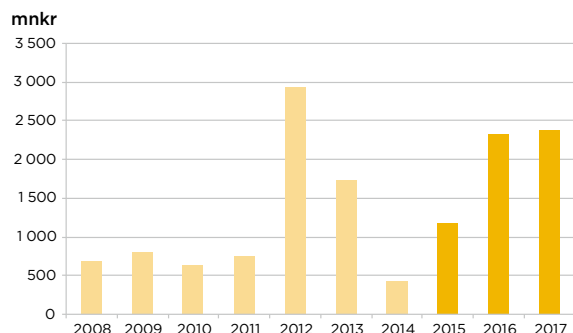
Göteborgs Stad har stora finansiella åtaganden genom en betydande upplåning för såväl kommunen som för att täcka bolagens behov. Under detta avsnitt redovisas bland annat olika risker kring stadens åtaganden.

Årets resultat uppgick till 2 369 mnkr. I förhållande till föregående år är resultatet i stort sett oförändrat. Den långsiktiga finansiella handlingsberedskapen förstärktes därmed något under året. Investeringsvolymen ökade med 1,1 mdkr till 8,8 mdkr 2017.

Finansiell analys av sammanställd redovisning

I detta avsnitt görs en finansiell analys av Göteborgs Stads sammanställda redovisning, eller, som den benämns i privat sektor, koncernredovisning. Den sammanställda redovisningen omfattar kommunens nämnder, dess bolag samt kommunalförbund. Målsättningen är att identifiera eventuella finansiella möjligheter och problem och därigenom klargöra om Göteborgs kommun har en god ekonomisk hushållning som beskrivs i kommunallagen.

Årets resultat



Årets resultat för sammanställd redovisning uppgick till 2 369 mnkr, varav kommunen bidrog med 2 128 mnkr, bolagen med 1 146 mnkr och kommunalförbund med 8 mnkr. Justeringar för att hantera interna mellanhavanden, kommunen och bolagen, uppgick till -913 mnkr och bestod i huvudsak av utdelning (767 mnkr) från bolag till kommunen samt internvinst vid fastighetsöverlåtelse.

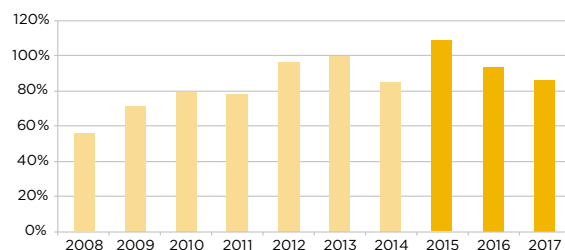
Verksamhetens omsättning

Koncernen Göteborgs Stad redovisade under 2017 intäkter på drygt 56 mdkr, varav drygt hälften bestod av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Jämfört med 2016 ökade intäkterna med 1,1 mdkr, skatteintäkterna stod för den stora delen av denna ökning. Inom kommunen ökade intäkterna med 4,2 procent eller 1,5 mdkr. I bolagssektorn minskade rörelsens intäkter med 2,2 procent jämfört med föregående år.

Investeringar

Koncernen Göteborgs Stad står inför stora investeringsbehov i och med en omfattande stadsutveckling och tillväxt av staden i form av ökad befolkning och utbyggnad av verksamhet. Bruttoinvesteringar ökade jämfört med tidigare år och uppgick till 8,8 mdkr 2017, 1,1 mdkr eller 15 procent högre än föregående år. Totalt sett var dock investeringsvolymen cirka 2 mdkr lägre än budgeterat och den huvudsakliga orsaken till detta var att projekt skjuts fram i tid. Avvikelsen ligger främst inom den kommunala sektorn och beror på svårigheter att bemanna projekt och fördröjning av tillståndprocesser. Inom bolagssektorn stod Förvaltnings AB Framtiden inom klustret Bostäder för 2,0 mdkr av investeringarna. I övrigt gjordes bland annat investeringar på 0,8 mdkr inom klustret Energi, 1,1 mdkr inom Lokaler och 0,4 mdkr inom Hamn. Det interna bolaget Göteborgs Stads Leasing AB hade en investeringsvolym på 0,6 mdkr och de regionala bolagen, främst inom renhållning, investerade för 0,2 mdkr.

Grad av egenfinansiering av årets investeringar



Graden av egenfinansiering av årets investeringar blev fortsatt relativt hög, 87 procent men lägre än genomsnittet för de fem senaste åren då nyckeltalet visat ett genomsnitt på 95 procent. I jämförelse med föregående år minskar graden av egenfinansiering något när investeringsvolymen har ökat. Nyckeltalet är fortsatt relativt starkt framför allt beroende på ett samlat stort överskott. Till del påverkas också nyckeltalet av höga avskrivningskostnader vilka frigör investeringsutrymme.

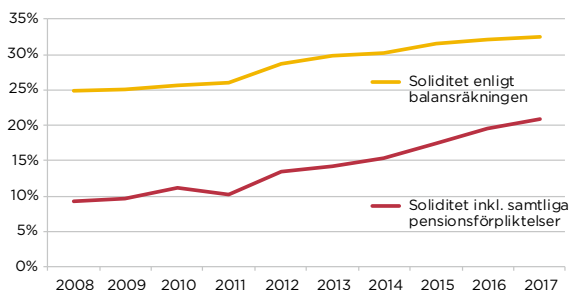
Balansomslutning

Balansomslutningen uppgick till 95,3 mdkr, varav kommunen stod för 76,2 mdkr och bolagen för 64,4 mdkr. Interna mellanhavanden inom den sammanställda redovisningen var 46,0 mdkr. Göteborgs Stads balansomslutning i andelar av kommunalförbund var 0,8 mdkr. Kommunens balansomslutning ökade med närmare 14 procent och en stor del av förklaringen är att kommunen successivt övertar upplåningen för hela koncernen och ökade investeringar.

I bolagssektorn står klustren Energi, Bostäder och Lokaler för merparten av tillgångarna och dessa kluster står för över hälften av omslutningen. Balansomslutningen var i stort oförändrad jämfört med 2016.

Avkastning på eget kapital samt totalt kapital är exempel på lönsamhetsmått, som beskriver resultatet i förhållande till kapitalinsats. Avkastning på eget kapital för minskade marginellt 2017 från 8,1 procent till 7,7 procent. Även avkastningen på totalt kapital för visade en minskning från 4,2 till 3,8 procent. Genomsnittet över en femårsperiod är alltså drygt tre procent. Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att dessa mått bara ska ses som en indikator över tiden, då nyckeltalen inte används i styrningen.

Soliditet

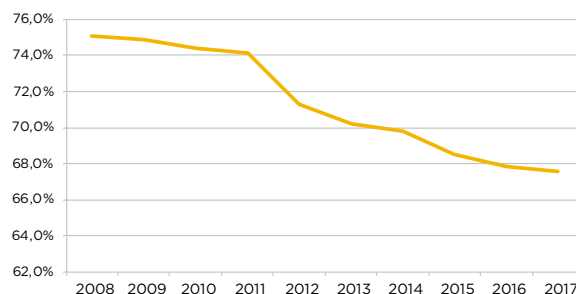


Soliditeten är ett mått på långsiktigt finansiellt handlingsutrymme. Soliditetsutvecklingen beror på förändringen av det egna kapitalet och tillgångar. För 2017 uppgick soliditeten till 32,4 procent, vilket var en marginell förändring jämfört med föregående år från 32,2 procent. Soliditeten enligt fullfonderingsmodellen som inkluderar samtliga pensionsförpliktelser ökade med 1,4 procentenheter och uppgick år 2017 till 20,9 procent.

Det finns ingen generell nivå för hur hög soliditeten bör vara för en stad av Göteborgs storlek, men en hög soliditet innebär att handlingsfriheten ökar liksom förmågan att hantera fluktuationer i resultatutvecklingen. Det är än viktigare att de enskilda klustren och bolagen som ingår i sammanställd redovisning har en god soliditet, annars riskerar kommunen som ägare att få skjuta till medel om bolagen får finansiella svårigheter. De olika klustren visar på goda och stabila soliditetsmått mellan knappt 20 och 70 procent.

Skuldsättning

Total skuld- och avsättningsgrad

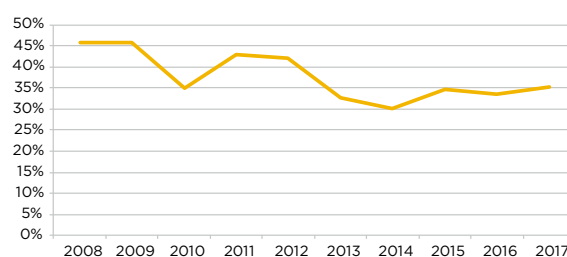


Detta nyckeltal anger hur stor den totala skuldsättningen är i relation till hela balansomslutningen. Skuldsättningsgraden uppgick till 67,6 procent, vilket var en fortsatt minskning om än marginell jämfört med föregående år. Detta är positivt för finansnettot och den minskade skuldsättningen innebär en minskad finansiell risk.

Den minskande skuldsättningsgraden beror till del på en hög grad av egenfinansiering av investeringar, det vill säga en lägre belåningsgrad i relation till tillgångarna. Den totala upplåningen uppgick vid årsskiftet till 41 mdkr, vilket var drygt 2 mdkr högre än förra året men samtidigt har de finansiella tillgångarna ökat med 3 mdkr varför nettot är positivt. En överföring av Förvaltnings AB Framtidens externa lån till kommunens internbank har påbörjats och samtliga lån beräknas vara överförda vid utgången av 2018.

Likviditet

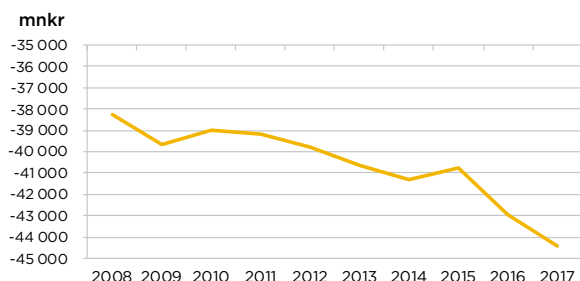
Kassalikviditet



Årets kortsiktiga handlingsberedskap i form av kassalikviditet förbättrades med närmare 2 procentenheter jämfört med föregående år och låg 2017 på drygt 35 procent. Kommunens kassalikviditet minskade med åtta procentenheter till 103 procent 2017 medan bolagens ökade med nio procentenheter till 37 procent. Kommunens internbank fungerar även som internbank för kommunens bolag. Kommunen har under de senaste åren haft en nivå på kassalikviditeten som innebär att kommunen i kort och medellångt finansiellt perspektiv inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningar. Under senare tid har det varit

önskvärt att minimera de likvida medlen på banken då kostnader tas ut som en följd av negativ ränta.

Finansiella nettotillgångar



I måttet finansiella nettotillgångar ingår alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på 10–20 års sikt, nämligen finansiella anläggningstillgångar, omsättningstillgångar, samt kort- och långfristiga skulder. Måttet är viktigt eftersom det speglar den finansiella handlingsberedskap som ligger någonstans mellan de kortsiktiga likviditetsmåten och det långsiktiga soliditetsmåttet. Måttet som försvagats över tid fortsatte ytterligare något nedåt och förändringen var 1,5 mdkr eller motsvarande 3,5 procent. De två senaste årens försämring kan till stor del förklaras av ökad tillämpning av RKR 18.1, övergång till bruttoredovisning i samband med investeringsinkomster. Utöver detta bidrar också en ökning av leverantörsskulder till försämringen.

Pensionsåtagande

Kommunens totala pensionsåtaganden uppgick 2017 till 16,0 mdkr och var i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Av det totala pensionsåtagandet avsåg 11,0 mdkr åtaganden för pensioner och särskild

lönescatt före 1998. Dessa åtaganden redovisas inte som en avsättning i balansräkningen utan som en ansvarsförbindelse enligt kommunal redovisningslag.

Sammanfattande analys

Koncernen Göteborgs stad redovisade ett positivt resultat på närmare 2,4 mdkr för år 2017. Ett antal finansiella nyckeltal visar på positiv utveckling under året. Resultatet bidrog starkt till hög egenfinansiering av årets investeringsvolym. En längre tid av positiva resultat har förstärkt det egna kapitalet och ökat kommunens soliditet vilket ger ökade förutsättningar att möta eventuella framtida fluktuationer i resultatutvecklingen. Även om skuldsättningsgraden minskade marginellt från 2016 har den minskat över en längre tid vilket bidrar till minskad finansiell risk. Måttet för medellång finansiell handlingsberedskap som successivt försvagats över tid försvagades dock ytterligare något.

Den demografiska utvecklingen, för Göteborg liksom kommunsektorn i stort, visar att finansieringen av det kommunala välfärdsuppdraget blir allt mer ansträngd. Rapporten Göteborgs Stads långsiktiga ekonomiska förutsättningar 2017 - 2035, visar ett gap mellan intäktsoch kostnadsutveckling kring 1 procent årligen fram till 2035.

Samtidigt som högkonjunktur råder måste påpekas att Sverige och Göteborg är beroende av utvecklingen av den globala ekonomin. Prognoser för BNP-utveckling framöver och osäkerheten kring nuvarande räntenivåer gör att det är än viktigare att bevaka den egna ekonomiska utvecklingen och utöva en aktiv ägarstyrning för att minimera risker vid bland annat lågkonjunkturer. En framtida utmaning är att styra de stora investeringarna som behöver genomföras både i kommunen och i enskilda bolag.



Resultaträkningen uppdelad på nämnder, kommunalförbund och bolag

Belopp i mnkr	Nämnder	Kommunal- förbund	Bolag	Eliminering koncernen	Sammanställd redovisning
Verksamhetens intäkter	10 866	633	18 969	-4 710	25 758
Verksamhetens kostnader	-38 339	-589	-13 540	4 174	-48 294
Jämförelsestörande poster	0	-	-	-	0
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 400	-27	-3 390	383	-4 434
Verksamhetens nettokostnader	-28 873	17	2 039	-153	-26 970
Skatteintäkter	26 572	-	-	-	26 572
Kommunalekonomisk utjämning	3 827	-	-	-	3 827
Finansiella intäkter	1 158	4	112	-1 122	152
Finansiella kostnader	-556	-10	-708	367	-907
Resultat efter finansiella poster	2 128	11	1 443	-908	2 674
Aktuell och uppskjuten skatt	-	-	-271	-5	-276
Minoritetsandel	-	-3	-26	-	-29
Åres resultat	2 128	8	1 146	-913	2 369

Balansräkning uppdelad på nämnder, kommunalförbund och bolag

Belopp i mnkr	Nämnder	Kommunal- förbund	Bolag	Eliminering koncernen	Sammanställd redovisning
Anläggningstillgångar	60 455	603	59 254	-32 195	88 117
Omsättningstillgångar	15 728	226	5 103	-13 831	7 226
Summa tillgångar	76 183	829	64 357	-46 026	95 343
Eget kapital	22 300	124	19 843	-11 353	30 914
Avsättningar	3 721	524	5 047	-28	9 265
Långfristiga skulder	35 442	1	26 898	-24 855	37 486
Kortfristiga skulder	14 719	180	12 569	-9 790	17 678
Summa skulder och eget kapital	76 183	829	64 357	-46 026	95 343

Finansiella nyckeltal

Procent	2013	2014	2015	2016	2017
Avkastning på eget kapital	7,2	1,8	4,5	8,1	7,7
Avkastning på totalt kapital	4,4	2,4	2,7	4,2	3,8
Kassalikviditet	33	30	35	34	35
Finansieringsgrad av investeringar	100	85	109	94	87
Soliditet					
- Blandmodell	30	30	32	32	32
- Fullfondering	14	15	17	20	21
Skuldsättningsgrad	70	70	69	68	68
- varav avsättningsgrad	10	11	10	10	10
- varav kortfristig skuldsättningsgrad	28	24	22	23	19
- varav långsiktig skuldsättningsgrad	33	35	36	35	39
Finansiella nettotillgångar (mnkr)	-40 629	-41 333	-40 735	-42 926	-44 427

Jämförelsesiffror för 2016 har i förekommande fall justerats utifrån ökad tillämpning av RKR:s rekommendationer samt rättning av fel, se not 19. Övriga tidigare år har inte justerats.

I koncernen Göteborgs Stad ingår kommunen, de kommunala bolagen samt kommunal- och samordningsförbunden. Ett stort antal transaktioner sker mellan de olika enheterna inom koncernen Göteborgs Stad, nedanstående tabeller ger en bild av dessa transaktioner.

Interna mellanhavanden, koncernbidrag och aktieägartillskott

Inom koncernen Göteborgs Stad sker en omfattande internförsäljning från Göteborg Energi AB till övriga enheter avseende fjärrvärme och el. Även kretslopp och vatten har en omfattande internförsäljning till andra enheter. Enligt beslut i kommunfullmäktige ska kommunens investeringar i lös egendom finansieras genom leasing med det kommunala bolaget Göteborgs Stads Leasing som leasinggivare. Detta innebär ett stort antal

transaktioner med övriga bolag, nämnder och kommunalförbund.

Den största delen av lånen utgörs av mellanhavanden gentemot finansavdelningen, som utgör internbanksfunktionen inom Göteborgs kommun. Finansavdelningen har borgensåtaganden mot stadens bolag. Borgen tecknas av kommunen dels för lån och dels för vissa pensionsförpliktelser.

Försäljning

Belopp i mnkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Säljare				
Bolag		3 336	23	3 359
Kommun	919		15	934
Kommunalförbund	5	398		403
Summa	924	3 734	38	4 696

Räntor

Belopp i mnkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Räntor intäkt				
Bolag		1		1
Kommun	340			340
Kommunalförbund		3		3
Summa	340	4		344

Utlåning

Belopp i mnkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Långgivare				
Bolag		2 092		2 092
Kommun	30 811			30 811
Kommunalförbund		504		504
Summa	30 811	2 596		33 407

Borgen

Belopp i mnkr	Bolag	Kommun	Kommunalförbund	Summa
Utställare borgen				
Bolag				
Kommun	3 869		112	3 981
Kommunalförbund				
Summa	3 869		112	3 981

Koncernbidrag och aktieägartillskott

Belopp i mnkr	Stadshus AB erhållit aktieägartillskott från	Stadshus AB lämnat aktieägartillskott till	Stadshus AB erhållit koncernbidrag från	Stadshus AB lämnat koncernbidrag till
Göteborgs Stad	5			
Göteborg Energi AB		106	410	
Göteborgs Hamn AB		48	155	
Higab AB		68	138	
Förvaltnings AB Framtiden		262	336	
Göteborg & Co AB		37	24	
Göteborgs Spårvägar AB		9	11	
Business Region Göteborg AB		5		41
Göteborgs Stads Leasing AB			90	
Got Event AB				187
Göteborgs Stadsteater AB				107
Summa	5	535	1 164	335

Göteborgs Stadshus AB är moderbolag i en av Göteborgs Stad helägd koncern för samtliga hel- och delägda bolag. Huvuddelen av bolagen är inordnade i sju olika underkoncerner eller kluster; Energi, Bostäder, Lokaler, Näringsliv, Kollektivtrafik, Hamn samt Turism, Kultur & Evenemang. Övriga bolag, de interna tjänsteleverantörerna och de regionala delägda bolagen samt Boplatz Göteborg AB är direkt underställda moderbolaget.

Bolag – ekonomiskt utfall

Göteborgs Stadshus AB har kommunfullmäktiges uppdrag att utöva ägarstyrning av stadens bolag. Detta ska ske i enlighet med målen i kommunfullmäktiges budget, ägardirektiv och andra styrande inriktningsdokument. Målet för bolagets verksamhet är att säkerställa att verksamheten i stadens bolag, tillsammans med stadens övriga verksamheter, skapar nytta för staden och dess invånare samt medverkar till utvecklingen av ett hållbart Göteborgssamhälle.

Huvudprincipen för kommunala bolag är att de drivs enligt självkostnadsprincipen, men några bolag agerar på en konkurrensutsatt marknad och kan därför generera vinst. I kommunfullmäktiges budget för 2017 beslutades om en utdelning om 767 mnkr samt att verksamheter med planerat underskott inom kluster Näringsliv och Turism, Kultur & Evenemang ska finansieras med medel från bolagen.

Koncernens rörelseintäkter uppgår till 18 969 mnkr vilket är 1 144 mnkr över budget och i linje med föregående år. Resultat efter finansiella poster uppgår till 1 443 mnkr vilket är 130 mnkr över budget och drygt 200 mnkr lägre än föregående år. Orsaken är främst högre resultat än budget inom Lokaler (31 mnkr), Kollektivtrafik (40 mnkr), Göteborgs Stads Leasing AB (24 mnkr) och Renova (16 mnkr). För Lokaler är orsaken till det högre resultatet främst reavinster inom Higab AB. Resultatet minskas dock av en redovisningsmässig nedskrivning av projekt Skeppsbrogaraget inom Göteborgs Stads Parkerings AB. För Kollektivtrafiken är det ökade intäkter inom buss respektive trafikant-service och lägre elkostnader inom spårvagnsverksamheten som bidrar till det förbättrade resultatet. För Renova är det högre energiintäkter samt ökade intäkter för hantering av jord och förorenade massor som ger ett högre resultat än budget. För Göteborgs Stads Leasing är det främst bedömd kostnad för historiska pensionsåtaganden som utvecklats positivt under året.

Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat något från 64 276 mnkr till 64 357 mnkr. Soliditeten ökar med 1,5 procentenheter till 30,8 procent. Lånevolymen har minskat med 977 mnkr till 35 045 mnkr.

Energi

Energikoncernens intäkter uppgår till 5 834 mnkr vilket är 66 mnkr högre än budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 636 mnkr vilket är 20 mnkr över budget och något bättre än föregående år.

I jämförelsen med budget minskar fjärrvärmeaffären och i viss mån vindkraft. Ett relativt varmt år ger tapp i effektintäkter samt volymer. Även bränslepriser och produktionsmix ger ett lägre bidrag. Lägre personal-kostnader och övriga externa kostnader kompenserar till viss del.

Kostnader kopplat till en brand påverkar resultatet med 10 mnkr. Försäljningen av Skövde Biogas AB gav en realisationsförlust om 9 mnkr och realisationsvinster vid försäljningar av koncernen Partille Energi samt Sävsjö Biogas uppgick till 123 mnkr. Nedskrivning av tillgångar för vindkraftsproduktion har gjorts med 58 mnkr.

Balansomslutningen har jämfört med 2016 minskat från 13 160 mnkr till 12 217 mnkr. Soliditeten ökar med 4,5 procentenheter till 46,0 procent. Lånevolymen har minskat med 1 098 mnkr till 4 030 mnkr.

Bostäder

Framtidenkoncernens rörelseintäkter uppgår till 5 980 mnkr vilket är 167 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 568 mnkr vilket är 14 mnkr lägre jämfört med budget och drygt 120 mnkr högre än föregående år.

Hyresintäkterna är positiva trots att utfallet av hyresförhandlingen blev lägre än budgeterat. Ökningen beror på tillkommande hyresintäkter för temporära bostäder, tillval med mera. Förvaltningsintäkterna har ökat till följd av bidrag för trygghetsboenden. Driftskostnaderna är 50 mnkr högre än budget, hänförligt till ökade skadekostnader och fastighetsskötsel. Underhållskostnaderna är 17 mnkr lägre än budget. Jämförelsestörande poster avviker netto med +22 mnkr jämfört med budget och består av Egnahemsbolagets avsättning för putsfasader -18 mnkr, nedskrivningar -94 mnkr samt reavinster +129 mnkr samt återförda nedskrivningar på fastigheter +5 mnkr.



Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 28 617 mnkr till 29 325 mnkr. Soliditeten ökar med 3,8 procentenheter till 33,8 procent. Lånevolymen har ökat med 173 mnkr till 16 016 mnkr.

Lokaler

Higabkonzernens rörelseintäkter uppgår till 1 826 mnkr vilket är 119 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 142 mnkr vilket är 31 mnkr över budget och 375 mnkr lägre än föregående år.

Det är främst genomförda försäljningar med reavinster och nedskrivningar som utgör avvikelsen mot budget samt även lägre underhållskostnader och personalkostnader.

Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 10 978 mnkr till 11 044 mnkr. Soliditeten ökar med 0,7 procentenheter till 18,5 procent. Lånevolymen har ökat med 204 mnkr till 7 491 mnkr.

Kollektivtrafik

Göteborgs Spårvägar koncernens rörelseintäkter uppgår till 1 398 mnkr vilket är 78 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 48 mnkr, vilket är 40 mnkr över budget och 26 mnkr högre än föregående år. Samtliga verksamheter visar bättre utfall än budget. Buss och Trafikantservice visar väsentligt bättre utfall,

främst beroende på ökade intäkter. För bussverksamheten är orsaken full bonus för kundnöjdheten och ökat resande kopplat till incitament. För Trafikantservice är det faktorer som intäktsökningar för hållplats, resurspoolen och NET. Affärsområde Spårvagns resultatförbättring beror på lägre kostnader till följd av gynnsamma elkostnader och lägre bemanning än budgeterat. Även Bantekniks utfall är över budget och beror på högre intäkter för samtliga avtalsområden än beräknat.

Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 831 mnkr till 862 mnkr. Soliditeten ökar med 2,3 procentenheter till 58,4 procent. Lånevolymen är oförändrad 0 mnkr.

Näringsliv

Business Region Göteborgs koncernens rörelseintäkter uppgår till 86 mnkr vilket är 4 mnkr lägre jämfört med budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till -49 mnkr, vilket är lika med budget och i nivå med föregående års resultat.

Intäkterna är något lägre än budget men detta slår även igenom på kostnadssidan. Mindre avvikelser på kostnadssidan beror på lägre personalkostnader på grund av vakanser och sjukfrånvaro. Även kostnader för konsulter och marknadsföring är något lägre än budget. Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från



88 mnkr till 104 mnkr. Soliditeten har minskat med 7,1 procentenheter till 62,3 procent. Lånevolymen är oförändrad 0 mnkr.

Turism, kultur och evenemang

Klustrets rörelseintäkter uppgår till 1 715 mnkr vilket är 79 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till -230 mnkr vilket är 21 mnkr lägre jämfört med budget, men drygt 40 mnkr högre än föregående år.

För Göteborg & Co ligger intäkterna i nivå med budget där cirka 63 procent kommit från staden. Stadsteaterns biljett- och restaurangintäkter har ökat mot både budget och tidigare år. Kostnaderna är lägre beroende på tjänstledigheter och för hög budgeterad avsättning till pensioner. För Liseberg har boendeanläggningarna haft ett bra år vilket även gällt Halloween-säsongen. Eftersäsongen på sommaren var svag medan julsäsongen var enligt budget. Got Events basverksamheter har gått över förväntan vilket även gällt för restaurangverksamheten medan FEI EM i Ridsport visar på ett kraftigt underskott.

Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 2 124 mnkr till 2 186 mnkr. Soliditeten ökar med 1,6 procentenheter till 52,6 procent. Lånevolymen har minskat med 51 mnkr till 334 mnkr.

Hamn

Göteborgs Hamns rörelseintäkter uppgår till 753 mnkr vilket är 32 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 214 mnkr vilket är 13 mnkr över budget och i paritet med föregående år.

Det är främst de högre energi- och RoRovolymerna som förklarar ökningen. Tillkommande fartygsanlöp och större bruttovikt påverkar också intäkterna positivt. Volymnedgångens påverkan på intäkter inom containersegmentet har motverkats av att stor del av koncessionsavtalet med kund är baserat på fast pris medan fartyghamnsavgiften påverkas negativt. På kostnadssidan har infrastrukturkostnaderna ökat. Dessa beror främst på återställande av skadade pålar i samband med underhållsmuddring som genomfördes 2014. Bolaget har en tvist gentemot leverantören för denna skada. Räntekostnaderna för pensionsskuld är lägre än budget.

Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 2 614 mnkr till 2 632 mnkr. Soliditeten ökar med 3 procentenheter till 61,3 procent. Lånevolymen har minskat med 175 mnkr till 175 mnkr.

Interna bolag

Göteborgs Stads Leasing AB:s rörelseintäkter uppgår till 744 mnkr vilket är 30 mnkr över budget. Resultat

efter finansiella poster uppgår till 34 mnkr vilket är 24 mnkr över budget och 7 mnkr högre än föregående år. Balansomslutningen har jämfört med 2016 minskat från 3 110 mnkr till 3 018 mnkr. Soliditeten minskat med 0,3 procentenheter till 34,4%. Lånevolymen har minskat med 101 mnkr till 1 375 mnkr.

Försäkrings AB Göta Lejons rörelseintäkter uppgår till 126 mnkr vilket är 2 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 3,3 mnkr vilket är 2,1 mnkr över budget och 3 mnkr högre än föregående år. Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 312 mnkr till 328 mnkr. Soliditeten minskar med 2,2 procentenheter till 57,5 procent. Lånevolymen är oförändrad 0 mnkr.

Regionala bolag

Renovakernens rörelseintäkter uppgår till 1 274 mnkr vilket är 67 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 94 mnkr vilket är 16 mnkr över budget och nästan 40 mnkr högre än föregående år. Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 1 706 mnkr till 1 726 mnkr. Soliditeten ökar med 3,9 procentenheter till 28,8 procent. Lånevolymen har minskat med 74 mnkr till 863 mnkr.

Gryaabs omsättning uppgår till 365 mnkr vilket är 2 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 6 mnkr vilket är 6 mnkr över budget och 7 mnkr lägre än föregående år. Balansomslutningen har jämfört med 2016 minskat från 1 607 mnkr till 1 586 mnkr. Soliditeten ökar med 0,4 procentenheter till 5,3 procent. Lånevolymen har minskat med 7 mnkr till 1 425 mnkr.

Göteborgsregionens fritidshamnar AB:s (Grefab) rörelseintäkter uppgår till 59 mnkr vilket är 1 mnkr över budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 0,3 mnkr vilket är 0,3 mnkr över budget och något högre än föregående år. Balansomslutningen har jämfört med 2016 minskat från 105 mnkr till 100 mnkr. Soliditeten ökar med 0,9 procentenheter till 16,2 procent. Lånevolymen är oförändrad 0 mnkr.

Boplatz Göteborg AB

Boplatz rörelseintäkter uppgår till 26 mnkr vilket är lika med budget. Resultat efter finansiella poster uppgår till 1,5 mnkr vilket är 1,7 mnkr över budget och något bättre än föregående år.

Avvikelsen beror främst på att kostnaderna för support, underhåll och vidareutveckling av it-systemet blev lägre än budgeterat, samtidigt kunde man ändå öka avskrivningen av systemet.

Balansomslutningen har jämfört med 2016 ökat från 21 mnkr till 23 mnkr. Soliditeten ökar med 1,8 procentenheter till 28,2 procent. Lånevolymen har minskat med 4 mnkr till 0 mnkr.

Belopp i mnkr	Rörelse- intäkter	Resultat efter fin. poster	Årets resultat	Balans- omslutning	Eget kapital	Soliditet	Årets investe- ringar
Energi	5 834	636	192	12 217	5 619	46	763
Bostäder	5 980	568	195	29 325	9 906	34	2 008
Lokaler	1 826	142	44	11 044	2 038	19	1 112
Näringsliv	86	-49	-8	104	65	62	2
Kollektivtrafik	1 398	48	29	862	504	58	21
Hamn	753	214	14	2 632	1 614	61	462
Turism, Kultur & Evenemang	1 715	-230	30	2 186	1 151	53	196
Interna bolag	902	37	-41	3 358	1 243	37	590
Regionala bolag	1 698	101	72	3 412	524	17	276
Moderbolaget (Stadshus AB)	26	-355	480	17 465	13 222	77	0
Boplatz	26	2	0	23	6	28	0
Elimineringar	-1 181	329	139	-18 271	-16 049	—	0
Summa	18 969	1 443	1 146	64 357	19 843	31	5 430

Göteborgs Stad förvaltar 81 stiftelser och 4 gåvor för olika ändamål. Den samlade förmögenhetens marknadsvärde uppgår till drygt 1 000 mnkr. Göteborgs Stad förvaltar enbart avkastningsstiftelser. Det innebär att staden ansvarar för stiftelsernas kapital och att avkastningen delas ut till de ändamål som den som skänkte pengarna bestämt.

Stiftelser

Stiftelsernas kapital ger en avkastning varje år som delas ut året därpå. Under 2017 delade stiftelserna ut totalt 24,8 mnkr.

Huvuddelen av stiftelsernas kapital ingår i en gemensam samförvaltning där varje stiftelse har en andel. Detta kapital har varit placerat i tre fonder. Värdet för dessa fonder ökade under 2017 med 6,65 procent. Därutöver har cirka 50 mnkr varit placerade i direktägda aktier för att möjliggöra försäljning av optioner och därmed höja avkastningen.

Den totala avkastningen inklusive optionsaffärer gav under 2017 ett resultat om cirka 19 mnkr, som efter avdrag för viss kapitalisering och förvaltningskostnader, kan användas för utdelning i stiftelserna 2018. Till detta ska läggas tillgängligt fritt eget kapital som finns i vissa stiftelser.

Stiftelsernas kan indelas i fyra olika kategorier.

- 31 stiftelser har lämnat bidrag till ekonomiskt behövande eller barn med särskilda behov (social inriktning) med cirka 7,4 mnkr
- 24 stiftelser har delat ut stipendier till lärare och stipendier och premier till elever (utbildning) med cirka 7,8 mnkr
- 22 stiftelser och 2 gåvor har främjat stadens museer och utsmyckning av offentliga platser (kultur) med cirka 4,9 mnkr
- 7 stiftelser har delat ut pengar till föreningar och andra ideella organisationer för olika allmännyttiga och välgörande ändamål, ofta med social inriktning, med cirka 4,7 mnkr.

- 1 stiftelse delar ut pris till årets byggnad.

(3 stiftelser betalar ut till flera kategorier ovan)

Stiftelsernas kapital har utvecklats väl under 2017. Utdelningen ökade med cirka 25 procent i förhållande till tidigare år. Stiftelserna kommer vara till nytta för medborgarna i Göteborg många år framåt.



Genom sponsring bidrar Göteborgs Stad till aktiviteter som ligger utanför stadens kommunala uppdrag men som ändå förväntas ge positiva effekter i form av ett gott samhällsklimat, goda levnadsförutsättningar för medborgarna och en stärkt image för staden.

Sponsring

Policy och riktlinje för sponsring

För att säkerställa en enhetlig definition och tillämpning av regelverket om sponsring inom staden antog kommunfullmäktige i mars 2013 en policy och riktlinjer för sponsring i Göteborgs Stad. För att få en heltäckande bild av stadens sponsringsverksamhet och förbättrade möjligheter till samordning och kontroll beslutades samtidigt att varje nämnd och styrelse årligen ska upprätta en förteckning över samtliga sponsringsåtaganden som beslutats på nämnd- eller styrelsenivå.

Vad är sponsring

Enligt Göteborgs Stads policy definieras sponsring som ett frivilligt affärsmässigt avtal till ömsesidig nytta mellan två eller fler parter där den ena (sponsorn) förbinder sig att lämna ersättning i form av kontanta medel, varor och/eller tjänster och där den andra parten (sponsormotagaren) som motprestation tillhandahåller exponering av företagsnamn, varumärke eller tjänster till nytta för sponsorn i dennes verksamhet.

Bolag

Bolagen står för den stora merparten av sponsringsåtaganden som uppgår till cirka 28 mnkr för år 2017, varav Lisebergs sponsringsåtagande är störst och uppgår till 11 mnkr.

Nämnder

Göteborgs Stads stadsdelsnämnder har inga sponsringsåtaganden. Av facknämnderna har park- och naturnämnden sponsringsåtaganden.

Sammanfattning

Stadens sponsringsåtaganden är i stort sett oförändrade jämfört med 2016 och rör sig till stor del om ändamål som är kopplade till ungdomar, idrott, kultur, större publika evenemang och en hållbar stad. Medvetenheten om den existerande policyn är hög. Totalt uppgår de rapporterade sponsringsåtagandena för staden år 2017 till 28 mnkr, jämfört med 26 mnkr år 2016. För mer information se respektive nämnd eller styrelses årsrapport.



Den totala upplåningen i hela koncernen uppgick vid årsskiftet till 41,0 mdkr vilket är en ökning med 2,2 mdkr kronor jämfört med samma period förra året. Den genomsnittliga kapitalbindningen på den samlade externa låneskulden uppgick vid årsskiftet till 3,6 år och räntebindningen var i genomsnitt 4,0 år.

Finansiell uppföljning och riskhantering

Under 2017 har sex större upplåningar genomförts och kommunens långa nyupplåning hamnade på 9,4 mdkr. Kreditbetygen har bibehållits på samma höga nivå som tidigare.

Relationer med investerare

Investerarrelationer har blivit ett stående inslag i stadens arbete med den stora skuldportföljen. Under året har träffar med investerare gjorts i syfte att informera om stadens marknadsaktiviteter. På stadens webbplats för finansiell information och investerarrelationer finns bland annat uppgifter om marknadsaktiviteter, upplåning och ratingrapporter.

Finanspolicy för Göteborgs Stad

Stadens finanspolicy, som är beslutad av kommunfullmäktige, fastlägger riktlinjer och riskramar för stadens och dess helägda bolags finansiella verksamhet. De risker som regleras är bland annat finansieringsrisk, ränterisk och motpartsrisk. Finanspolicyen uppdateras vid behov och uppdaterades senast i december 2015.

Den finansiella infrastrukturen

Koncernen sköter sin finansiering på den öppna kapitalmarknaden via emissioner av kommunobligationer och kommuncertifikat. En grund i detta är etablerade låneprogram. Kreditvärdigheten är en av faktorerna som påverkar priset på emitterade obligationer.

Rating – Hög kreditvärdighet

Kreditvärderingsinstituten Moody's och Standard & Poor's har under året bekräftat kommunens starka kreditvärdighet. Kommunens kreditbetyg från Moody's är sedan 2006 det högsta möjliga, Aaa, och från Standard & Poor's sedan 2007 det näst högsta, AA+. Båda betygen har stabila utsikter.

Låneprogram

I sin upplåning använder sig kommunen av sitt Euro Medium Term Note program med en ram på 6 miljarder EUR, sitt certifikatprogram med en ram på 6 miljarder

SEK samt sitt ECP-program med en ram på 500 miljoner USD.

Låneprogram

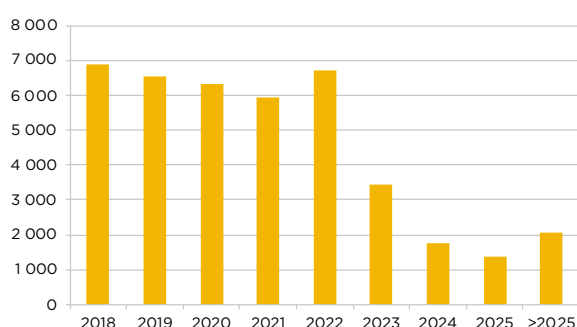
Program	Låneram	Nyttjandegrad
EMTN	6 MDR EUR	27,4 MDR SEK
KCP	6 MDR SEK	0,2 MDR SEK
ECP	500 M USD	2,1 MDR SEK
Kommuninvest		4,2 MDR SEK
Bilaterala lån		5,9 MDR SEK

Skuldportföljen

Koncernens externa upplåning uppgick vid årsskiftet till 41,0 mdkr, en ökning med 2,2 mdkr i jämförelse med 2016. Denna ökning motsvaras dock av nya räntebärande tillgångar (bostadsobligationer) på 3 mdkr. Den genomsnittliga återstående löptiden på den samlade låneskulden uppgick vid årsskiftet till 3,6 år och räntebindningen till i genomsnitt 4,0 år. Den totala låneskulden fördelas på upplåning via staden (36,6 mdkr), Förvaltnings AB Framtiden (1,1 mdkr) och lån upptagna av bolagen utanför internbanken (3,3 mdkr). Den skattefinansierade verksamhetens del av skulden, nettolåneskulden, uppgick till 4,3 mdkr, cirka 10,4 procent av den totala upplåningen. Upplåning via Kommuninvest i Sverige AB har skett framför allt i bolagssektorn och uppgick vid årsskiftet till 4,2 mdkr. Göteborgs Stad genomförde under hösten för andra gången ett återköpserbjudande i samband med en emission. Det huvudsakliga syftet med återköpet var att hantera kommande förfall och samtidigt förlänga förfallotiden. Totalt köptes 1,6 mdkr i två olika obligationer med kort förfall.

Sedan februari 2015 har reporäntan varit negativ, vilket medfört att kommunen kunnat låna med negativ ränta på de korta programmen. För EMTN-lånen finns däremot ett räntegolv som gör att räntan aldrig kan understiga 0 procent.

Upplåningens förallostruktur



Derivatportföljen

Derivatinstrument används i syfte att ränte- och valuta-säkra underliggande lån. Derivatportföljens nominella värde uppgick till 20,2 mdkr. Kommunen hade vid årsskiftet negativt marknadsvärde om 166 mnkr på sina derivatpositioner som avser räntesäkringen av nettolåneskulden.

Säkringsinstrumentens effektivitet

Instrumenten för säkring av skuld i utländsk valuta överensstämmer helt avseende belopp, löptid och räntebas. Avseende ränterisken avspeglar inte skulden och säkringen varandra helt avseende belopp och löptid, men då följsamheten mellan den säkrade skuldportföljen och säkringsinstrumenten är god anser vi att säkringen är effektiv.

Motpartsrisk

Kommunen är genom derivatavtal utsatt för en risk att en motpart inte kan fullgöra sina förpliktelser. Motparterna är både svenska och internationella banker. Beräknat på affärsvolym fanns 76 procent av motpartsrisken hos lägst AA-ratade motparter och 24 procent av risken hos A1- till Baa3-ratade motparter. På grund av låga marknadsräntor, vilket resulterat i stora negativa marknadsvärden på koncernens derivatpositioner, bedöms motpartsrisken vara väldigt låg per årsskiftet.

Finansieringsrisk

Under det kommande året har kommunen och bolagen låneförfall på 6,9 mdkr. För att möta det har kommunen bindande lånelöften om totalt 8 mdkr. Till det kommer placeringar i bostadsobligationer på 3,0 mdkr. Kommunen har under året förnyat samtliga bindande lånelöften.

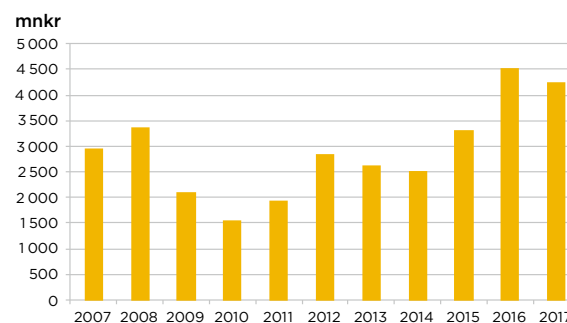
Göteborgs Stads riskhantering

Typ av risk	Policy	Utfall
Ränterisk	2-6 år	4,0
Finansieringsrisk	2-6 år	4,1
Motpartsrisk	Max 30% volym/motpart	Inom policyn
Valutarisk	Ingen	Avvikelse då Inköp av nya spårvagnar inte är helt valutasäkrat (KS 2017-01-25).

Nettolåneskuldens utveckling

Nettolåneskulden är skyddad mot ränteuppgångar med ränteswappar. För fastränteswapparna är nivåerna mellan 0,3 till 2,9 procent. Nettolåneskulden uppgick den 31 december 2017 till 4,3 mdkr vilket är en minskning med 0,2 mdkr.

Nettolåneskuldens utveckling - 2007-2017



Gröna obligationer

Inom ramen för sitt miljöprogram emitterar Göteborgs Stad obligationer för finansiering av olika miljöprojekt inom bland annat förnyelsebar energi, kollektivtrafik, vattenrening, energieffektivisering, smarta elnät, stadsplanering och avfallshantering.

Staden återvände till marknaden i juni 2017 och emitterade 1,2 mdkr i en grön obligation med förfall år 2023. Över de senaste fem åren har den totala summan stigit till 5,6 miljarder kronor. Göteborgs Stad har till-

sammans med ett antal nordiska emittenter tagit fram ett ramverk för uppföljning av de miljömässiga utfall som skapats genom de investeringar som finansierats av de emitterade gröna obligationerna.

Kreditvärderingsinstituten Moody's och Standard & Poor's utvärderade under 2017 stadens arbete med gröna obligationer.

Kommunens betyg från Moody's fastställdes till det högsta möjliga, GB1, och från Standard & Poor's det näst högsta betyget, E2.

Projektfördelning – Gröna obligationer

Projekt (mnkr)	Förvaltning/Bolag	Område	2015	2016	2017
GoBiGas	Göteborg Energi	Biobränsle	620		
Elbilar	Göteborgs Stads Leasing AB	Energieffektivisering och hållbar transport	11		19
Kväverening	Gryaab	Vattenrening	110	164	32
Trädplantering	Park-och Naturförvaltningen	Miljö	6	5	6
Fotgängarstaden	Trafikkontoret	Hållbara Transporter	50	10	17
Cykelstaden	Trafikkontoret	Hållbara transporter	60	28	28
Energieffektivisering av trafikbelysning	Trafikkontoret	Energieffektivisering	49	42	37
Hållbart byggande	Lokalförvaltningen	Hållbart byggande	314	498	588
Energieffektiva bostäder	Förvaltnings AB Framtiden	Hållbart byggande	388	427	544
Nya Spårvagnar	Göteborgs Stads Leasing AB	Hållbara transporter		170	91
Kodammarna pumpstation	Kretslopp och vatten	Vattenrening			34



5

RÄKENSKAPER FÖR KOMMUNEN OCH SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

Här återfinns de lagstadgade räkenskapsrapporterna med tilläggsupplysningar. Dessa är kommunens och den sammanställda redovisningens finansiella rapporter i form av resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys med tillhörande noter. I blocket presenteras även de redovisningsprinciper Göteborgs Stad tillämpar och en lista över diverse definitioner.



RÄKENSKAPER FÖR KOMMUNEN OCH SAMMAN- STÄLLD REDOVISNING

97	Redovisningsprinciper och definitioner
102	Resultaträkning
103	Balansräkning
104	Kassaflödesanalys
106	Noter 1-19

En av redovisningens viktigaste uppgifter är att utgöra ett relevant bedömnings- och beslutsunderlag. För detta krävs att olika redovisningsprinciper beskrivs på ett öppet och informativt sätt. I detta avsnitt beskrivs de principer som används av Göteborgs Stad.

Redovisningsprinciper och definitioner

De kommunala bolagens redovisning tillämpas enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2012:1), medan den kommunala sektorns redovisning regleras av Kommunallagens kapitel åtta samt Lag om kommunal redovisning. Därutöver lämnar Rådet för kommunal redovisning (RKR) rekommendationer för kommunsektorns redovisning.

Vid upprättande av kommunkoncernens årsredovisning, sammanställd redovisning, är det kommunala regelverket överordnat. Årsredovisningen är upprättad enligt detta regelverk med undantag för vissa delar av rekommendationen 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelser. Den sammanställda redovisningen är upprättad enligt RKR 8.2 Sammanställd redovisning, med avsteg vad gäller val av konsolideringsmetod. Avsteg från rekommendationerna och orsak till dessa redovisas under respektive rubrik nedan.

Förändrade redovisningsprinciper 2017

Komponentredovisning av anläggningstillgångar tillämpas från och med 2017 vid nyanskaffning av byggnader och tekniska anläggningar, utifrån RKR 11.4 Materiella anläggningstillgångar. Det innebär att i anläggningen ingående komponenter ges olika avskrivningstid utifrån bedömning av faktisk nyttjandetid. Modellen används även på befintliga anläggningar vid återanskaffning och vid tillkommande komponenter.

Förändringen innebär att poster som tidigare klassificerades som driftkostnad för löpande underhåll nu i större utsträckning hanteras som reinvestering. I budget för 2017 överfördes ca 250 mnkr från drift- till investeringsbudget baserat på nämndernas beräkning (deras bedömning är sammantaget att utfallet är i nivå med budget). Effekten på årets – och kommande års – avskrivningskostnad från den nya principen bör bli en ökande kostnad. För 2017 uppgår ökningen till ca 2 mnkr, då den enbart påverkas av innevarande års aktivering.

Komponentredovisning tillämpas inte på investeringar/anläggningstillgångar som tagits i bruk till och med 2016-12-31. Komponentredovisning av befintligt bestånd kan komma att övervägas i ett senare skede i de

fall arbetsinsatsen bedöms stå i proportion till nytta och väsentlighet. Detta kommer att utredas under 2018.

Rättningar/justeringar

Enligt RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljning ska en avgift eller ett bidrag som är hänförbart till en investering intäktsföras på ett sätt som återspeglar investeringens nyttjande och förbrukning. Göteborgs Stad ändrade princip till att bruttoredovisa bidrag och gatukostnadsersättningar i nya projekt för exploatering och investering från och med 2013. Tidigare reducerade inkomsterna anläggningsvärdet på tillgångssidan. För projekt påbörjade före 2013 tillämpades då fortsatt de äldre redovisningsprinciperna. Från och med 2017 tillämpar Göteborgs Stad bruttoredovisning för bidrag och gatukostnadsersättningar fullt ut. Inkomsten tas upp som en skuld som sedan periodiseras över anläggnings-tillgångens nyttjandeperiod. Rättning av utfall från och med 2010/2011 har gjorts i jämförelsetal för 2016 med totalt 1 243 mnkr på både tillgångs- och skuldsidan, samt i resultatet +/- 17 mnkr (se not 19 A).

Övriga ändringar mellan poster i balansräkningen för jämförelseåret 2016:

- felaktigt bokförd försäljning 2016 av fastighet med 17 mnkr (se not 19 B)
- ändrad bokföring av framtida åtaganden inom exploateringsverksamheten med 42 mnkr (se not 19 C)
- ändrad bokföring avseende oreglerade skador i försäkringssammanhang med 96 mnkr (se not 19 D)

Jämförelsetal för 2016 har också omräknats inom linjen avseende:

- pensionsförpliktelse och löneskatt avseende Räddningstjänsten, minskad med 50 mnkr (se not 19 E)
- felsummerat belopp för framtida leasingavgifter, minskad med 1 083 mnkr (se not 19 F)

Övriga förekommande jämförelseår är inte omräknade.

Sammanställd redovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen omfatta all verksamhet som bedrivs av kommunen. Syftet med den sammanställda redovisningen

är att ge en sammanfattande och rättvisande bild av Göteborgs Stads totala ekonomiska ställning och resultat oavsett om verksamheten bedrivs i förvaltnings- eller bolagsform. I den sammanställda redovisningen för Göteborgs Stad ingår alla nämnder och samtliga bolag samt kommunalförbund där kommunen har minst 20 procent inflytande. Kommunkoncernens sammansättning framgår av sammanställningen i avsnitt Göteborgs Stads organisation (se block 1).

Kassaflödesanalysen i den sammanställda redovisningen är baserad på de rapporterade kassaflödesanalyserna för de underliggande enheterna och med elimineringar för interna transaktioner.

Koncernernas bokslut används som underlag för konsolidering av den sammanställda redovisningen. Interna mellanhavanden samt interna vinster av väsentlig betydelse har eliminerats.

Konsolideringsprinciper

Vid upprättandet av den sammanställda redovisningen tillämpas full konsolidering vilket innebär att bolags samtliga tillgångar, skulder, intäkter och kostnader redovisas i balans- och resultaträkningen. Som dotterbolag redovisas bolag med ett bestämmande inflytande, röstandel över 50 procent. För dotterbolag hanteras minoritetens andel som en avdragspost i årets resultat och under eget kapital.

Intressebolag är bolag som inte är dotterbolag, men med ett långsiktigt direkt eller indirekt innehav om minst 20 och högst 50 procent. För intressebolag tillämpas kapitalandelsmetoden vilket innebär att tillgångar, skulder, intäkter och kostnader elimineras. Koncernens del av intressebolagens verksamhet redovisas istället som separat post i resultaträkningen (resultat från aktier och andelar) samt som separat post i balansräkningen (aktier och andelar samt kapitalandelsfond).

Avyttrade dotterföretag inkluderas i resultatet till och med avyttringstidpunkten. Vid förvärfv av dotterföretag inkluderas resultat från och med förvärfvstidpunkten.

Använda konsolideringsmetoder är i linje med bolagssektorns regelverk K3 men är ett avsteg från rekommendationerna i RKR 8.2 som föreskriver proportionell konsolidering. Göteborgs Stad har endast ett fåtal dotterbolag som inte är helägda och intressebolagen är få och av mindre ekonomiskt omfång. Mot bakgrund av detta bedöms använda konsolideringsmetoder inte ge väsentliga avvikelser utan ge en rättvisande bild av resultat och ställning liksom ett fullgott underlag för analys och styrning.

Obeskattade reserver

Obeskattade reserver i enskilda bolag delas upp i en del eget kapital, vilken redovisas som bundet eget kapital, samt i en del som uppskjuten skatteskuld. I delägda kommunalförbund samt dotterbolag redovisas utomstående aktieägars andel av eget kapital samt obeskattade

reserver som minoritetsintresse. I resultaträkningen redovisas utomstående aktieägars, minoritetens, andel av resultat efter skatt.

Jämförelsestörande- och extraordinära poster

Händelser av väsentlig storlek, som inte förväntas inträffa ofta och som saknar samband med den löpande verksamhetens betraktas och redovisas som extraordinära poster.

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser som inte är extraordinära men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelse med andra perioder. Post ska uppgå till ett väsentligt belopp och vara av sådant slag att den inte förväntas inträffa ofta eller regelbundet.

Både extraordinära och jämförelsestörande poster särredovisas på egna rader i resultaträkningen och som not till resultaträkningen. Se not 3.

Intäkter

Skatteintäkter

Kommunens redovisade skatteintäkt består av preliminära skattebetalningar som kommit kommunen tillgodo under året, prognos för slutavräkning och skillnaden mellan den slutliga taxeringen och den redovisade skatteintäkten för föregående år. Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR 4.2 Redovisning av skatteintäkter. Se not 6.

Övriga intäkter

Göteborgs Energi AB intäktsför i sin helhet anslutningsavgifter för el, gas och fjärrvärme enligt K3 i samband med påbörjad leverans av anslutningen. De externa anslutningsavgifterna uppgick 2017 till 58,8 mnkr (61,6 mnkr). I den sammanställda redovisningen har posten justerats till förutbetalad intäkt och periodiseras över fem år i enlighet med RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljning. Se not 1 och 14.

Kostnader

Avskrivningar

Avskrivning av materiella anläggningstillgångar görs normalt för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. Avskrivningen påbörjas när tillgången tas i bruk. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs inga avskrivningar. Omprövning av nyttjandeperioden sker om det finns omständigheter som gör att det är nödvändigt, till exempel verksamhetsförändringar och tekniskskiftet.

Från och med 2017 tillämpas komponentavskrivning vid nyanskaffning av byggnader och anläggningar i enlighet med RKR 11.4 Materiella anläggningstillgångar. I tabell nedan framgår intervall för nu tillämpade avskrivningstider samt kommunens rekommenderade



avskrivningstider vad avser befintliga anläggningar, anskaffade till och med 2016. Jämte dessa framgår bolagens tillämpade avskrivningstider.

Avskrivningstider (år)

Anläggning	Kommunen t o m 2016	Kommunen fr o m 2017	Bolagen
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande arbeten	5	5	3-7
Goodwill	5-10	5-10	5-10
Markanläggningar	20-50	7-75	10-50
Byggnader	20-50	15-50	10-100
Kiosker, paviljonger, baracker	10	10	10
Maskiner, tekniska anläggningar och inventarier	5-10	5 -30*	3-25
Persondatorer och IT-inventarier	3	3	3
Ledningsrättigheter	-	-	100
Hysesrättigheter	-	-	20

*För kretslopp och vatten 5-50

Lånekostnader i samband med investeringar

Lånekostnader i samband med investeringar kan enligt RKR 15.1 Redovisning av lånekostnader redovisas enligt huvudmetod eller enligt alternativregel. Göteborgs kommun tillämpar sedan 2014 huvudmetoden, vilket innebär att lånekostnaderna direkt belastar resultatet. Bolagssektorn följer alternativregeln som innebär att lånekostnaderna under vissa förutsättningar får belasta anläggningens anskaffningsvärde. I den sammanställda redovisningen har lånekostnader aktiverats med 21 mnkr (18 mnkr), beräknade på en räntesats om 2 %.

Anläggningstillgångar

Gränsdragning mellan kostnad och investering: Inom Göteborgs Stad betraktas tillgångar för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst tre

år som anläggningstillgång om beloppet överstiger ett halvt prisbasbelopp. Gränsen gäller gemensamt för materiella och immateriella tillgångar liksom för finansiella leasingavtal.

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar. I den sammanställda redovisningen består immateriella anläggningstillgångar av bland *För kretslopp och vatten 5-50 annat goodwill. Goodwill utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på koncernens andel av förvärvade nettotillgångar.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde med tillägg för värdehöjande investeringar och med avdrag för planmässiga avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Se not 5.

Från och med 2017 tillämpar Göteborgs Stad fullt ut bruttoredovisning för bidrag och gatukostnadsersättningar enligt RKR18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljning. Inkomsten tas upp som en skuld som sedan periodiseras över anläggningstillgångens nyttjandeperiod.

Ingångna avtal om lämnade bidrag av staten eller annan juridisk person för investeringar i anläggningstillgång som Göteborgs Stad inte kommer att äga eller förfoga över, redovisas som kostnad i resultaträkningen och avsättning i balansräkningen när avtal tecknas.

Komponentredovisning av anläggningstillgångar utifrån RKR 11.4 Materiella anläggningstillgångar tillämpas från och med 2017 för byggnader och tekniska anläggningar vid nyanskaffning.

Leasing

Enligt beslut i kommunfullmäktige ska kommunens investeringar i lös egendom från och med år 2007

finansieras genom leasing, med det kommunala bolaget Göteborgs Stads Leasing AB (GSL) som leasegivare. Enligt RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal ska leasingavtal klassificeras som finansiella om de ekonomiska fördelar och risker som förknippas med ägandet av objektet i allt väsentligt överförs till leasetagaren. Tillgångar i avtal som är klassificerade som finansiell leasing ska redovisas som anläggningstillgång. Tillgångarnas värde skrivs av med samma modell och avskrivningstid som om de varit köpta. Betalda leasingavgifter redovisas som amortering och ränta.

Göteborgs Stad har i huvudsak tre större leasegivare. Vid klassificering av avtalen är de avtal med GSL som rör maskiner och inventarier bedömda att vara finansiell leasing. Avtalen medför här en ekonomisk risk för leasetagaren som gör att leasingen går att jämföra med köp av tillgången. De avtal som rör fordonsleasing med GSL är fortsatt klassificerade som operationell leasing eftersom den ekonomiska risken i dessa avtal vilar på leasegivaren. Avtalen med Västra Götalandsregionen om hantering av hjälpmedel klassificeras som operationell leasing på grund av avtalens karaktär.

Framtida minimileaseavgifter beräknas utifrån uppgifter från leasegivaren och anges som en förpliktelse inom linjen. Se not 18.

Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder redovisas som långfristiga eller kortfristiga poster beroende på deras karaktär. Omklassificering till kortfristig sker när posten ändrar karaktär eller då den finansiella posten inte förlängs.

Skulder och avsättningar

Pensioner

Kommunens pensionsskuld redovisas enligt den lagstadgade blandmodellen. Det innebär att all pension som intjänats före år 1998 i tidigare pensionsavtal redovisas som ansvarsförbindelse inom linjen och tas inte upp som avsättning i balansräkningen. Framtida förväntad särskild löneskatt tas också upp inom linjen. Utbetalningar avseende pensionsförmåner som intjänats före år 1998 redovisas som kostnad i resultaträkningen. Se not 17.

Pensionsförmåner intjänade i pensionsavtal från och med år 1998 redovisas som en kostnad i resultaträkningen och en avsättning i balansräkningen. Under avsättningar reserveras också särskild löneskatt motsvarande 24,26 procent av upptagen pensionsavsättning. Se not 12.

Avgiftsbestämd pension inklusive löneskatt ingår i posten upplupna kostnader och förutbetalda intäkter under kortfristiga skulder. Se not 15.

Göteborgs Stad beräknar aktuell pensionsskuld för anställda i kommunen enligt angivna riktlinjer, RIPS 17. Pensionsåtaganden för personer anställda i de kommunala bolagen redovisas enligt BFN K3.

Avsättningar

Avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt eller belopp och avser, för kommunens del, endast formella förpliktelser.

Avsättningar för deponier har tagits upp till det belopp som bedöms krävas för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Beloppet baserar sig på en projektering som gjordes år 2010 och som kompletterades med en utredning om lavvatten under 2015. Kalkylen uppdateras löpande. För avsättning deponier görs ingen nuvärdesberäkning och Göteborgs Stad följer därmed i dessa delar inte RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelser. Avsättningen togs i anspråk under 2017 med 1 mnkr för återställande åtgärder. Resterande avsättning tas i anspråk när investeringen för omhändertagande av lavvatten tas i bruk.

Kommunfullmäktige beslutade 2012 att inrätta en utvecklingsfond på 400 mnkr för framtida satsningar inom framför allt den sociala dimensionen. Inanspråktagande av fonden ska enligt kommunfullmäktiges beslut redovisas som jämförelsestörande poster i respektive års resultaträkning. Fonden redovisas i balansräkningen som avsättning. Den uppfyller inte de kriterier som rekommendationen, RKR 10.2, ställer som krav på en avsättning eftersom någon tydlig förpliktelse inte föreligger. Vid årsskiftet kvarstår 27 mnkr (45 mnkr). Kvarvarande medel har beslutats i budget för 2018 att användas till Utveckla ett hållbart arbetsliv.

Enligt RKR 10.2 ska informella förpliktelser som redovisats som avsättningar i kommunala bolag omklassificeras till ansvarsförbindelser i den sammanställda redovisningen. Avsättningar överstigande 5 mnkr har prövats. Se not 13.

Nedskrivningar

Enligt RKR 19 Nedskrivningar ska en värdering göras om servicepotential kvarstår för de nedskrivningar som gjorts inom de kommunala bolagen. Värderingen avser anläggningstillgångar som helt eller delvis är skattefinansierade och/eller regleras av självkostnadsprincipen. Nedskrivningar överstigande 5 mnkr har prövats.

Poster inom linjen

Poster inom linjen är ett redovisningsbegrepp som innebär att ställda säkerheter och ansvarsförbindelser inte ska ingå som skuld eller avsättning i balansräkningen utan ska anges i direkt anslutning därtill.

Ansvarsförbindelser

Möjliga åtaganden där osäkerhet råder om beloppets storlek och/eller infriandegraden, redovisas som ansvarsförbindelser. Under ansvarsförbindelser återfinns kommunens borgensåtagande, den del av pensionsåtaganden som är äldre än 1998 samt leasing. Se not 16, 17 och 18.

Definitioner

Aktualiseringsgrad: Den andel av personakterna för anställd personal som är uppdaterad med avseende på tidigare pensionsgrundande anställningar.

Anläggningstillgångar: Tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten, till exempel byggnader. Kan även vara immateriella så som goodwill eller finansiella som till exempel aktier.

Avkastning på eget kapital (1) respektive totalt kapital (2): 1) Årets resultat i procent av eget kapital. 2) Verksamhetens nettokostnad plus finansiella intäkter i procent av totala tillgångar.

Avskrivning enligt plan: En anläggningstillgångs totala utgift fördelas ut som kostnader över det antal år som tillgången beräknas nyttjas i verksamheten.

Balanskrav: Kommunsektorns balanskrav innebär att kommuner och landsting ska upprätta budgeten för nästa kalenderår så att intäkterna överstiger kostnaderna.

Balansräkning: En sammanställning av tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder på balansdagen, det vill säga redovisningsperiodens sista dag 31/12.

Derivatinstrument: Finansiellt instrument vars värde beror på en annan, underliggande vara. Derivatinstrument används för att hantera kurs- och ränterisker. Vanliga derivatinstrument är optioner, terminer och swappar.

Driftkostnadsandel: Löpande kostnader i procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning.

Eget kapital: Skillnaden mellan tillgångar och skulder utgör eget kapital och visar hur stor del av tillgångarna som inte finansierats med lån.

Eliminering: Innebär att interna poster tas bort, så att uppgifter om intäkter, kostnader, fordringar och skulder endast innehåller för organisationen externa poster.

Emission: När nya obligationer/certifikat ges ut till försäljning

Finansiella nettotillgångar: (Finansiella anläggnings-tillgångar, exklusive aktier och andelar + omsättnings-tillgångar) – (kortfristiga + långfristiga skulder).

Finansnetto: Skillnad mellan posterna finansiella intäkter och finansiella kostnader i resultaträkningen.

Investeringar / bruttokostnader: Bruttoinvesteringar / verksamhetens kostnader, respektive nettoinvesteringar / verksamhetens kostnader.

Kassaflödesanalys: Visar in- och utbetalningar för stadens verksamheter. Summan av in- och utbetalningar utgör årets totala kassaflöde.

Kassalikviditet: (Kortfristiga fordringar + kortfristiga placeringar + kassa och bank) / kortfristiga skulder.

Konsolidering: Innebär att finansiella rapporter från ett moderbolag och (minst) ett dotterbolag eller intressebolag sammanfogas till en gemensam koncernrapport

Minoritetsandel och minoritetsintresse: I den sammanställda redovisningen justeras resultat (minoritetsandel) och eget kapital (minoritetsintresse) för de bolag som inte ägs till 100 procent, utifrån faktiskt ägd andel.

Motpartsrisk: Motpartsrisk avser risken att motparten i en transaktion inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser eller förpliktelser att leverera andra säkerheter.

Nettokostnadsutveckling exklusive jämförelsestörande poster: Utveckling av intäkter jämfört med kostnader, exklusive skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning, jämförelsestörande och extraordinära poster.

Nettolåneskuld: Nettolåneskulden är nettot av kommunens totala upplåning och den vidareutlåning som sker till av kommunen ägda bolag (inkl kommunalförbund) respektive den likviditet som är placerad i marknaden.

Omsättningstillgångar: Tillgångar som inte är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav är omsättningstillgångar, till exempel likvida medel och kortfristiga fordringar.

Resultaträkning: En sammanställning av resultatkonton i bokföringen, det vill säga verksamhetens intäkter och kostnader som ger som saldot periodens resultat (vinst/förlust eller över-/underskott).

Ränteswap: Avtal mellan två parter om en utväxling eller ett byte av räntebetalningar under en given löptid.

Skattefinansieringsgrad av investeringar: (Resultat före extraordinära poster + avskrivningar) / bruttoinvesteringar, respektive (resultat före extraordinära poster + avskrivningar) / nettoinvesteringar.

Skatteintäktsutveckling: Utveckling av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning.

Soliditet enligt balansräkningen: Eget kapital / summa tillgångar.

Strukturell nettokostnad / resultat: Strukturell nettokostnad består av verksamhetens nettokostnader exkl. jämförelsestörande- och extraordinära poster, reavinst samt utdelningar. Denna ställd mot skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning ger strukturellt resultat.

Total skuld- och avsättningsgrad: Avsättningar / summa tillgångar, resp. kortfristiga skulder / summa tillgångar, resp. långfristiga skulder / summa tillgångar.

Resultaträkning

Belopp i mnkr	Not	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2016	2017	2016	2017
Verksamhetens intäkter	1	10 345	10 866	26 105	25 758
Verksamhetens kostnader	2	-36 963	-38 339	-47 437	-48 294
Jämförelsestörande poster	3	0	0	0	0
Avskrivningar och nedskrivningar	4,5	-1 244	-1 400	-4 069	-4 434
Verksamhetens nettokostnader		-27 862	-28 873	-25 401	-26 970
Skatteintäkter	6	25 109	26 572	25 109	26 572
Kommunalekonomisk utjämning mm	6	3 847	3 827	3 847	3 827
Finansiella intäkter	7	406	1 158	147	152
Finansiella kostnader	7	-562	-556	-1 028	-907
Jämförelsestörande finansiella poster		-	-	-	-
Resultat efter finansiella poster		938	2 128	2 675	2 674
Extraordinära intäkter		-	-	-	-
Extraordinära kostnader		-	-	-	-
Aktuell och uppskjuten skatt		-	-	-331	-276
Minoritetsandel		-	-	-21	-29
Årets resultat		938	2 128	2 323	2 369

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av tillämpning av RKR 18.1 samt rättningar/justeringar, se not 19.

Balanskravsutredning för kommunen

Belopp i mnkr	2015	2016	2017
Årets resultat	824	938	2 128
Avgår samtliga realisationsvinster	-445	-436	-824
Vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	-	-	-
Vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	-	-	-
Orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Återföring av orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till RUR	379	502	1 304
Medel till resultatutjämningsreserv (RUR)	-108	-212	-1 000
Medel från resultatutjämningsreserv (RUR)	-	-	-
Årets balanskravsresultat efter avsättning till RUR	271	290	304

Balansräkning

Belopp i mnkr	Not	Kommunen		Sammanställd redovisning	
		2016	2017	2016	2017
TILLGÅNGAR					
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar	5	14	8	252	186
Materiella anläggningstillgångar	5	24 381	26 990	80 335	84 420
Finansiella anläggningstillgångar	8	26 771	33 457	454	3 511
Summa anläggningstillgångar		51 166	60 455	81 041	88 117
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Förråd, lager och exploateringsfastigheter	9	564	591	1 154	1 012
Kortfristiga fordringar	10	15 590	14 132	5 582	4 834
Kortfristiga placeringar		-	-	-	-
Kassa och bank		850	1 005	1 320	1 380
Summa omsättningstillgångar		17 004	15 728	8 056	7 226
Summa tillgångar		68 170	76 183	89 097	95 343
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
EGET KAPITAL	11	20 172	22 300	28 404	30 777
- varav årets resultat		938	2 128	2 323	2 369
MINORITETSINTRESSE		-	-	255	137
AVSÄTTNINGAR					
Avsättningar för pension och liknande förpliktelser	12	2 561	2 770	3 943	4 137
Uppskjuten skatteskuld		-	-	3 502	3 573
Övriga avsättningar	13	912	951	1 557	1 555
Summa avsättningar		3 473	3 721	9 002	9 265
SKULDER					
Långfristiga skulder	14	29 767	35 442	30 852	37 486
Kortfristiga skulder	15	14 758	14 719	20 584	17 678
Summa skulder		44 525	50 161	51 436	55 164
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		68 170	76 183	89 097	95 343
Borgensförbindelser, pensionsförpliktelser och ansvarsförbindelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar	16-18	15 844	15 814	13 818	12 710

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av tillämpning av RKR 18.1 samt rättningar/justeringar, se not 19.
För Borgensförbindelser och pensionsförpliktelser, se not 19 F.

Kassaflödesanalys

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Resultat före finansiella poster	1 087	2 263	3 667	3 495
Justering för ej likvidpåverkande poster	1 315	1 588	4 523	4 711
Erhållen/erlagd ränta	-148	-135	-983	-877
Betald skatt	-	-	-23	-73
Kassaflöde från verksamheten före förändring av rörelsekapital	2 254	3 716	7 184	7 256
Ökning (-) / minskning (+) kortfristiga fordringar	-806	-501	-611	938
Ökning (-) / minskning (+) förråd och lager	-3	-4	29	63
Ökning (+) / minskning (-) kortfristiga skulder	436	719	635	783
Kassaflöde från den löpande verksamheten	1 881	3 930	7 237	9 040
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Investering i immateriella anläggningstillgångar	-10	-4	-51	-29
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	-	-	0	-
Investering i materiella anläggningstillgångar	-2 910	-3 596	-7 594	-8 541
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	77	107	303	592
Investering i finansiella anläggningstillgångar	-	0	-421	-184
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	-	-	479	200
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-2 843	-3 493	-7 284	-7 962
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Nyupptagna lån	7 072	9 440	7 322	11 430
Amortering av långfristiga skulder*	-4 090	-4 297	-6 282	-9 212
Ökning (+) / minskning (-) kortfristiga skulder	110	-592	-653	-36
Ökning (-) / minskning (+) långfristiga fordringar	-2 404	-4 699	-243	-3 056
Utdelning/aktieägartillskott	-	-	-13	-8
Minskning av avsättning på grund av utbetalning	-239	-117	-466	-119
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	449	-265	-335	-1 001
UTBETALNING AV BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR	-25	-17	-25	-17
Årets kassaflöde	-538	155	-407	60
Likvida medel vid årets början	1 388	850	1 727	1 320
Likvida medel vid årets slut	850	1 005	1 320	1 380
SPECIFIKATION AV EJ LIKVIDPÅVERKANDE POSTER				
Av- och nedskrivningar	942	1 400	4 058	5 132
Avsättningar - nya och upplösta	228	378	899	333
Övriga ej likvidpåverkande poster	145	-188	-434	-754
Summa ej likvidpåverkande poster	1 315	1 590	4 523	4 711
SPECIFIKATION AV AMORTERING AV LÅNGFRISTIGA SKULDER				
Amortering ingående omklassificerade kortfristiga skulder	3 820	3 152	6 012	8 067
Amortering långfristiga skulder	270	1 145	270	1 145
Summa amortering	4 090	4 297	6 282	9 212

* Avser amortering av både långfristiga och kortfristiga skulder.

Kassaflödesanalysen visar kassaflöden från den löpande verksamheten, investerings- och finansieringsverksamheten. Summan av dessa komponenter utgör förändringen av likvida medel under året.

Kassaflödet från den löpande verksamheten har beräknats via indirekt metod. Årets resultat före finansiella poster exklusive realisationsvinster/-förluster samt återläggning av ej likvidpåverkande poster i form av avskrivningar, avsättningar etcetera har justerats med årets förändring i rörelsekapital (lager, kortfristiga rörelsefordringar och kortfristiga skulder). Detta flöde är för kommunen 3 930 mnkr respektive 9 040 mnkr i den sammanställda redovisningen.

Kassaflödet inom investeringsverksamheten (likviditetspåverkan avseende förvärv och försäljningar av anläggningstillgångar) uppgår för kommunens del till -3 493 mnkr respektive -7 962 mnkr i sammanställd redovisning.

Kassaflödet från finansieringsverksamheten är -265 mnkr i kommunen. I den sammanställda redovisningen har flödet totalt sett minskat, -1 001 mnkr. Låneskuldens del i den sammanställda redovisningen har ökat med totalt 2 218 mnkr, men den totala minskningen beror på att övriga poster uppvisar en minskning främst på grund av en placering samt utbetalda avsättningar.

Årets kassaflöde (förändring av likvida medel) är i princip oförändrad sett både till kommunen och den sammanställda redovisningen, 155 respektive 60 mnkr. Detta är en medveten strategi då marknadens negativa ränta ger en kostnad för att ha banktillgodohavanden.

Noter

1. Verksamhetens intäkter

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Avgifter	2 364	2 412	7 543	7 307
Hyror och arrenden	1 250	1 321	7 643	7 753
Statsbidrag	3 254	3 084	3 256	3 086
EU-bidrag	25	35	29	35
Övriga bidrag	274	125	543	329
Aktiverat arbete	117	158	245	285
Försäljning verksamhet och entreprenad	2 080	2 207	2 937	3 058
Exploateringsintäkter	587	993	484	772
Realisationsvinster	71	98	646	320
Övriga intäkter	323	433	2 779	2 813
Summa verksamhetens intäkter	10 345	10 866	26 105	25 758

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av tillämpning av RKR 18.1, se not 19 A.

2. Verksamhetens kostnader

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Löner och sociala avgifter	-17 984	-19 056	-21 744	-22 915
Pensionskostnader	-1 601	-1 729	-2 040	-2 166
Övriga personalkostnader	-	-	-118	-126
Ekonomiskt bistånd	-1 083	-1 032	-1 083	-1 032
Lokalkostnader	-1 039	-1 152	-828	-1 032
Entreprenad och köp av verksamhet	-10 558	-10 633	-9 844	-9 279
Bränsle, energi, vatten mm	-367	-343	-3 563	-3 397
Förbrukningsmaterial och reparationer	-1 018	-938	-1 724	-1 662
Leasingkostnader	-297	-312	-182	-217
Exploateringskostnader	-221	-310	-221	-310
Realisationsförluster och utrangeringar	-8	-13	-358	-95
Övriga verksamhetskostnader	-2 787	-2 821	-5 732	-6 063
Summa verksamhetens kostnader	-36 963	-38 339	-47 437	-48 294

3. Jämförelsestörande poster

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Återbetalning av AFA Fora	-	-	-	-
Upplösning, avsättning och återbetalning infrastruktur	-	-	-	-
Återföring utvecklingsfond	106	18	106	18
Summa jämförelsestörande intäkter	106	18	106	18
Kostnad för bidrag till statlig infrastruktur	-	-	-	-
Indexering för bidrag statlig infrastruktur	-	-	-	-
Förändrad diskonteringsränta	-	-	-	-
Användning utvecklingsfond	-106	-18	-106	-18
Summa jämförelsestörande kostnader	-106	-18	-106	-18
Summa jämförelsestörande poster	0	0	0	0

4. Avskrivningar och nedskrivningar

	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Avskrivning immateriella tillgångar	-6	-4	-107	-77
Avskrivning byggnader och anläggningar	-913	-1 010	-2 002	-2 430
Avskrivning maskiner och inventarier	-325	-386	-1 913	-1 707
Nedskrivningar	0	0	-47	-220
Summa avskrivningar och nedskrivningar	-1 244	-1 400	-4 069	-4 434

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av tillämpning av RKR 18.1, se not 19 A.

5. Fastigheter, anläggningar, maskiner och inventarier, kommunen

Belopp i mnkr	Imma- teriella tillgångar	Fastigheter för verk- samhet	Mark- reserv	Pågående nyanlägg- ningar	Maskiner och tekniska anläggningar	Därav finansiell leasing	Summa
Anskaffningsvärde	79	30 259	514	4 183	3 126	2 285	38 161
Ack uppskrivningar	-	-	-	-	-	-	-
Ack avskrivningar	-36	-11 887	-95	0	-1 691	-1 247	-13 709
Ack nedskrivningar	-29	-28	-	-	-	-	-57
Ingående bokfört värde	14	18 344	419	4 183	1 435	1 038	24 395
Investeringar	4	1 060	17	3 415	59	394	4 555
Försäljning/utrangering	-4	-19	0	-	0	-391	-23
Avskrivningar	-4	-1 005	-5	-	-386	-339	-1 400
Återförda nedskrivningar	-	-	-	-	-	-	-
Nedskrivningar	-	-	-	-	-	-	-
Uppskrivning	-	-	-	-	-	-	-
Omklassificeringar/överföringar	-2	-156	-4	-437	70	0	-529
Utgående bokfört värde	8	18 224	427	7 161	1 178	702	26 998

5b. Fastigheter, anläggningar, maskiner och inventarier, sammanställd redovisning

Belopp i mnkr	Imma- teriella tillgångar	Fastigheter för verk- samhet	Mark- reserv	Pågående nyanlägg- ningar	Maskiner och tekniska anläggningar	Därav finansiell leasing	Summa
Anskaffningsvärde	1 203	87 986	514	6 397	34 474	-	130 574
Ack uppskrivningar	-	3 436	-	-	-	-	3 436
Ack avskrivningar	-895	-33 214	-95	-	-17 104	-	-51 308
Ack nedskrivningar	-56	-521	0	-31	-1 505	-	-2 113
Ingående bokfört värde	252	57 687	419	6 366	15 865	-	80 589
Investeringar	29	1 467	17	6 244	1 693	-	9 450
Försäljning/utrangering	65	-146	0	-52	-155	-	-288
Avskrivningar	-77	-2 405	-5	0	-1 711	-	-4 198
Återförda nedskrivningar	-	6	-	-	1	-	7
Nedskrivningar	-	-23	-	-150	-54	-	-227
Uppskrivning	-	0	-	-	-	-	0
Omklassificering-ar/överföringar	-83	1 474	-4	-1 784	-330	-	-727
Utgående bokfört värde	186	58 060	427	10 624	15 309	-	84 606

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av tillämpning av RKR 18.1 samt rättningar/justeringar, se not 19 A och 19 B.

6. Skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning med mera

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Preliminära skatteintäkter innevarande år	25 199	26 656	25 199	26 656
Preliminär slutavräkning innevarande år	-113	-113	-113	-113
Slutavräkning föregående år	23	29	23	29
Summa skatteintäkter	25 109	26 572	25 109	26 572
Inkomstutjämning	2 844	2 827	2 844	2 827
Strukturbidrag	-	-	-	-
Kostnadsutjämning	-302	-314	-302	-314
Regleringsbidrag/avgift	-19	-5	-19	-5
LSS-utjämning	87	150	87	150
Generella bidrag	471	376	471	376
Kommunal fastighetsavgift	766	793	766	793
Summa kommunalekonomisk utjämning mm	3 847	3 827	3 847	3 827
Summa skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning med mera	28 956	30 399	28 956	30 399

7. Finansiella intäkter och kostnader

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Ränteintäkter från dotterbolag	367	340	-	-
Ränteintäkter	6	25	22	38
Resultat från aktier o andelar	5	771	116	108
Övriga finansiella intäkter	28	22	9	6
Summa finansiella intäkter	406	1 158	147	152
Räntekostnader	-492	-469	-945	-832
Ränta på pensionskostnader	-29	-32	-34	-14
Övriga finansiella kostnader	-41	-55	-49	-61
Summa finansiella kostnader	-562	-556	-1 028	-907
Finansnetto	-156	602	-556	-755
Marknadsvärden ränteswappar				
Säkrad låneskuld	7 224	9 345	38 841	41 001
Marknadsvärde ränteswappar	-216	-166	-1 593	-1 109
Säkrad skuld i utländsk valuta	3 232	4 118	3 232	4 118
Cross Currency swappar	242	-81	242	-81

Resultat från aktier o andelar, Kommunen 2017; 767 mnkr av de 771 mnkr är utdelning från de kommunala bolagen.

8. Finansiella anläggningstillgångar

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Aktier och andelar	9 800	9 800	392	414
Uppskjuten skattefordran	-	-	0	0
Övriga långfristiga fordringar	16 971	23 657	62	3 097
Summa finansiella anläggningstillgångar	26 771	33 457	454	3 511
Specifikation: Aktier och andelar				
Göteborgs Stadshus AB	9 451	9 451	-	-
Intressebolag	1	1	31	58
Kommuninvest	336	336	336	336
Övriga bolag, bostadsrätter och grundfondskapital stiftelser	12	12	25	20
Summa aktier och andelar	9 800	9 800	392	414

9. Förråd, lager och exploateringsfastigheter

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Förråd och lager	24	28	419	370
Exploateringsfastigheter	540	563	735	642
Summa förråd, lager och exploateringsfastigheter	564	591	1 154	1 012
Specifikation: Exploateringsfastigheter				
Ingående värde	486	540	707	735
Årets utgifter	266	248	301	657
Uttag bokfört värde	-206	-263	-268	-782
Omklassificering/omvärdering	-6	38	-5	32
Summa exploateringsfastigheter	540	563	735	642

10. Kortfristiga fordringar

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Kundfordringar, koncernföretag	143	78	-	-
Kundfordringar	472	491	1 550	1 453
Fordringar moms	266	262	308	275
Fordringar hos staten	855	326	1 061	544
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	998	1 954	1 487	1 584
Övriga kortfristiga fordringar, koncernföretag	12 028	10 284	-	-
Övriga kortfristiga fordringar	828	737	1 176	978
Summa kortfristiga fordringar	15 590	14 132	5 582	4 834

11. Eget kapital

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Ingående eget kapital	19 234	20 172	26 043	28 404
Övriga justeringar	-	-	38	4
Årets resultat	938	2 128	2 323	2 369
Utgående eget kapital	20 172	22 300	28 404	30 777
Specifikation: Uppdelning av eget kapital				
Resultatutjämningsreserv	869	1 869	-	-
Övrigt eget kapital	19 303	20 431	-	-
Utgående eget kapital	20 172	22 300	-	-

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av rättningar/justeringar, se not 19 B.

12. Avsättningar för pensioner

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Förmånsbestämd ålderspension	2 036	2 207	3 319	3 472
Avtalspension, visstidspension m m	25	22	26	22
Summa pensioner	2 061	2 229	3 345	3 494
Löneskatt	500	541	598	643
Summa pensioner och löneskatt	2 561	2 770	3 943	4 137
Specifikation: Avsättningens förändring över året				
Ingående avsättning	2 410	2 561	3 793	3 943
Nya förpliktelser under året	202	252	269	303
-varav nyintjänad pension	177	196	204	223
-varav ränte- och basbeloppsuppräknig	22	54	68	87
-varav ändring av försäkringstekniska grunder	0	0	0	0
-varav pension till efterlevande	5	7	5	7
-varav övrigt	-2	-5	-8	-14
Årets utbetalningar	-81	-84	-151	-153
Årets förändring särskild löneskatt	30	41	32	44
Summa pensioner och löneskatt	2 561	2 770	3 943	4 137

Kommunens pensionsredovisning sker enligt den Kommunala redovisningslagens blandmodell vilken innebär att pensionsförpliktelser som intjänats från och med 1998 redovisas i balansräkningen, medan pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse inom linjen (se not 17). Utöver dessa pensionsförpliktelser redovisas avgiftsbestämd pension under kortfristiga skulder (se not 15).

Kommunens totala pensionsåtagande inkl löneskatt uppgick 2017 till 14 474 mnkr varav 10 857 mnkr avser åtaganden som är äldre än 1998, så kallade pensionsförpliktelserna i ansvarsförbindelsen. För år 2017

uppgick pensionskostnaderna inklusive löneskatt till 1 729 mnkr. Jämfört med 2016 ökade dessa med 128 mnkr. I kostnaderna ingick bland annat utbetalning av pension från pensionsförpliktelserna i ansvarsförbindelsen med 440 mnkr, avgiftsbestämt pensionssparande med 690 mnkr samt avsättning till förmånsbestämd ålderspension (FÅP) med 238 mnkr. Till detta kommer löneskatt med 343 mnkr.

Koncernen Göteborgs Stads totala pensionsåtaganden uppgick 2017 till 15 966 mnkr, en ökning med 3 mnkr jämfört med föregående år. Aktualiseringsgrad 100 %.

13. Övriga avsättningar

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
A. Avsatt för återställande av deponi				
Redovisat värde vid årets början	26	22	81	76
Periodens avsättningar	-	-	7	12
Inspråktaga avsättningar	-4	-1	-12	-18
Outnyttjade belopp som återförts	-	-	-	-1
Omklassificering	-	-	-	-
Utgående avsättningar	22	21	76	69
B. Avsatt för infrastrukturåtgärder				
Redovisat värde vid årets början	821	794	821	794
Periodens avsättningar	10	25	10	25
Inspråktaga avsättningar	-25	-13	-25	-13
Outnyttjade belopp som återförts	-12	-	-12	-
Omklassificering	-	-	-	-
Utgående avsättning	794	806	794	806

C. Avsatt för åtgärder inom byggsektorn

Redovisat värde vid årets början	40	42	277	455
Periodens avsättningar	18	55	290	125
Ianspråktaga avsättningar	-14	-14	-97	-112
Outnyttjade belopp som återförts	-2	-14	-15	-14
Omklassificering	-	-	0	0
Utgående avsättning	42	69	455	454

D. Avsatt för miljöåtgärder

Redovisat värde vid årets början	-	-	61	64
Periodens avsättningar	-	19	8	21
Ianspråktaga avsättningar	-	-	-5	-9
Outnyttjade belopp som återförts	-	-	-	-
Omklassificering	-	-	-	-
Utgående avsättning	-	19	64	76

E. Avsatt för utvecklingsfond

Redovisat värde vid årets början	150	45	150	45
Periodens avsättningar	-	-	-	-
Ianspråktaga avsättningar	-105	-18	-105	-18
Outnyttjade belopp som återförts	-	-	-	-
Omklassificering	-	-	-	-
Utgående avsättning	45	27	45	27

F. Övriga avsättningar

Redovisat värde vid årets början	60	9	223	123
Periodens avsättningar	-	-	16	8
Ianspråktaga avsättningar	-50	-	-115	-8
Outnyttjade belopp som återförts	-1	-	-1	0
Omklassificering	-	-	0	-
Utgående avsättningar	9	9	123	123

Summa ingående balans

Summa ingående balans	1 097	912	1 613	1 557
Summa periodens avsättningar	28	99	331	191
Summa ianspråktaget	-198	-46	-359	-178
Summa outnyttjade belopp som återförts	-15	-14	-28	-15
Omklassificering	-	-	0	0
Summa utgående balans	912	951	1 557	1 555

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av rättningar/justeringar, se not 19 C och 19 D.

Kommunen**A. Deponi**

Avsättningen avser återställande av stadens 17 nedlagda deponier vars miljöskyddsåtgärder kretslopp och vattennämnden ansvarar för. Brudare mossens deponi är störst av deponierna och står för den största andelen av återställningskostnaderna. Det råder alltså en osäkerhet kring avsättningens storlek då återställningsbehovet förändras över tid. Det kan avse förändringar i miljön, men också olika tekniska lösningar. Under 2015 har en utredning avseende Brudare mossens lakvatten genomförts och den pekar på att permanenta åtgärder för att rena lakvattnet kommer att behöva genomföras. Löpande förbättringsåtgärder pågår på samtliga deponier.

B. Infrastruktur

Kommunen har under 2010 slutit avtal kring medfinansiering av infrastrukturåtgärder inom ramen för Västsvenska paketet. 400 mnkr avser marknyttor inom ramen för Västsvenska paketet. Dessa har tagits upp i kommunens resultat- och balansräkningar under 2011. Under 2014 har kommunen slutit avtal om medfinansiering för utbyggnad av E20 och nedsänkning av E45. Avtalet avseende utbyggnad av E20 är ett underavtal mellan Göteborgsregionens Kommunalförbund och Göteborgs Stad. I huvudavtalet representeras Göteborgs Stad av Göteborgsregionens Kommunalförbund. Beloppen är indexuppräknade med 25 mnkr (10 mnkr).

C. Åtgärder inom byggsektorn

Avsättningen avser framtida åtaganden som kommunen har gentemot exploatören vid försäljningstillfället så som ledningsflyttar och utredningar.

D. Miljöåtgärder

Avsättningen avser framtida åtaganden som kommunen har gentemot exploatören vid försäljningstillfället så som marksanering

E. Utvecklingsfond

Kommunfullmäktige beslutade 2012-12-06 att inrätta en utvecklingsfond på 400 mnkr för framtida satsningar inom framför allt den sociala dimensionen. Fondens medel ska inte ersätta nämndernas ordinarie ansvar utan främst användas för att hantera gemensamma problem som nämnderna rimligen inte kan klara inom ordinarie budget. Upplösning av fonden ska enligt kommunfullmäktiges beslut redovisas som jämförelsestörande poster i respektive års resultaträkning. Fonden har i balansräkningen redovisats som avsättning. Den uppfyller inte de kriterier som rekommendation, RKR 10.2 om avsättningar ställer som krav på en avsättning.

F. Övriga avsättningar

Övriga avsättningar avser förväntade skadestånd.

Sammanställd redovisning:**A. Deponi**

Avsättningen för återställande av deponi avser, förutom kommunens avsättning (UB 21 mnkr), återställande av mudderdeponi Torsviken (UB 20 mnkr) som beräknas genomföras under 2016–2019 samt återställande

av deponier inom Renovakoncernen (UB totalt 28 mnkr, varav Tagene utgör 21 mnkr).

B. Infrastruktur

Se kommunen.

C. Åtgärder inom byggsektorn

Avsättningen för åtgärder inom byggsektorn avser, förutom kommunens nya avsättning (UB 69 mnkr), framtida åtaganden i byggprojekt inom Älvstranden Utveckling AB; främst Kvillebäcken (UB 29 mnkr), Stora Torp (UB 34 mnkr), Västra Eriksberg (UB 45 mnkr), Lindholmshamnen (UB 135 mnkr), Skeppsbron (UB 13 mnkr). Posten innehåller även avsättning för garantiåtagande avseende enstegstätade putsfasader inom Förvaltnings AB Framtiden (UB 105 mnkr), samt garantiåtaganden inom Higab AB (UB 16 mnkr).

D. Miljöåtgärder

Avsatt för miljöåtgärder avser, förutom kommunens nya avsättning (UB 19 mnkr), främst avsättning inom Göteborg Energikoncernen kopplat till konstaterade framtida miljöåtgärder, exempelvis återställande av mark (UB 25 mnkr). Resterande del avser främst Liseberg AB som redovisar en avsättning avseende förorenad mark i ett dotterbolag (UB 20 mnkr).

E. Utvecklingsfond

Se kommunen.

F. Övriga avsättningar

Övriga avsättningar består, förutom kommunens avsättning (UB 9 mnkr), till större delen av kostnader för oreglerade skador inom Försäkrings AB Göta Lejon (UB 110 mnkr). Resterande avsättningar avser bland annat avgångsvederlag hos Räddningstjänsten (UB 1,2 mnkr) samt omstruktureringskostnader hos Göteborgs Spårvägar AB (UB 1,1 mnkr).

14. Långfristiga skulder

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Skulder till banker och kreditinstitut	26 734	31 790	27 984	34 080
Förutbetalda intäkter	2 593	3 216	2 680	3 305
Skulder till koncernföretag	64	436	-	-
Övriga långfristiga skulder	376	-	188	101
Summa långfristiga skulder	29 767	35 442	30 852	37 486
Specifikation: Förutbetalda intäkter, reglerade över flera år				
Anslutningsavgifter	204	282	291	390
Investeringsbidrag	1 492	1 833	1 492	1 834
Gatukostnadsersättningar	897	1 101	897	1 081
Summa förutbetalda intäkter	2 593	3 216	2 680	3 305

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av tillämpning av RKR 18.1, se not 19 A.

15. Kortfristiga skulder

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Skulder till koncernföretag	2 621	2 031	-	-
Skulder till banker och kreditinstitut	5 832	5 546	10 747	6 920
Leverantörsskulder	1 957	2 315	2 830	3 248
Personalens skatter	282	300	330	352
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter*	3 799	3 958	5 936	6 009
Övriga kortfristiga skulder	267	569	741	1 149
Summa kortfristiga skulder	14 758	14 719	20 584	17 678

I denna post ingår för kommunen avgiftsbestämd pension inklusive löneskatt på 848 (798) mnkr.

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av rättningar/justeringar, se not 19 C och 19 D.

16. Borgensförbindelser

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Borgensförbindelse för lån och pensionsåtaganden				
Göteborgs Hamn AB	498	467	-	-
Göteborgs Energi AB	236	235	-	-
Higab AB	1 197	1 197	-	-
Göteborgs Stadshus AB	1 526	1 776	-	-
Övriga bolag	333	306	-	-
Summa borgensförbindelser egna bolag	3 790	3 981	-	-
Övriga borgensförbindelser				
Småhus - statliga bostadslån	2	1	2	1
Stiftelser	502	501	502	501
Föreningar	176	163	176	163
Övrigt	57	57	57	57
Summa borgensförbindelser externt	737	722	737	722
Summa borgensförbindelser	4 527	4 703	737	722
Övriga ansvarsförbindelser	-	-	232	166
Ställda säkerheter	-	-	1 349	580

Kommunen tecknar i vissa fall borgen för lån till de kommunägda bolagen, men även för andra externa verksamheter så som föreningar och stiftelser.

Göteborgs Stad har i november 2012 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner som per 2017-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Kommuninvest totala förpliktelse uppgick 2017-12-31 till 342 mdkr och totala tillgångar till 349 mdkr. Göteborgs del i borgenansvaret är 1,79 procent, 6,1 mdkr.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar

fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt avtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Kommunens borgen för pensionsåtaganden hos vissa kommunala bolag, kommunalförbund och stiftelser uppgick vid årsskiftet till 771 mnkr. Göteborgs kommun har 2017 infriat borgensåtagande om 6,7 mnkr.

17. Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Pensionsförpliktelser PA-KL aktiva	3 780	3 524	3 787	3 530
Pensionsförpliktelser PA-KL pensionärer	4 765	4 840	4 858	4 931
Pensionsförpliktelser livränta	369	363	369	363
Summa pensionsförpliktelser PA-KL	8 914	8 727	9 014	8 824
Pensionsförpliktelser chefsavtal	4	-	4	-
Pensionsförpliktelser övrigt	11	10	11	10
Garantiåtaganden FPG/PRI	-	-	5	5
Summa totala pensionsförpliktelser	8 929	8 737	9 034	8 839
Särskild löneskatt	2 166	2 120	2 188	2 142
Summa pensionsförpliktelser och särskild löneskatt	11 095	10 857	11 222	10 981

Jämförelsetal för 2016 har justerats som en effekt av rättningar/justeringar, se not 19 E.

Kommunen: Inlösen av pensionsförpliktelser inom ansvarsförbindelsen gjordes år 2001 med 420 mnkr, 2002 med 260 mnkr samt 2016 med 20 mnkr, sammantaget 700 mnkr. Göteborgs Stads överskottsmedel i försäkringen uppgår 2017-12-31 till 56 (33) mnkr.

18. Leasingkostnader

Belopp i mnkr	Kommunen		Sammanställd redovisning	
	2016	2017	2016	2017
Operationella leasingavtal				
Årets betalda leasingavgifter	297	312	182	217
Avtalade framtida leasingavgifter				
Med förfall inom 1 år	98	104	55	52
Med förfall mellan 1-5 år	123	149	135	127
Med förfall senare än 5 år	1	1	88	82
Finansiella leasingavtal				
Årets betalda leasingavgifter	297	352	-	-
Avtalade framtida leasingavgifter				
Med förfall inom 1 år	323	345	-	-
Med förfall mellan 1-5 år	604	588	-	-
Med förfall senare än 5 år	156	146	-	-

Jämförelsetalet för 2016 är justerat för fel i den betalda operationella leasingavgiften från 155 mnkr till 297 mnkr.

Kommunens avgifter för finansiell leasing avser de faktiska betalningar som görs för de avtal som är klassificerade som finansiell leasing. Dessa avgifter elimineras sedan på kommuncentral nivå för att uppfylla RKR:s rekommendation 13.2. Se vidare under avsnittet om redovisningsprinciper.

Finansiell leasing elimineras i sammanställda redovisningen eftersom leasegivaren, Göteborgs Stads Leasing AB, är ett helägt dotterbolag till Göteborgs Stadshus AB som ägs av Göteborgs Stad.

19. Effekter på jämförelseår 2016 till följd av tillämpning RKR 18.1 för investeringsinkomster (A), samt rättelse/justeringar avseende försäljning (B), avsättningar (C, D) och ansvarsförbindelser (E,F)

Belopp i mnkr	Not	Kommunen			Sammanställd redovisning		
		2016	+/-	2016	2016	+/-	2016
RESULTATRÄKNING, utdrag							
A. Verksamhetens intäkter, Övriga intäkter (upplösning)	1	10 328	17	10 345	26 088	17	26 105
A. Verksamhetens kostnader, Avskrivning byggnader och anläggningar	4	-1 227	-17	-1 244	-4 052	-17	-4 069
Årets resultat, Anslutningsavgift och Leasing		938	0	938	2 323	0	2 323
TILLGÅNGAR, utdrag							
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR, utdrag							
A. Materiella anläggningstillgångar, Ack. anskaffningsvärde	5	-	1 283	-	-	1 283	-
A. Materiella anläggningstillgångar, Ack. avskrivningar	5	-	-40	-	-	-40	-
B. Materiella anläggningstillgångar, Ack. anskaffningsvärde	5	-	-	-	-	17	-
Materiella anläggningstillgångar		23 138	1 243	24 381	79 075	1 260	80 335
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER, utdrag							
EGET KAPITAL, utdrag							
B. Justeringspost, Försäljning	11	-	-	-	21	17	38
Eget kapital		-	-	-	28 387	17	28 404
AVSÄTTNINGAR, utdrag							
C. Övriga avsättningar, Avsatt för åtgärder inom byggsektorn	13	-	42	-	-	42	-
D. Övriga avsättningar, Övrigt	13	-	-	-	-	96	-
Övriga avsättningar		870	42	912	1 419	138	1 557
Långfristiga skulder, utdrag							
A. Långfristiga skulder, Investeringsbidrag	14	-	736	-	-	736	-
A. Långfristiga skulder, Gatukostnadsersättning	14	-	507	-	-	507	-
Långfristiga skulder		28 524	1 243	29 767	29 609	1 243	30 852
Kortfristiga skulder, utdrag							
C. Kortfristiga skulder, Övriga kortfristiga skulder	15	-	-42	-	-	-42	-
D. Kortfristiga skulder, Övriga kortfristiga skulder	15	-	-	-	-	-96	-
Kortfristiga skulder		14 800	-42	14 758	20 722	-138	20 584
Borgensförbindelser, pensionsförpliktelser och ansvarsförbindelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar, utdrag, Avsättning							
E. Pensionsförpliktelse och löneskatt	17	-	-	-	11 272	-50	11 222
F. Inom linjen, leasing	-	1 305	-1 083	222	-	-	-
Borgensförbindelser, pensionsförpliktelser och ansvarsförbindelser som inte tagits upp bland skulder eller avsättningar		16 927	-1 083	15 844	13 868	-50	13 818

Revisionsberättelse

Revisionsberättelse för år 2017 avseende Göteborgs kommuns styrelse och nämnder samt dess sammanställda redovisning Göteborgs kommun org.nr 212000-1355

Vi, revisorer för Göteborgs kommuns styrelse och nämnder (kommunen), är valda av Göteborgs kommunfullmäktige. Genom utsedda lekmannarevisorer i Göteborgs kommuns helägda bolag med dotterbolag har även verksamhet och intern kontroll i dessa bolag granskats.

Kommunstyrelsen och nämnderna ansvarar för att verksamheten har bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att räkenskaper och redovisning är rättvisande och att den interna kontrollen är tillräcklig.

Vårt ansvar är att uttala oss om räkenskaper, verksamhet och intern kontroll på grundval av vår revision. Vi ska också bedöma om årsbokslutet är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som kommunfullmäktige beslutat.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen och god revisionssed i kommunal verksamhet och Göteborgs Stads revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Resultatet av kommunstyrelse- och nämndgranskningen redovisas i revisionsberättelser och revisionsredogörelser som överlämnats till styrelse och nämnder. Resultatet av bolagsgranskningen redovisas på motsvarande sätt i granskningsrapporter och granskningsredogörelser som överlämnats till respektive bolag. Granskningen av Göteborgs Stads räkenskaper och bokslut, inklusive den sammanställda redovisningen, återfinns i en separat granskningsredogörelse som överlämnats till kommunstyrelsen. Årets granskning sammanfattas i en årsredogörelse som överlämnas till kommunfullmäktige.

Kritik i form av en anmärkning har riktats mot nämnden för Intraservice i sin helhet. Granskningen visar på bristande ändamålsenlighet och brister i intern styrning och kontroll när det gäller utlandsresor, konsultanvändning, informationssäkerhet och beslutsunderlag. Kritik i form av en anmärkning har även riktats mot idrotts- och föreningsnämnden i sin helhet. Granskningen visar på brister i den interna kontrollen avseende nämndens bidragsgivning till föreningar. Lekmannarevisorerna har i sin granskningsrapport riktat kritik i form av en anmärkning mot styrelse och vd i Got Event AB. Granskningen visar bland annat på allvarliga brister inom området upphandling och inköp samt projektstyrning. Vi bedömer i övrigt att styrelse- och nämnder i Göteborgs kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att det inte är möjligt att uttala sig om resultatet är förenligt med de av kommunfullmäktige beslutade finansiella målen då det inte finns finansiella mål i budgeten för 2017. Vi bedömer vidare att det inte är möjligt att bedöma måluppfyllelsen för de verksamhetsmål som kommunfullmäktige fastställt, utifrån den utvärdering som görs i årsredovisningen.

Revisorerna ska till kommunfullmäktige redovisa sin ansvarsprövning av styrelse och nämnder. Lekmannarevisorernas uppdrag i bolagen omfattar inte något ställningstagande i ansvarsfrågan.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar ledamöterna i styrelse och nämnder ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2017, med undantag för nämnden för Intraservice. Avseende nämnden för Intraservice omfattar vår avstyrkan även de nämndledamöter som under verksamhetsåret har av sagt sig sina uppdrag i nämnden. Vi tillstyrker dock att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för de ledamöter och ersättare som tillkommit i nämnden sedan oktober 2017.

Vi tillstyrker att Göteborgs Stads årsredovisning för år 2017 godkänns.

Göteborg den 11 april 2018


Lars Bergsten


Hans Aronsson

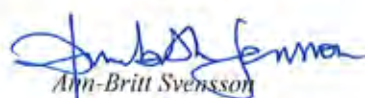

Carina Henriksson Johansson


Claes-Göran Lams


Bengt Bivall


Sven Jellbo

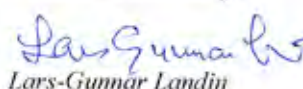

Lars-Ola Dahlqvist


Ann-Britt Svensson


Vivi-Ann Nilsson

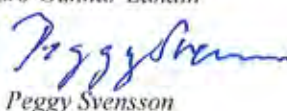

Annika Hofmann


Stefan Dahlén


Lars-Gunnar Landin

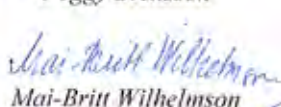

Gun Cederborg

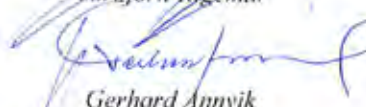

Susanne Zetterberg Jensen


Peggy Svensson


Torbjörn Rigemar


Ulf Rothmyr


Mai-Britt Wilhelmson


Gerhard Annvik


Tove Adlerberth


Sven R. Andersson

[illegible]

[illegible]



Produktion: Welcom **Omslagstext:** Lo Brigerisson **Foto:** Apelöga, Scandinav bildbyrå s 33 Asbjörn Hanssen s 63, Bodil Johansson, Scandinav bildbyrå s 33, Justen Johansson, Scandinav bildbyrå s 11, Klas Eriksson s 6, 13, 87, Lena Dahlström s 2, Lo Brigerisson s 7, 9, 11, 25, 28, 29, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 49, 51, 54, 55, 59, 63, 71, 72, 79, 83, 90, 91, 99, Magnus Gotander s 10, Marit Lissdaniels s 44, 95, Mikael Svensson, Scandinav bildbyrå s 33, Per Hanstorp, Scandinav bildbyrå s 95, Peter Svensson s 11, 53, 57, 88, 95, Scandinav bildbyrå s 61, 95, Sören Håkanlid s 47